

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13060

VASIL ROLENKO IN

Ralf K. Rolenato

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT
(413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT
NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET,
AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust

Arie & Ida Crown Memorial

The Seymour Grubman Family

David and Barbara B. Hirschhorn Foundation

Max Palevsky

Robert Price

Righteous Persons Foundation

Lief D. Rosenblatt

Sarah and Ben Torchinsky

Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

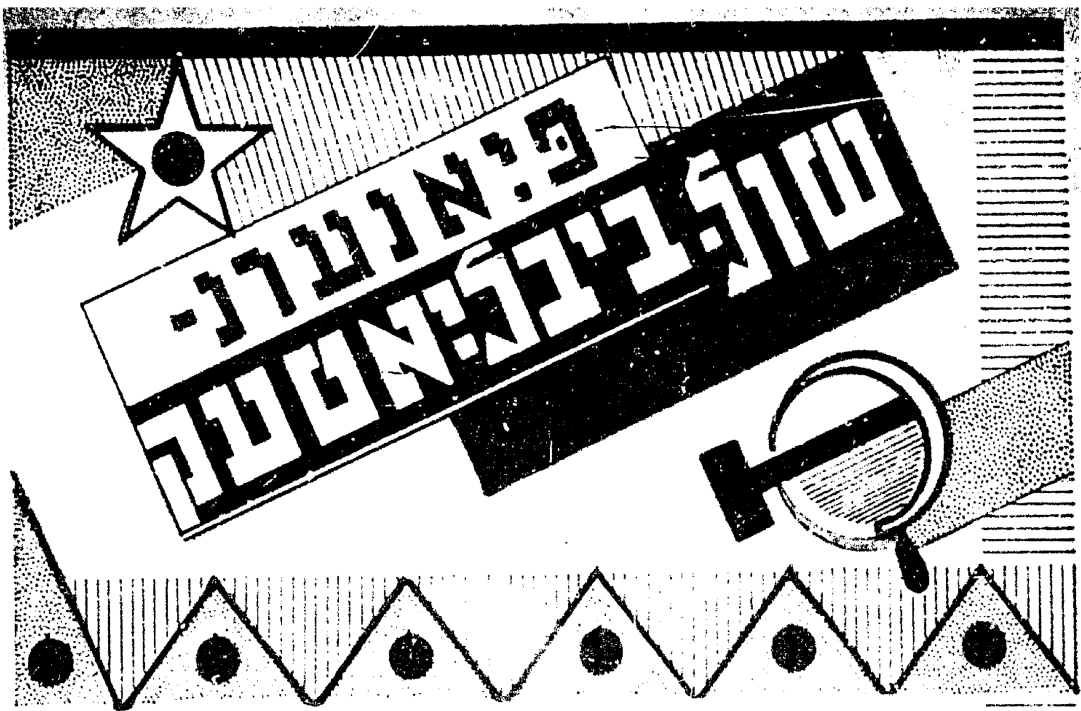
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional
symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our
colophon comes from a design by the noted artist
Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

ראדפ ק. ראָדינאַטאַ

וואַסיל ראָדענקאָ

אינ אמעריקע

באַפֿערמטיווער פּאַרלאָ
"קולטור-ליגע" אַמאַ

שולד - און פיאנערן פייבל אטעק

ראלף ק. ראָלענאטאָ

וואסיל ראָלענקא אין אמעריקע

יידיש - מ. שאַסיראָ

№ 56

דערלויבט מונעם מעלויכישן היסנשאפטלעך-מעטאָ-
ראָלאָגישן קאָמיטעט פון פּאָלקאמבילר או. ס. ר. ר.
צו באנוצן אין די קינדערשע ביבליאָטעקן.

קאָפּעראַטיווער פארלאג „קולטור-ליגע“

קיעוו—1936

די גילד: אַגראַמישע מאַרצייכענונג
פֿון דעם בוך און די שיטערן פֿאַר
גילד: אַטעק-קאַטאַלֶאָג זינען אָפֿ-
געדרוקט אין „צײַט-שריפט פֿון
דרוק“ און אין דעם „קאַרטנ-רע-
פֿערטאַר“ פֿון דער אַיקראַיני-
שער בוך-פֿאַלאַטע.

מעלוכע - טרעסט „קיעוו - דרוק“.
2-טע דרוק, וואָרשע וואַרשע, 1922.
זאַשט. 16 3959. געדרוקט 3.000
קריזליט 1195, 7/4 דרוק-בויגן.

פרייהייט און טיורמע. — וואָלקנקראַצערס. —
 אינדיאנער און פייקערס. — ווילמען שרעקט. —
 אוֹ-אוֹ-או.

— זאל לעבן די פרייהייט! א גרוס דער פרייהייט!
 מע האָט געפאָכעט מיט טיכלעך, מיט היט. אף פארשידענע
 לעשוניעס האָט מען פריידיק געשריען, און כאַטש איינער האָט
 נישט פארשטאנען דעם אנדערנס שפראך, האָט מען דאָך
 געפילט, אז אלע שרייען דאָ עפעס וועגן איין זאך.
 וואסיל האָט אויך געשריען. ער האָט נישט אינגאנצן בא-
 נומען, וואָס דאָ טוט זיך, און גלייך מיט אלעמען זיך איינגעקוקט
 אין דער גוואלדיק-גרויסער סטאטוע, וועלכע האָט זיך שוין
 קאם ארויסגעזעען אין פארנאכטיקער טונקלקייט; אף איר אופ-
 געהויבענער האנט האָט זיך גאָך נישט אָנגעצונדן דאָס רויטע
 פייערל פונעם לייכט-טורעם.

— נו, נו. אָנגעשריען זיך און א סאָף. זיי פרייען זיך, די
 טיפשים.

דאָס האָט אים ווילמען אזוי א שלעפ געטון פארן ארבל.
 פאר די קארגע דריי וואָכן פון זייער נעסיע האָט זיך שוין
 וואסיל צוגעווינט צו ווילמענס מעשוגאסן. דאָך האָט ער אים
 א פּרעג געטון:

— פארוואָס עפעס טיפּשים ?
 — ווייל זיי זײַנען טיפּשים. זיי ווייסן נישט, אז בישכײַנעס
 מיט דער־אָ „פּרײַהײַט“ געפינט זיך — א טיורמע.
 — וואָס הייסט א טיורמע ?
 — אָט דאָס וואָס דו הערסט; דאָ־אָ האָסטו פאר זיך די
 סטאטוע פון פּרײַהײַט, און אָן דאָרטן אפן שכײַנישן אינדזל איז
 א מיליטערישע טיורמע, און אינעווייניק זיצן ארעסטאנטן.
 וואסיל האָט זיך דערמאָנט, אז ווילמען פאָרט דאָך שוין קיין
 — אמעריקע צום צווייטן מאָל; הייסט עס, אז קיין ליגן זאָגט ער
 נישט. און דאָך איז אים שווער געווען צו גלייבן: אין שכײַנעס
 מיט דער פּרײַהײַט־סטאטוע — א מיליטערישע טיורמע. א מאָדנע
 לאנד איז זי דיר. אָט די אמעריקע.
 די שײַף „פּרעטאָריע“ האָט שאַרף א קערעווע געטון
 אַף רעכטס.
 — אָט האָט איר דעם טײַך הודסאָן, — האָט ווילמען זיך
 אָפּגערוּפּן.
 אין דער אומאנער שטאָטישער שול, ווהיין וואסיל פלעג
 אלעמאָל לויפן פון זײַן דערפעלע וויטיווקע א ווערסט זיבן, האָט
 מען נישט זייער ברייט געלערנט געאָגראפיע, דאָך האָט זיך
 וואסיל דערמאָנט, אז ניו־יאָרק שטייט באַם טײַך הודסאָן, דאָרטן
 וווּ דער טײַך פאלט אריין אינעם אטלאַנטישן אָקעאַן. און סײַהאָט
 זיך אים עפעס נישט געגלייבט, אז די שווערע נעסיצע איז
 שוין פארענדיקט, אז דער ציל פון זייער רײַזע איז שוין
 דערגרייכט.
 אינדערווייטנס האָבן זיך צעבלישטשעט געלע קעסטעלעך־
 פּײַערלעך. טכילעס האָבן זיי זיך געצויגן באַם ברעג, אזוי ווי א
 שערענגע סאָלדאטן („לאַמטערנס זײַנען דאָס“ — האָט זיך

וואסיל אָנגעשטויסן), דערנאָך האָבן זיי זיך אומגעריכט א-
שפּרייט געטון ווי א געדיכטע נעץ ארוף, צום הימל צו.

— וואָס איז דאָס?

— הייזער. דאָס לייכטן אזוי די פענצטער.

— סארא הויכע... און מיווינט דאָרט?

— און וואָס האָסטו געמיינט? ס'איז פאראן וואַלקנקראצערס
פון פופציק שטאָק און העכער נאָך, און ווינען ווינט דאָרט
קיינער נישט. דאָרט געפינען זיך פארשיידענע קאָנטאָרן, פאב-
ריקן, „שאפן“... ווארשטאטן, הייסט עס.

— און מאָרגן וועלן מיר שוין זען די אינדיאנער...

וואסיל האָט זיך פארטראכט. ער האָט זיך דערמאָנט פון מין-
רידס ביכלעך, וואָס ער פלעג לייענען אין דער שול-ביבליאָטעק.
„וויגוואמען“, „פאמפאסן“... עפעס מאָדנע ווערטער אזוינע...
אַבער טשיקאווע זייער.

וויילמען האָט פון אונטער די ברילן ארויס א קוק געטון אף
אים מיט כויזעק.

— אָט א נאר. וועסט אין אמעריקע קיין שום אינדיאנער
נישט זען; סיידן אין צירק, אי דאָס נישט קיין עמעסע. די
אינדיאנער זיינען אויסגעשטאָרבן, דערפאר זיינען דאָ פאראן
„פייקערס“. נו, און „סקעבן“ זיינען דאָ. און „פאָליסמענעס“ מיט
„קלאָבעס“.)

— און וואָס איז דאָס אזוינס — „פייקערס“?

— ווארט צו אביסעלע, וועסט זיך אליין דערוויסן. וועסט
זיך אין אמעריקע נישט נאָר אזעלכע זאכן דערוויסן. אייל זיך

* „פייקער“ — א שווינדלער; „סקעב“ — א שאַנד-נאַמען פאר שטרייך-
ברעכערס; פאָליסמען — פאָליציימאן; „קלאָבעס“ — מיט בליי אָנגענאָסענע
בולעוועס, וואָס די פאָליציילייט שלאָגן מיט זיי.

נישט, ברודערקע, ס'וועט דיר נאך גענוג דערעסן ווערן. וועסט
נאך א וויין טון אויך:

— פארוואס זאל איך וויינען? איך בין, דוכט זיך, נישט קיין
קליינינקער. אין אמעריקע דארף מען נאך ארבעטן, וועט שוין
זיין רעכט.

אזעלכע רייד האָט וואסיל אָפט געהערט סײַ פון לאנדסלײַט,
וואָס האָבן געלעבט אין אמעריקע, סײַ פון די פאסאזשירן אפן שיף.
— אזוי גאָר, ארבעטן! — ווילמען האָט זיך צעלאכט. — אר-
בעטן, קעדיי צו פייגערן פון הונגער. נו, שנעקל, גיי בעסער
שלאָפן, וועסט זיך נאך מאַרגן גענוג אָנמוטשען, ביז מע וועט
דיך אריינלאָזן אין אמעריקע.

וואסיל האָט אים געפאָלגט. ער איז אראָפּ פונונטן, אינעם
צווישנדעק, וווּ מע פירט פי און אַרעמע עמיגראנטן; דאָ האָט
ער אָפגעזוכט זיין שמוציק בעטל, וואָס פאר די ניינצן טעג
פאָרן האָט שוין דאָרט געשוויבלט מיט אינזעקטן. ער איז גע-
ווינט געווען פאָלגן ווילמענען („א קלוגער מענטש, נאָר א
שיגאַען אביסל“). רעכטס איז געזעסן אף זיין בעטל דער גאלי-
ציאנער שאַכן „וואנקע גאליציאנער“, — אזוי האָבן אים די
פאסאזשירן גערופן, — ער איז געזעסן מיט די הענט ארום די
קני און געזונגען א גאליציש לידעלע, וואָס ער האָט עפּשער
אליין פארפאסט:

אוי, נישט אין שיף אין גרויסער

זיינען מיר געפאָרן,

נאָר מיט אַקסן גרויסע —

אינעם צווישנדעק פארלאָרן.

וואסיל האָט גענומען אריינדרימלען און אלץ געקלערט,
סארא מאַדנע לאנד אמעריקע איז; אין שכיינעס מיט דער

סטאטוע פון פרייהייט — א טיורמע, אין די היזער ווינען נישט קיין מענטשן, קיין אינדיאנער זינען נישטאָ (און צוליב וואָס דארפן זיי עס אַנדרייען ליגונים אין די ביכלעך?), אַנשטאָט זיי איז פאראן עפעס א מינע „פּיַקערס“ און „סקעפן“ (בא מיין רידן איז וועגן זיי אפילע נישט דערמאָנט); מע ארבעט און מע קען פייגערן פון הונגען. אָבער ער, וואסיל, האָט קלאד קיין מוירע נישט פאר אמעריקע; פייגערן פון הונגער האָט מען אינדערהיים אויך געקענט, און דאָ וועט ער ארבעטן. און דער פעטער מיכילאָ וועט אים טאקע העלפן (ער איז שוין, זאָגט מען, א גוויר). ס'מאכט נישט אויס, וואָס ער איז אלט ערשט פופצן יאָר, ארבעטן איז וואסיל געווינט געוואָרן נאָך פון קינדווייז — צי פאר א פאסטעך אין דאָרף, צי מיטן טאטן אפן פעלד, צי גאָר אפן צוקער-זאוואָד בורעקעס געסאפעט... ער וועט אין אמעריקע אַנפארדינען געלט, וועט ער קומען צו פאָרן אהיים, און א ביסל א פראווע טון דעם טאטנס באלעבאטישקייט.

... און די פליי ווי מורעשקעס

האָבן מיך געביסן...

האָט נאָך וואסיל אין דרימל דערהערט דעם „גאליציאנערס“ לידל. ער האָט אַנגעטאפט אפן ברוסט דאָס בייטעלע, ווו ס'איז בא אים געווען פארנייט פופציק רובל — מע זאָל זיי כאָטש נישט ארויסגאנווענען (דער טאטע האָט באם קרעמער טאָדאָס פאר-מאשקנט זיין אלטע כאטע-מיט דער בעהיימע און גענומען בא אים די 50 רובל אף פראָצענט)... און ער איז אנשלאָפן געוואָרן. ס'האָט זיך אים געכאַלעמט זיין דערפך וויטיווקע. ער, וואסיל, איז אַקאָרשט געקומען פון שול „פון שטאָט“, ער איז געגאנגען איבער דעם סאָפיעווער גאָרטן, און די זינגלעך ווילן

נישט שפילן מיט אים אפן גאס. זיי לאכן פון אים און שרייען:
„געלערנטער, שטאטישער שלעפער!“ ס'איז אים א כארפע...
קומט ער צו גיין אהיים, אין זייער כאטע. דאָרט איז שוין גאָר
א צאָרע. דער קרעמער טאָדאָס איז געקומען מאַנען זיין כויוו.
און זיין טאטע, דער גרויער סערגיי גווארדייעץ (ער האָט נאָך
פאר אלעקסאנדערן געדינט אין דער גווארדיע), פאלט פאר
אים און בעט אים צווארטן.

און טאָדאָס פירט ארויס די בעהיימע פון הויף. ער קאסט
זיך און טופעט מיט די פיס:

— אין אמעריקע פאָרן האָט איר געקענט, און פראַצענט
באצאלן האָט איר שוין נישט? אויך מיר מעריקאנטשיקעס... אז
איך וויל, טרייב איך אלעמען פון כאטע ארויס: — מיין כאטע!
און די שבור אָדארקע (די אלמאַנע נאָכן ברודער יאָסיף,
וועלכער איז דערהארגעט געוואָרן אף דער יאפאָגישער מיל-
כאַמע), וויינט:

— אוי, ווו זאָל איך מיך אהינטון מיט מינע קינדערלעך-
ברעקעלעך...

און די שוועסטער סאָכוועלע יאָמערט.

און די מאמע קלאָגט:

— אוי-אוי-אוי...

II

או-או-או... — וואָס איז דאָס אזוינס „פייקערס“ —
דער „טרערן-אינדזל“.

— אוי-אוי-אוי, — האָט אויך טאָדאָס דער קרעמער זיך צע-
וואָיעט. ער האָט א כאפ געטון דעם טאטן פארן קאַפ און
גענומען שלעפן אים איבער דער פאָדלאָגע.

— אר-אר-אן, — האָבן די אינדיאנער געשרייען און זיי
האָבן ארום דער כאטע גענומען טאנצן דעם „מילכאָמע-טאנץ“.
און דערנאָך זיינען זיך צונויפגעלאָפן די פּיִקערס, די סקעפן
און די פּאָליסמענעס מיט די קלאַבעס, אלע אזעלכע גלאטע,
מאָדנע געלע, און האָבן אָנגעהויבן שלאָגן די אינדיאנער און
אויך גענומען וואַיען:
— אר-אר-אן!..

און אלע האָבן זיי זיך אדופגעוואלגערט אף וואסילן, זיי
טרעטן אים מיט די פיס, זיי פאָגיייען זיך פֿון געלעכטער און
זיי וואַיען:
— אר-אר-אן!..

וואסיל מאטערט זיך מיט אלע קויכעס, ער וויל זיך
ארויסרייסן פון זייערע הענט, א הייב טון זיך — און ער
קען נישט.

און ווילמען איז צוגעלאָפן. ער האָט אָנגעטון די ברילן —
גרויסע אזעלכע — זיך אַוועקגעשטעלט אף אלע פיר, געגעבן
וואסילן סטוסאקעס אין זיט און זיך צעלאכט:
— זעסטו שוין, הא, וועסט פייגערן, פייגערן! אר-אר-אן!..

וואסיל האָט זיך א שטעל אוף געטון אף די פיס, און ער האָט
זיך א דערשראָקענער גענומען ארומקוקן. ארום אים האָבן
עפעס געטומלט די פאסאזשירן, זיי זיינען ארומגעלאָפן און
געשרייען אף פארשיידענע לעשונינעס. אין דער לופט האָט זיך
געטראָגן א שניידניקער געשריי:
— אר-אר-אן!

לעפן זיין בעטל איז געשטאנען ווילמען און ער האָט אים
אומגעדולדיק ביז געקלאפט אין זיט אריין.

— שטיי אוף, מיר זיינען שוין אָנגעקומען, דו הערסט, די סירענע שרייט. באלד זיינען מיר שוין בא דעם „טרערן-אינדול“. א האלב-פארשלאָפּענער האָט זיך וואסיל שנעל אָנגעטון, ער האָט א כאפּ געטון זיינע קלומעקלעך און איז אוועקגעלאָפּן נאָך ווילמענען אפּן פאלובע. גייענדיק האָט אים אָפּגעשטעלט א באאמטער פון דער שיף, און האָט אים דערלאנגט א פויגן פאפיר.

— קענסט שרייבן? נא, שרייב זיך אונטער. וואסיל האָט אפילע נישט א קוק געטון וואָס און האָט אפּן פאפיר אָנגעהויבן זיין נאָמען און פאמיליע. דער באאמטער האָט צופרידן א פאטש געטון איבערן פלייצע:
— א ווילער יאט!

און ווילמען האָט אים אפּן פאלובע געזידלט:
— געזעען א נאר! ווער כאסמעט עס נישט געלייענט? אינעם פאפיר איז דאָך אָנגעשריבן, אז די שיף האָט אונדז געבראכט קיין אמעריקע פאר זעקס טעג, אז דאָ איז ריין, ציכטיק, און מע האָט אונדז גוט געהאָדעוועט; דאָס איז קעדיי אָפּצונארן דינע לאנדסלייט— די טיפּשים. אצינד פארשטייטו שוין, וואָס איז אזוינס „פייקערס“?

וואסיל האָט א קלער געטון, אז איצט, אפּאָנעם, פארשטייט ער שוין דאָסדאָזיקע וואָרט בעסער ווי פריער. ער האָט אָבער קיין צייט נישט געהאט לאנג צו טראכטן: „פרעטאָריע“ האָט זיך שוין געוויגט לעבן ברעג, איר סירענע האָט גערעוועט, אזוי ווי נישט קיין דערקוילעטער אָקס, און איבערן לייטער-ברעטל זיינען די פאסאזשירן אראָפּגעלאָפּן אפּן ברעג און פארשוונדן געוואָרן אין א לאנג געמויערט הויז באם האפּן. מע האָט זי געדארפט אָניאָגן, האָט אים אָבער-ווילמען פארהאלטן.

— ווארט נאָר אויס, לאַנדסמאַן, ס'וועט דיר גאַנץ שווער-
 לעך זײַן אין ניו-יאָרק, און דײַן פעטער איז מיסטאַמע א מע-
 נוויל, ווי אלע „באַסעס“), איז אָט, טאַמער וועסטו נישט האָבן
 וווּ צו געכטיקן — האָסטו דאָ אן אדרעס: איך האָב דאָ אַף רוסיש
 אויך אָנגעשריבן, אַף ענגליש וועסטו דאָך ניט פאַרשטיין.
 אין נאָך עפּעס: טאַמער וועסטו מיך וועלן געפינען, איז אין דער
 צײַטונג „גאַלאַס טרוּדא“ קען מען מיך. וועסט קריגן א צײַטונג,
 דאָרט איז דאָ דער אדרעס פון דער רעדאַקציע, און אין רע-
 דאַקציע וועסטו א פּרעג טון אַף מיר. פאַרשטאַנען? נו, און
 אצינד—גוד-בײַ“). אז מירן לעבן, וועלן מיר זיך זען.
 וואסיל האָט אָפּגעדאַנקט, א נעם געטון דאָס פאַפירל און
 איז אראָפּגעלאָפּן אראָפּ.

אינעם גרויסן הויז איז דער זאל געווען געפאַקט מיט פּא-
 סאזשירן, וואָס האָבן זיך געצויגן אין א שערענגע. עפּעס מינע
 מענטשן אין בלויע רעקלעך מיט ווייסע קנעפלעך זײַנען צוגע-
 גאַנגען צו די פּאַסאזשירן, איבערגעקוקט זייערע זאַכן און זיי
 ערגעץ אוועקגעפירט. אָט איז די ריי דערגאַנגען צו וואסילן.
 דער באַאמטער האָט מיט א פאַרקרומט פּאַנעם איבערגעקוקט
 וואסילס קלומעקל, און האָט אים מיטן פינגער א רוף געטון
 נאָך זיך אין איינעם א צימער לעבן זאל.
 דאָרט האָט זיך געפונען א צווייטער באַאמטער, א פּאַליאַק,
 אפּאַנעם; ער האָט מאָדנע איבערגעדרייט די רוסישע
 ווערטער.

— באזיל ראָלענקאָו? — האָט ער א פּרעג געטון; ער האָט
 אריינגעקוקט אין א בוך, וואָס איז פאַר אים געלעגן.

(*) באלעבאטיס. **) א גוטן טאָג.

„זע נאָר! מיזעט שוין, אז ס'איז אמעריקע: נאָך נישט באוויזן
אראָפּגיין פון שיה, און מע ווייסט שוין וועגן מיר.“— האָט וואָ-
סיל א טראכט געטון, און ער האָט געענטפערט:
— יאָ, וואסיל ראָלענקאָ.

— א שריפט... קענעוודיקער? ווי אלט?
— זיבעצן.— האָט וואסיל אָפּגעטאָקט א ליגן. אזוי האָט אים
ווילמען געלערנט; אנישט, ווען זיי ווייסן, אז ער איז ערשט
פופצן יאָר אלט, לאָזן זיי אים נישט אריין אין אמעריקע:
צו יונג פאר זיי.

— טו זיך אויס!
וואסיל האָט זיך שווינגנדיק אויסגעטון. „פונקט ווי צום
פריזיוו“— האָט ער זיך געטראכט, און דערמאָנט זיך, וואָס זיין
טאטע האָט זיך אָנגעדערציילט פון דער מיליטער-דינסט.
דער באאמטער האָט אים גענומען ארומקוקן. ער האָט אים
אויסגעקלאפט, באטאפט די מוסקולן, געפאטשט איבערן פלייצע,
האָט גרינטלעך באקוקט זיינע אויגן מיט די ציינער, פונקט ווי
ער וואָלט אויספרוון א פערד אפן יאריד.
— לייען!

אויסצום אף א טאָוועלע, צוערשט גרויסע, דערנאָך קלע-
נערע— וואסיל האָט זיי גרינג איבערגעלייענט.
— געלט האָסטו?

וואסיל האָט ארויסגענומען פונעם בייטעלע די פופציק רובל;
טכילעס האָט ער זיי אליין איבערגעציילט, און דערנאָך, אז דער
באאמטער האָט זיי אויך איבערגעקוקט, האָט ער זיי אריינגע-
ליגט צוריק אין בייטעלע.

ענדלעך האָט זיך די גאנצע פראָצעדור פארענדיקט, און
וואסיל איז צוזאמען מיט א גרופע עמיגראנטן אוועק צום

ארויסגאנג. דאָ האָט זיי אן אגענט פונעם רוסישן קאָנסולאט
אלעמען איבערגעשריבן. באַם טיר האָט ער דערזעען א שאַכן
זינעם פון צווישנדעק—גדאליע, ער זיצט אָף דער ערד און ווינט
אָף א קאַל, מלאָזט גדאליען נישט ארײַן קיין אמעריקע; קראַנקע
אויגן באַ אים... איצט האָט שוין וואסיל פארשטאנען, פארוואָס
רופט מען דאָס אַ אַרט מיטן נאָמען „טרערן-אינדזל“...
ענדלעך איז וואסיל ארויס אפן גאס. ער האָט זיך נישט
ווילנדיק אָפגעשטעלט און א פארלאָרענער גענומען ארומ-
קוקן זיך.

ארום און ארום האָט אלץ געשרייען, געהודעט, גערעוועט, גע-
קנאקט און געטראַגן זיך עפעס אין א מין ווילדן טאנק. הונג-
דערטער אווטאָמאָבילן האָבן מיט א פּיפּערײַ געשפאלטן די
לופט און איבערגעלאָזן נאָך זיך וואַלקנס רויך; טראַמווײַען
האָבן זיך געיאָגט מיט א קלינגערײַ. קיין הימל האָט מען נישט
ארויסגעזעען, ער איז פארשטעלט געווען פון די הויכע בריקלעך-
עסטאַקאדעס, איבער וועלכע ס'האָבן זיך מעשוגענערט וויז געיאָגט
מיט א קנאקערײַ די צוגן פון דער עלעקטרישער לופטבאן. לעבן
ברעג זינען אלע רעגע צוגעשווימען און אָפגעשווימען דאמ-
פערס, קאטערס, דאמף-פאראַמען. ווען נישט-ווען האָט זיך
דורכגעטראַגן אינדערלופטן א קנאקן פון א פראָפעלער. פון די
אָפענע טונעל-ליוקן אָף די ראַגן האָט זיך געהערט א הודען
פון די אונטערערדישע און אונטערואסערדיקע עלעקטרישע
צוגן, און מענטשן זינען ארומגעלאָפן היין און צוריק, ווי די
מורעשקעס.

וואסיל האָט זיך דערפּיט אזא מין קליינינקער, פארלאָ-
רענער, אין אַט דעמדאָזיקן אָקעאן פון רעדער, באוועגונג, גע-
רודער און הוהא, אז אים האָט זיך פארוואַלט אנידערזעצן זיך

אפן מיטן גאס און זיך פאנאנדערוויינען אף זיין הילפלעך-
זיקייט, אף זיין איינזאמקייט אין דער-אָ גרויסער, פרעמדער,
אכזאָריעסדיקער שטאָט.

עפעס האָט וואסיל נישט קלאָר פארשטאנען, וואָס ס'האָט
זיך געטון אינעם רוסלענדישן עמיגראנטן-הויז באם קאָנסולאט
אף דער 14-טער גאס. צוערשט איז פאָרגעקומען א גאָטעס-
דינסט. דערנאָך האָט געהאלטן א רעדע דער וויצע-קאָנסול. עפעס
האָט ער גערעדט, אז מע זאָל „נישט פארגעסן דעם פראוואָס-
לאוונעם גלויבן און דאָס טייערע פאָטערלאנד“ און „אינהייטן
די אונטערטעניקע געפילן צו דעם אימפעראטערישן טראָן“...
און דערנאָכדעם האָט עפעס איינער א רעדאקטער (דאָבראָוו
איז זיין פאמיליע, א קליינינקער, א רויטלעכער, ווי א טשיזשיק)
געטיינעט, אז מע דארף לייענען די צייטונג „רוסקי עמיגראנט“
(דער רוסישער עמיגראנט), און מע זאָל זיך נישט אונטערגעבן
אונטער דער ווירקונג פון פארשיידענע אויסלענדישע רויטע
אגיטאטאָרן. וואסיל האָט דערפון קיין האלב וואָרט נישט פאר-
שטאנען, און ס'איז עפעס אלץ געווען אזוי לאנגווייליק און נישט
אינטערעסאנט.

„ווען איך קום שוין גיכער צום פעטער מיכילעך“ — האָט
ער זיך געטראכט.

ערשט אינאָוונט, באם אויסבײַטן דאָס געלט, אז מע האָט
וואסילן אין קאָנסולאט געגעבן פאר זײַנע פופציק רובל 24
דאָלאר אנשטאָט 25 (2 רובל האָט מען בא אים גענומען פארן
אויסבײַטן), ערשט איצט האָט ער זיך ווידעראמאָל דערמאָנט
אָן ווילמענס ווערטער וועגן די „פּײַקערס“.

דער פעטער און די מומע. — די קונציקע בוטעלעך. —
א כיטרע מעכאניקע. — האַרי-אפ. — נישט פארדינטע
באליידיקונגען.

ביז היינט האָט וואסיל דעם פעטער זיינעם נישט געקענט.
איז אים דעריבער טאקע איצט שווער געווען זיך צוגעוויינטן
צום געדאנק, אז דער-אָ געזונטער, געגאַלטער פאַרעץ מיטן
שמאַלן שטערן, מיט די אומפריינטלעכע דורכנעמענדיקע אויגן,
מיט דער גראָווקייט איבער די שלייפן — אז דער-אָ פאַרעץ איז
זיין טאטנס א ליבלעכער ברודער. דאָך האָט אים זיין פעטער
באגעגנט גאנץ פריינטלעך, כאַטש אָפּגעהאלטן:

— הא, באַרוכהאבאָ, „גרינער“*. עך, ביסט דאָך גאָר א
יאטל א ווילס, נישקאַשע פון א כעוורעמאן. א שטארקס. אין
אמעריקע דארף מען נאָר גוט ארבעטן, מער דארף מען
גאַרנישט.

דאָס האָט שוין וואסיל געוויסט.

— יא, פעטער מיכילאַ, איך וויל טאקע זייער ארבעטן. איך
בין נאָך פון קינדווייז געוויינט געוואָרן צו ארבעט. דער טאטע
האָט מיך אויסגעלערנט.

— דיין טאטע, ווי רופט מען אים דאָרט, גריגאָר צי וואָס —
איז געווען א טיפעש, און דערפאר איז ער טאקע אָפּגעקומען.
א מענטש מיט א מויעך וועט זיך שטענדיק ארויסשלאָגן-אין
לעפן. און רוף מיך נישט מיכילאַ, וואָרעם איך בין שוין אצינד
מיסטער מייקבאַל.

* אין אמעריקע רופט מען די עמיגראנטן געוויינטלעך מיטן צונאָמען
„גרינער“.

וואסיל האָט זיך באליידיקט פאר זײַן טאטן, ער האָט אָבער
אָפגעשוויגן. ער איז נאָר געווען פארכידעשט. וואָס דער פעטער
האָט שוין אפילע פארגעסן זײַן טאטנס נאָמען.

דערפאר אָבער האָט אים דעם פעטערס וויב באגעגנט שוין
גאָרנישט ווי קיין קרויווע. נאָך אפילע נישט געענטפערט אָף
איר פלימעניקס באגריסונג, האָט זי זיך שוין ארופגעוואָרפן אָף
איר מאן:

— דערווארט זיך אָף אן אומזיסטן פרעסער, שמעלץ זיך
אצינד פאר נאכעס.

דער פעטער האָט זיך גלייכגילטיק פארטיידיקט:

— ס'מאכט נישט אויס! ער וועט זיך אָפרוען און אוועקגיין
אין שאפ ארבעטן. מיר וועלן נאָך האָבן א נוץ פון אים.
— מיר האָבן שוין געזעען די נוצן, וואָס פריינטלעך ברענ-
גען... פויליאקעס אלע...

וואסיל האָט דערפילט, אז ס'וועט אים גאָרנישט פריילעך
זײַן בא דעם פעטער זינעם. „מײלע, — האָט ער געטראכט, — מע
מוז צולײדן“.

אָף מאָרגן האָט דער פעטער געקויפט וואסילן אן „אמעריי-
קאנישן קאסטיום“ פאר וואסילס געלט טאקע, און שפעטער מיט
צוויי טעג האָט אים דער פעטער אוועקגעפירט אין זײַן איי-
גענעם ווארשטאט.

דעם פעטערס ווארשטאט, אָדער בעסער געזאָגט זײַן קריינע
פאבריק, האָט אויסגעארבעט בלעך-קײלים. אצינד האָט מען
פונקט דאָרטן אויסגעארבעט עפעס אזעלכע קונציקע סאָלדא-
טישע בוטעלעך.

— מײַן דערפינדונג. איך האָב אליין צוגעטראכט, — האָט
זער פעטער גייוועדיק זיך אָפגערופן צו וואסילן. — דערווייל

פרוון מיר זיי נאך אויס, וואָס וועט ארויסקומען; מעגלעך, אז מיר וועלן נאך קענען דערפון „מאכן א לעבן“. א זעלטן בוטעלע.

וואסיל האָט ניט פארשטאנען, מיט וואָס איז עס דאָס בוטעלע אזא „זעלטנס“, ער האָט אָבער נישט ווילנדיק דערפילט אן אָפּשיי פארן פעטערס סייכל. ס'איז, אפּאָנעם, עמעס, וואָס מע זאָגט, אז כּוץ ארבעטן, דארף מען נאך אין אמעריקע האָבן סייכל. אן ארבעט האָט מען וואסילן געגעבן א פּאָשעטע: צונויפֿ-שטעלן די צוויי העלפטן פון דעם בוטעלע און דערלאנגען זיי צו די יינגלעך, וואָס ארבעטן בא די שטאמפֿ-ווארשטאטן. דאָרטן ווערן שוין ביידע העלפטן אינגאנצן צונויפגעפעסטיקט. דערנאָך גייען איבער די בוטעלעך אף אנדערע ווארשטאטן, וווּ מע מאכט צו זיי צו דעקן. נאך אף אנדערע ווארשטאטן האָט מען צו זיי צוגעשרויפט העלדזלעך און— דאָס בוטעלע איז פארטיק. צו וואסילן און נאך יינגלעך, וואָס האָבן געטון מיט אים איין ארבעט, זינען די בוטעלעך־טיילן אָנגעקומען פון אנדערע פאבֿ-ריק־אָפּטיילונגען, וווּ מע האָט זיי אויסגעשניטן פון בויגנס פאָלירטן בלעך.

— צוליב וואָס דארף מען עס האָבן אזויפיל מענטשן און מאשינעס, — האָט זיך וואסיל געכידעשט, — צי דען וואָלט נישט בעסער געווען, אז איין מענטש זאָל מאכן דאָס גאנצע בוטעלע? — אָהא, פארשטייסט א פולע מיט אסאך! ביז איין מענטש וועט מאכן א בוטעלע, וועלן דאָ בא מיר פארטיק ווערן 300 מיטאמאָל.

ארויסגעוויזן האָט זיך, אז וואסילס ארבעט איז שוין גאָר נישט אזא איינפאכע. אז ער האָט אָנגעהויבן פאמעלעך און מיט פלייס צונויפפאסן די העלפטן פונעם בוטעלע, איז צו אים מיט

א געלעכטער צוגעגאנגען דער אופזער — „דער פארמאן“
(אויך, אפאנעם, פון די עמיגראנטן — ער רעדט אף אונדזער לאַשן):
— נו, גרינער, אזוי אַ וועסטו ווייניק אופטון. דו וויסט, וואָס
הייסט „האַרי־אפּ“? ניין. דו וויסט נישט? איז טו נאָר אַ קיך,
ווי אזוי פֿיט אַרבעט.

דער אירלענדער פֿיט, א קלייענדיקער מיט א קירפֿאטער
נאָז, האָט געאַרבעט באַם שכיינישן וואַרשטאַט; די צונויפֿגע-
פֿאַסטע העלפטן זײַנען באַ אים אזוי שנעל געפֿלויגן פֿון די
הענט, אז ס׳האַט געשווינדלעט אין די אויגן.

— זעסטו שוין, ווי אזוי מע אַרבעט... ווי א מאַשין...

וואַסיל האָט אויך געפרווט אזוי אַרבעטן. ס׳איז אָנער באַ
אים גאַרנישט ניט אַרויסגעקומען — ער האָט איבערגעפֿלאַנטערט
די העלפטן און צעשניטן זיך די פינגער אָן דעם שאַרפֿן בלעך.
אַלע אַרבעטער האָבן געכוזעקט פֿון וואַסילס נישט געראַטענע
פרוון. וואַסיל האָט זיך אינגאַנצן פֿאַרלאָרן, ער האָט זיך שיר
נישט פֿאַנאָדערגעוויינט פֿון כאַרפֿע, און גענומען אַרומקוקן
זיך, טאַמער וועט ער באַ עמעצן פֿון די אַרבעטער באַגעגענען
מיטגעפֿיל. ער האָט אָבער דערזעען אַרום זיך נאָר שפּאַטיש-
פֿינטלעכע פענימער, און עמעצער האָט אפֿילע אַ זאָג געטון,
אזוי ווי צו זיך אליין:

— קריכט אויך צו דער אַרבעט, א פֿויליאַק אזא... א קעלעוול
באַם באלעבאָט...

וואַסילן האָט פֿאַרקלעמט דאָס האַרץ פֿון דער נישט פֿאַר-
דינטער בַאַליידיקונג, און אָפֿענטפֿערן האָט ער נישט געוואַסט
ווי אזוי. ענדלעך איז צוגעגאַנגען דער פעטער; אַלע זײַנען
טייקעף אַנשוויגן געוואָרן און פֿאַרטיפֿט זיך אין דער אַרבעט.
דער פעטער איז אָנגעפֿאַלן אַף וואַסילן:

— וואָס איז דאָס, האָ? אַרבעטסט אליין נישט און דו ריכט
נאָך אָפּ אנדערע פון דער אַרבעט? נא אונדז טאָר מען נישט אזוי.
ביסטו געקומען קיין אמעריקע, — טאָ אַרבעט. אומזיסט וועט דיך
קיינער נישט האָדעווען!

וואסיל איז צעטומלט געוואָרן, ער האָט זיך אפּילע אַ הייב
געטון פון אָרט; דער פעטער האָט אים אָפּער נישט געלאָזן זאָגן
גאָרנישט, ער האָט אים אַ כאַפּ געטון פאַר די אַקטלעך:

— זיין, וואָס הייבסטו זיך? ווי אזוי זיצסטו? מען האָט זיין
אָף דער האַלב אויסגעקערעוועט צו דער מאַשין. אָט אזוי-אַ.
קוק גלייך פאַר זיך, אָף דעם, וואָס די הענט דינע טוען. אַצינד
די לינקע האַנט צום קעסטל. צוויי, צוויי האַלבע נעם, וויפל
שלעפּסטו? שטעל צונויף, אָט אזוי-אַ... אַצינד דערלאַנג מיט
דער רעכטער האַנט צו דער מאַשין און קוק זיך נישט אַרום
דערווייַל כאַפּ אונטער מיט דער לינקער האַנט נייע העלפטן.
פאַרשטאַנען שוין די מעכאַניקע? און בייג זיך נישט, וואָרעם
סיוועט גיך אָנהייבן ווי טון דער האַלדז, און דו וועסט קיין
טאָך נישט אויסאַרבעטן.

וואסיל האָט אויסגעפירט גענוי, ווי דער פעטער האָט אים
פּאָוויזן. דאָך איז נא אים עפעס די אַרבעט געגאַנגען שוואַך
נא דער וועטשערע האָט דער פעטער געוואָרפן אָף אים
פּרויגעזע פליקן. ער האָט אפּילע אַ מורקע געטון צום
ווייב:

— מע האָט אונדז, אפּאַנעם. אינדערעמעסן צוגעשיקט אַ
פּויליאַק... דאָס, וואָס אינדערהיים טויג נישט — שיקט מען אָפּ,
אַבי פּאַטער ווערן.

פּאַנאַכט האָט וואסיל געוויינט אין זײַן קעמערל (פּישכײַנעט
מיט זײַן פעטערס שלאָפּצימער) דערפאַר, וואָס פאַר אַן אומגע-

רעכט לאנד אמעריקע איז און וואָס פאר אן אומפריינטלעכע
מענטשן דאָ זיינען.

אזוי שלימאזליק איז בא וואסילן איבערגעגאנגען זיין
ערשטער טאָג ארבעט אין אמעריקע.

VI

א לעגענדארישע אשירעס. — מאלעגייירען. —
קרויסטער און טעאטער. — א געשלעג. —
כאווער קוריצע.

מיט צוויי וואָכן שפעטער האָט דער פעטער שוין אופגע-
הערט זיך קאסן אף וואסילן. ער האָט שוין אפילע גוטברודערש
גענומען פאטשן אים איבערן פלייצע.

— נישקאָשע, באַי (*), סיוועט פון דיר ווערן אן ארבעטער.

און ער האָט אים ענדלעך באשטימט סכירעס.

— כיוועל דיר צאָלן פינף דאָלער א וואָך. און אזויווי קיין

געלט דארפסטו דאָך נישט, וועל איך דיר איין דאָלער געבן אף

קליינע הויצאָעס, און די איבעריקע פיר וועל איך אָפשיקן צו

דיין טאטן אהיים. איך רעכן, אז זיי וועלן דאָרט אין דער בא-

לעבאטישקייט געוויס מער צוננץ קומען.

וואסיל איז זייער גערן געווען. ענדלעך איז פארווירקלעכט

געוואָרן זיין כאָלעם — העלפן דעם טאטן אין דער באלעבא-

טישקייט. פינף דאָלער א וואָך — שיר נישט 45 רופל א כוידעש.

דאָס איז דאָך א לעגענדארישע אשירעס... און דעריקערשט —

ער, וואסיל, פארדינט אָט דאָסדאָזיקע אשירעס...

(* יינגל.)

יא, וואסיל האָט פארדינט. ער פלעג רויט ווערן, אז ער פלעג זיך דערמאָנען אָן די ערשטע טעג פון זײַן ארבעט, בעשאַס סײַז אים אזוי שווער געווען אויסצולערנען זיך די סײַכלדיקע מעכאניק פונעם אמעריקאנישן „האַרי־אפ“.

אצינד האָט ער שוין פארשטאנען דעם טײַכל נישט ערגער פונעם אירלענדער פיט. וואסיל האָט אליין נישט באמערקט, ווי ער ווערט וואָס א טאָג אלץ מער פארוואנדלט אין א טײַל פון דער מאשין. זונטיק פלעג אים שוין אפילע זײַן מאָדנע, וואָס ער דארף נישט זיצן אויסגעצויגן לעבן דער מאשין און ספּריטנע ארומלויפן מיט די הענט (לינקס—אינעם קעסטל פאר זיך, רעכטס—צו דער מאשין).

אינגיכן האָט ער זיך אויך אויסגעלערנט קײַען די פאסקודנע גומע—די „טשאַינג־גאם“. טכילעס האָט עס אים אויסגעזעען לעכערלעך—מענטשן מאלעגירען, אזוי ווי די בעהיימעס. דער־נאָך אָבער, אז ער האָט עס אליין א פרוו געטון, האָט ער זיך ארוםגעזעען. אז דאָס איז א מיטל ארויסצושלאָגן זיך אלע ראיוינעס פון קאָפּ און נישט אָפּרײַסן זיך פון דער ארבעט. און ער האָט אריין אָנגעהויבן אלע טאָג ארינוואַרפן אין אווטאָ־מאט אפן גאס א מאטבייע, קעדיי צו ארויסבאקומען א שטיקל „טשאַינג־גאם“ און דאָס געקײַט בא דער ארבעט, געקײַט אָן א סאָף. סײַז גאַרנישט, וואָס מע ווערט בעייס־מײַסע אזוי ווי א בעהיימע—דערפאר אָבער גײט די ארבעט בעסער.

שוין דעם ערשטן זונטיק איז ער אוועק מיטן פעטער אין פראוואַסלאוונעם קלויסטער, וואָס אף דער 78־טער גאס. באַם ארינגאנג איז געשטאנען א מענטש מיט א שיסל. דער פעטער האָט ארינגעוואָרפן אין שיסל א מאטבייע און אָפּגערופן זיך צו וואסילן:

— דו האסט עפעס קליינגעלט? מע דארף אים אריינארפן

א „דעם“*.)

— אף ליכט?

— ניין, פאר אריינגיין.

— וואָס הייסט? פאר גאָט בעטן—צאָלן געלט?

— ווי-זשע דען? אין אמעריקע טוט מען קיין זאך נישט

אומזיסט:

וואסילין האָט אביסל פארדראָסן פארן קלויסטער. „אזוי ווי
אין א טעאטער“—האָט ער זיך געטראכט. און אין קלויסטער איז
טאקע אינדערעמעסן געווען אזוי ווי אין א טעאטער. א געשאַ-
רענער גאלעך האָט געפראוועט די קלויסטער-דינסט. ער האָט
געהאט א שפיציק בערדל מיט אונטערגעגאלטע וואַנצעס. אין
דער דראָשע זינער האָט ער איבערגעמישט רוסישע ווערטער מיט
ענגלישע. ער האָט גערעדט וועגן די רויטע „קראמאָלניקעס“
(וויזט אויס, אז דידאָזיקע רויטע האָפן זיך זיי היפש אינגע-
געסן אין דער לעבער...) און גערופן דעם אוילעם, ער זאָל זיך
פאנוגענען מיט ווינציק, לעבן אין האכנאָע, אזוי ווי „כריסטאָס
האָט געלערנט“.

פלוצים האָט עמעצער פונעם אוילעם אויסגעשריען:

— און אליין לעבסטו, ווי א מאגנאט! דאָס האָט זיך אויך

כריסטאָס אזוי געלערנט?

סיאיז געוואָרן א שרעקלעכער טומל. דער גאנצער אוילעם
האָט זיך א וואָרף געטון אין דער זייט, פונדאנען דאָס קאָל איז גע-
קומען, סיאיז געוואָרן אן עמעסער געשלעג, מע האָט שוין אפילע
גענומען ארבעטן מיט שטעקנס. ענדלעך, האָט מען דעם אומ-
גליקלעכן שרייער א צעפלרטיקטן ארויסגעשלעפט פון קלויסטער.

* א זילבערנע מאטבייע פון צען סענט (אף אונדזער געלט — 20 קאָפּיקעס).

וואסיל איז געשטאנען א צעטומלטער. ער האָט מיט ברייט-
צעפנטע אויגן געקוקט אָף דעם געשלעג און ער האָט א פאַר-
צווייפלטער געטוליעט זיך צו דער וואנט און געשעפטשעט:

— ווי אזוי-זשע מעג מען דאָס פארפירן א געשלעג אין
קלויסטער? דער קלויסטער איז דאָך הייליק!

ארום איז שוין געוואָרן שטיל, און דער גאלעך האָט פאַר-
געזעצט זיין דראָשע. וואסילן איז שוין אָבער שווער געווען
איצט זיין אין קלויסטער, האָט ער שטיל זיך אָפגערופן צום פעטער:
— כוועל צווארטן אפן גאס, — און ער איז ארויסגעגאנגען
אָף דער פרישער לופט.

אפן ראָג גאס האָט ער דערזעען דעם מענטשן, וואָס האָט
אין קלויסטער געמאכט דעם טומל. ער איז געשטאנען אָנגע-
שפארט אָן א וואנט און אָפגעווישט זיך דאָס בלוט פון פאָנעם.
דאָס איז געווען א יונג פון א יאָר אכצן מיט א פרישטשעוואטן
פאָנעם און מיט רויטע קוטשעראווע האָר. דערזעען וואסילן,
האָט ער זיך א דערשראָקענער אָפגערוקט אין א זיט; וואסיל
איז אָבער צו אים צוגעגאנגען און מיטפילנדיק א זאָג געטון:
— דערלויבט מיר עפעס טון פאר אַיך. מע האָט אַיך
שטארק צעשלאָגן?

— עס... נישקאָשע... נישט אזוי שטארק. סיקען זיין ערגער...
נו, איך האָב זיי אָבער אויך...

און ער האָט פאָלגעוודיק אונטערגעשטעלט וואסילן די צע-
שלאָגענע ערטער, אז ער זאָל זיי אָפּווישן מיטן טיכעלע. אז
וואסיל האָט אים אינגאנצן אָפגעווישט און איבערגעבונדן די
צעשלאָגענע באַק, האָט ער אים א פרעג געטון:

— און צוליב וואָס האָט איר עס אין קלויסטער געמאכט
דעם סקאנדאל?

יענער האָט אף וואסילן א קוק געטון שיר נישט מיט סינע.
דערנאָך האָט ער זיך אָנגענומען פאר די זיטן און אונטער-
שפרינגענדיק (פונקט ווי א האָן) האָט ער זיך צעקוויטשעט:
— און צוליב וואָס הינטישע קינדער, פאסקודסטוועס, פאר-
פירן זיי דאָס פאָלק.

— ווער פארפירט?

— ווער? די גאלאָכים און קאָלערליי קלייקוידעש. וויפל מאָל
האָב איך זיי שוין געזאָגט: „רעליגיע איז אַפּיום פארן פאָלק“.
און וויפל מאָל האָבן זיי מיך שוין געשלאָגן דערפאר. איך האָב
זיי אָבער אויך ניט שלעכט אָפגעצאָלט.

— און וואָס איז דאָס „אַפּיום“?

— דו ביסט, ווי איך זע, כאווערל, אינגאנצן אן אומבאוואוסט-
זיניקער. אַפּיום — דאָס איז אזא שיקרעס אף צו פארשלאָגן דעם
קאָפּ. מילע, איך וועל דיר שוין אצינד בעסער נישט דערקלערן,
דו קום צו גיין אין קאזינאָ-האַל אף דער 4-טער סטריט.
דאָרט האָבן מיר אלע פרייטיק פארזאמלונגען פונעם סאַציאַל-
ליסטישן רוסישן ברענטש** — וועט מען דיר אלץ דערקלערן.
דאָ האָסטו די צייטונג „Новый Мир“, נא לייען. די צייטונג
איז אונדזערע, א סאַציאַליסטישע.

וואסיל האָט זיך דערמאָנט, וואָס ווילמען האָט אים דערציילט
וועגן א רוסישער צייטונג.

— און די צייטונג „גאלאָס טרודא“ האָט איר נישט?

— ניין, דאָס איז א צייטונג פון די „אנארכן“. זאָגן דעם
עמעס, געפעלט מיר בא זיי בעסער, אָבער ביז עפעס בין איך
דערווייל א סאַציאַליסט. נו, גוד-בֵּי, כאווער. מיך רופט מען

(* גאט. **) אַפּטייל, טיליע.

דאָ קוריצע. דאָס הייסט, מײַן עמעסע פאמיליע איז קוריס,
נאָר דאָ רופט מען מיך: קוריצע מיך ארט עס נישט... א דינגע...
וואסיל האָט אפילע א לאך געטון— אזוי שיין האָט זיך גע-
פאסט דער נאָמען צו דעם-אָ מענטשן. די צײַטונג האָט ער
געטרײַ אופגעלייגט און פארבאהאלטן אין קעשענע. און אליין
איז ער אוועק אין קלויסטער, פונדאנען דער אוילעם האָט שוין
געשטראָמט מאסנוויז אף צוריק.

v

די ארבעטער-צײַטונג. — וואָס איז אזוינס
„סקעב“.— צוויי עמעסן.— דער פעטער איז,
הייסט עס, א „פייקער“. V. M. C. A.

אינדערהיים האָט וואסיל צעעפנט די צײַטונג. פונדונט ער
איז אָנגעקומען קיין אמעריקע, איז אים נאָך גאַרנישט נישט
אויסגעקומען צו לייענען אַ רוישיש, און סײַז אף אים געוואָרן
א סימכע, אז ער האָט איבערגעלייענט דאָס קעפל מיט די
גרויסע אויסיעס:

„НОВЫЙ МИР“

סעגלעכע רוסישע ארבעטער-צײַטונג.

ארבעטער-צײַטונג! דאָס הייסט, אז די צײַטונג איז פאר אר-
בעטער,— האָט ער זיך געקלערט,— און איך בין א פויער. דאָס
הייסט, אצינד בין איך אויך אן ארבעטער, נאָר צײַטווייליק. און
דערנאָך וועל איך מיך צוריק אומקערן צו דער ערד. אָט כוועל
דאָ נאָר פארדינען געלט, וועל איך שוין דאָרט א נעם טון זיך צו
דער באלעבאטישקײַט... סיקומט אויס פונקט, ווי סײַפלעג זמן אפן
צוקער-זאוואָד; דו ארבעטסט דאָרט, און זײַסט אפדערהאלב

אן ארבעטער און אפדערהאלב א פויער. נו, איז אָט אצינד בין
איך דאָך אָבער אן ארבעטער, הייסט עס, אז די צײַטונג איז פאר
מיר... און ווי גוט איז דאָס, וואָס אין אמעריקע דרוקט מען אף
רוסיש צײַטונגען פאר די ארבעטער. א שאַד, וואָס סײַ איז נישטאָ
אף אוקראיניש; מיילע, כיוועל שוין אף רוסיש אויך פארשטיין.
סײַ האָט זיך אָבער ארויסגעוויזן אז „אף רוסיש“ איז גאָר
נישט אזוי גרינג צו לײַענען. אפן אויבנאָן איז אין „נאָווי מיר“
געווען אָפגעדרוקט א מעלדונג:

כאוויירים רוסישע ארבעטער!
ליענט נישט די באַסישע צײַטונג
„רוסקאיע סלאָוואַ“.
דאָרט ארבעטן סקעבן!

דאָס וואָרט „באַסישע“ האָט נאָך וואסיל ווי סײַ איז פארשטאנען;
סײַנעמט זיך פונעם וואָרט „באַס“—באלעבאַס. אָבער „סקעבן“—
דאָס האָט שוין וואסיל בעשומיפן נישט געקענט פארשטיין. בא
דער וועטשערע האָט ער א פרעג געטון דעם פעטער:
— וואָס איז דאָס אזוינס „סקעבן“?
דער פעטער האָט מיט כשאד א קוק געטון אף וואסילן.
— הם... טקעבס, דאָס זײַנען אָרגנטלעכע מענטשן, האָרע-
פאשנע, הייסט עס. אז אנדערע ווילן נישט ארבעטן, פארבײַטן
זיי די פויליאקעס.
וואסיל האָט זיך פארכידעשט. צוליב וואָס דארפן עס אר-
בעטער נישט לײַענען קיין צײַטונג, ווו סײַ ארבעטן האָרעפאשנע
מענטשן? נײַן, אפאָנעם, אָדער דער פעטער האָט נישט ריכטיק
געענטפערט, אָדער אין „נאָווי מיר“ האָט מען עפעס אָנגע-
פלאַנטערט.

אפן צווייטן טאג אין דער פאבריק האָט וואסיל נישט אופֿ-
 געהערט טראכטן וועגן דיִדאָזיקע אומפארשטענדלעכע זאכן
 און ער האָט נישט געוואוסט, נא וועמען צו פרעגן.
 ו'ער „פאָרמאן“, וואָס האָט גערעדט רוסיש, איז דעם גאנצן
 טאָג געווען אין אן אנדער אָפטיילונג, און לעבן וואסיקן איז
 נישט געווען קיינער, מיט וועמען ער זאָל קענען א שמועס טון,
 אכויז לאָפאטקינען, דעם אלטן ארבעטער, וואָס האָט וואסילן
 דעם ערשטן טאָג אָנגערופן „באלעבאטיש הינטל“.
 ענדלעך האָט זיך וואסיל אָנגענומען מיט מוט און ער האָט
 זיך צו אים אָנגערופן.

— פארוואָס, מיסטער, האָט איר מיך דעמאָלט באליידיקט?
 — וואָס־זשע איז דאָס פאר א באליידיקונג? ס'איז קלאָר, אז
 אלץ, וואָס טרעפט זיך דאָ אין „שאפ“, זאָגסטו גלייך אויס
 דעם פעטער.

— ניין, ס'איז נישט עמעס! — וואסיל איז רויט געאָוורן. —
 איך בין נישט קיין מאָסער... כ'האָב קיינמאָל...
 — נו, און ווען די ארבעטער גייען ארויס קעגן דיין פעטער,
 אף וועמעס זייט וואָלסטו געווען?
 — ווו דער יוישער איז, אף יענעמס זייט וואָלט איך מיך
 געשטעלט.

— עך, דו, לעמעך דאָרפישער. ס'איז דאָך נישט איין יוישער
 אף דער וועלט. דאָס, וואָס פארן באלעבאָס איז יוישערדיק, איז
 פארן ארבעטער א רישעס. דיִיאָ בוטעלעך, מיינסטו, האָט דיין
 פעטער דערפונדן? ס'איז נאָך גאנץ ווייט דערפון! טו א פרעג
 בא וועלכן ארבעטער דו ווילסט, וועלן דיר אלע דערציילן,
 אויב זיי וועלן נאָר נישט מוירע האָבן. דאָ איז געווען איינער א
 יונג פון אייערע מעקוימעס, פון קיעווער געגנט. האָט ער עס

דערפונדן די בוטעלעך און געבראכט צום באלעבאָס די געמעלן.
האָט דער באלעבאָס די געמעלן צוגעגאנוועט און דעם יונג
ארויסגעטריבן. נו, איז עס לויט דיין מיינונג יוישערדיק?
וואסיל האָט זיך שטארק געכידעשט.

— פארוואָס זשע האָט דער דערפינדער זיך נישט געקלאָגט?
— פארוואָס? אנו, פרוווי נאָר קלאָגן זיך, אז דו קענסט נישט
דערווייזן.

— איר זאָגט דאָך, אז אלע ארבעטער ווייסן, נו, טאָ זאָלן
זיי דערווייזן.

— צי וועט אָבער עמעצער וועלן פארלירן די ארבעט?
אצינד, ברודערקע, איז אן ארבעטלאַזיקייט. דער באלעבאָס וועט
דיך ארויסטרייבן אפן גאס, ווהיין זשע וועסטו גיין מיט פיי-
צעלעך קינדער?

— הייסט עס, אז מײן פעטער איז א „פייקער“? — האָט זיך
וואסיל דערמאָנט דאָס באקאנטע וואָרט.

לאַפאטקין האָט זיך אביסל א קנייטש געטון:

— נו, שוין נישט אזוי, אז... דו זע נאָר, דערצייל אים נישט,
פון וואָס מיר האָבן דאָ גערעדט, אנישט, וועט ער אונדז ביידן
ארויסטרייבן.

— ניין. וויבאלד ער איז אזא ראָשע, וועל איך אים גאָר
נישט ניט זאָגן. נו, אצינד זאָגט מיר, וואָס איז אזוינס „סקעב“?
— דאָס איז, פארשטייסטו מיך, אזא מין פאסקודסטווע, וואָס
ערגער דערפון קען שוין נישט זײן. אז די באלעבאָס באליי-
דיקן שוין צופיל אונדזערע פרידער, לייגן די ארבעטער אוועק
די ארבעט און דערקלערן א שטרייק. די „סקעבן“ זינען גע-
דונגענע קלאַווים, וואָס גייען ארבעטן אנשטאָט די שטרייקן-
דיקע ארבעטער. קעדיי צו אונטערייסן דעם שטרייק. די מאכט

איז פאר זיי, די פאליציי איז פאר זיי, מע שלאגט די שטרעקערס.
און דעריבער איז פאר אן ארבעטער נישטאָ קיין ערגערער
זידל-וואָרט ווי „סקעב“.

וואסיל האָט דערפילט, אז אין קאָפּ באַ אים האָט זיך אלץ
איבערגעפלאַנטערט.

„איז ווי-זשע? עס איז, הייסט עס, פאראן צוויי עמעסן, —
איינער פאר די ארבעטער, דער צווייטער פאר די באלעבאטיים.
הייסט עס, אז דער פעטער איז בעעמעס א מיסער מענטש,
א „פייקער“. ס'איז אים אפילע געוואָרן א מוירע, וואָס ער,
וואסיל, איז אריינגעפאלן צו אזא אכזאָריעסדיקן, שלעכטן
מענטשן. און קיינער וועט אים נישט פארטיידיקן, ווייל ס'זי די
מאכט, ס'זי די פאליציי זינען אף דער זייט פון די-אָ „פייקערס“.
אוועקווארפן דעם פעטער און גיין ערגעץ אנדערש — קען מען
דאָך אויסגיין פון הונגער. און ער וועט שוין דעמאָלט ניט קענען
העלפן דעם טאטן אויך“.

און וואסיל האָט זיך גענומען היטן פאר זיין פעטער. זונטיק
פלעג ער שוין נישט גיין אין קלויסטער (דער קלויסטער איז
אויך, אפאָנעם, פאר די „פייקערס“, פאר די באלעבאטיים), ער
פלעג בעסער אוועקפאָרן אין צענטראל-פארק אף דער 110-טער
גאס, אָפזיצן דאָרט א גאנצן טאָג אין שאָטן און לייענען דעם-
זעלבן נומער „נאָווי מיר“. און דערבײַ האָט ער זיך געטראכט.
אז אין דער צייטונג שרייבט מען וועגן די ארבעטער גוט, נאָר
אומפארשטענדלעך.

דער פעטער פלעג אים אמאָל א פרעג טון:

— פארוואָס עפעס גייסטו נישט אין קלויסטער?

— אָט אזוי... ס'דאָרט אלץ אומפארשטענדלעך... און ס'געפעלט

מיר נישט.

— „געפעלט מיר נישט“... זע אַקאַרשט זאַלסט זיך נישט פאר-
 שרייבן צו די סאַציאַליסטן, כיוועל דיך ארויסיאַגן צו אלדע רוכעס.
 וואסיל האָט דערוף גאַרנישט נישט געענטפערט. ער האָט
 שוין געוווסט פונעם „נאַווי מיר“, אז די סאַציאַליסטן זיינען
 אזעלכע מענטשן, וואָס זיינען מיט די ארבעטער, קעגן די פא-
 לעבאטיים, די „באַסעס“. אָבער גיין לויטן אדרעס, וואָס קוריצע
 האָט אים אָנגעוויזן, האָט ער זיך פונדעסטוועגן נישט דער-
 וועגט: „און וואָס וועט זיין, אויב דער פעטער וועט זיך דער-
 וויסן, און מיך אף אן עמעס ארויסטרייבן?“
 איינמאָל האָט די מומע געזאָגט צום פעטער.

— דעם יינגל איז, אפּאָנעם, בעעמעס לאנגווייליק אין קלויס-
 טער. דו וואָלסט אים עפשער אוועקגעפירט אין „או יי — עם סי—
 איי“). — דאָרט צווישן דער יוגנט וועט אים זיין פריילעכער.
 דעם נאַענטסטן זונטיק איז דער פעטער אוועקגעפאָרן מיט
 וואסילן אין „אפטואן“, דער אייבערשטער טייל שטאָט. זיי זיינען
 ארויסגעגאנגען פון טראמוויי, צוגעגאנגען צו א גרויס אכצן-
 שטאָקיק הויז מיט א שילד:

V. M. C. A.

Von are wellcome!

פארבאנד פון יונגע קריסטן.

מיר באגריסן די געסט.

דער פעטער האָט וואסילן אריינגעפירט אינעווייניק, און
 אריין איז ער אוועקגעפאָרן אין רוסישן קלויסטער. וואסיל איז
 אריין אין געבעט-זאל און גענומען זיך נייגעריק ארומקוקן.
 דאָס איז אויך געווען א קלויסטער, נאָר דאָ האָט מען געדאוונט

(*) פארקירצט פון „אסאַציאַציע פון יונגע קריסטן“.

אף ענגליש, און דער גאלעך איז געווען אינגאנצן א געגאָלטער. דער אוילעם איז דורכויס באשטאנען פון יוגנט. מע האָט אָבער דאָ גאָר ווייניק געדאוונט. די יינגלעך האָבן זיך געשושקעט מיט די מיידלעך, און די מיידלעך האָבן געהאלטן אין איין קאָקעטירן. נאָך דער דראָשע, וואָס וואסיל האָט פון איר קימאט קיין וואָרט ניט פארשטאנען (מיט דער ענגלישער שפראך איז ער נאָך געווען ניט שטארק היימיש), איז די יוגנט אריבער אין א צווייטן זאל. וואסיל איז אויך אוועק אהינצו. ער האָט זיך ארומגעקוקט, און די אויגן זיינע נישט געגלייבט. אינעם צווייטן זאל האָט געשפילט מוזיק, און יונגע מיידלעך מיט יינגלעך האָבן געטאנצט אין א ראָד. אין די שטיינישע צימערן האָט מען געשפילט אין פיליאַרד, קעגלעס און נאָך עפעס אומבאקאנטע שפילן אזעלכע. דאָ איז אויך געווען א בופעט — א „באר“, בא וועלכן דער אוילעם האָט זיך געלאָזט וויל גיין.

אף די ווענט זיינען געהאנגען פלאקאטן אין פארשידענע שפראכן. ס'זיינען אויך געווען אף רוסיש. וואסיל האָט גענומען לייענען. ס'איז דאָס ראָו-געווען שטיקלעך פון דער עוואנגעליע, און וואסיל האָט עס גלייכגילטיק איבערגעלייענט. איין פלאקאט נאָר האָט צוגעצויגן זיין אופמערקזאמקייט. אף אים איז געשריבן:

אף דער ביסקוויט-פאבריק האָבן פויליאקעס געוואָרפן די ארבעט און ארויסגעשטעלט די באלעבאטיס אומעגלעכע פאָדערונגען.
אָרנטלעכע רוסישע יונגעלייט! העלפטאיינ-ברעכן די אקשאָנעס פון די שטרעיקנדיקע פויליאקעס. פארנעמט זייערע ערטער. דערמיט וועט איר אופטון א גרויסע מיצווע פאר גאָט און איר וועט פארדינען אסאך געלט.

אָט ווהיין דער פעטער האָט אים פארפירט! דאָ פאבריצירט
מען עס „סקעפן“. נאָך ערגער ווי אין פראוואַסלאוונעם
קלויסטער.

וואסיל איז ארויסגעלאָפן פונעם קריסטלעכן יוגנט־פארבאנד,
און ער האָט פאשלאָסן מער נישט גיין אהינצו. און צום פעטער
האָט ער זיך פון דעמאָלט אָנגעהויבן פארהאלטן נאָך מיט
מער כשאד.

VI

דער באנאכטיקער שמועס. — ווו איז דער עמעסער
פעטער. — ער אנטלויפט. — דאָס עמיגראנטן־הויז איז
פארשלאָסן. — אין נאָמען פון געזעץ.

וואסיל האָט שוין דעם פערטן כוידעש געווינט בא זמן
פעטער, און די גאנצע צייט האָט ער געהאלטן אין איין כעש־
בענען, וויפל געלט ער האָט שוין פארדינט פאר זיין טאטנס
באלעבאטישקייט. איין זאך נאָר האָט אים שטארק געכידעשט:
פון דער היים זינען אים אָנגעקומען בריוו רעגולער, אלע צוויי
וואָכן, און דער טאטע האָט אלץ געשריבן, אז קיין געלט פון
אמעריקע באקומט ער נישט. ענדלעך, האָט וואסיל געפוילט בא
זיך זיך ווענדן צום פעטער נאָך א דערקלערונג.

— נו, איז וואָס, אז מע האָט נאָך נישט באקומען? — האָט דער
פעטער געענטפערט. — איך שיק אָפּ יעדן שאפעס, ווען מיר צאָלן
אויס. איי, וואָס זיי באקומען נישט דאָרטן? עפשער איז עס דער־
פאר, וואָס די פאָטשט בא אייך ארבעט נישט גוט, דו ווייסט
דאָך אליין.

— פארוואָס־זשע באקום איך פון זיי בריוו אין דער צייט?
— נו, איז דאָך בריוו...

און נאכדעם האָבן שוין די בריוו אויך אופגעהערט אָנצור-
קומען. וואסיל האָט זיך געוונדערט. דאָך איז אים אינגיכן אלץ
קלאָר געוואָרן. ער איז עפעס איינמאָל געזעסן שפעט בא זיך
אין קעמערל און געלייענט די ענגלישע צייטונג (די ענגלישע
שפראך איז אים נאָך ווי פריער אָנגעקומען שווער, און ער
האָט זי מער געלערנט פון די שילדן, ווען נישט-ווען אויך פון
די צייטונגען). דאָ האָט ער פלוצים דערהערט דעם פעטערס
קאָל. דער פעטער האָט, אפאָנעם, אין שלאָפצימער געשמועסט
מיטן ווייב. וואסיל האָט זיך גענומען איינהערן.

— דו ווייסט, דער קליינער הייבט אָן זיך אָנצושטויסן.

א פרויען-קאָל (די מומע, אפאָנעם) האָט אים געפרעגט:

— וועגן וואָס?

— אָט וועגן דעם געלט. ער האָט מיך שוין א פרעג געטון.

— נו, און דו?

— כּיהאַב אים געזאָגט, אז כּישיק אָפּ.

— איז טאקע א נארישקייט. געדארפט אים זאָגן, אז אין

אמעריקע זיינען נישטאָ קיין טיפּשים! האָדעווען אים און נאָך
שיקן געלט אהיים.

— ווי אזוי-זשע זאָגט מען אים אזעלכעס? און וואָס וועט זיין.

אויב ער וועט אוועקגיין פון אונדז? דערנאָך וועט ער באגע-

גענען זיין פעטער, זיינען מיר פארפאלן. בעסער שוין דערווייל

אים האלטן, און דערנאָך, אז מע וועט דארפן, וועלן מיר פון

אים פאָטער ווערן.

— ווהיין וועט ער דיר גיין? ער וועט מוירע האָבן שטעלן.

א פּוס דאָ אָן קרויווים, אָן באקאנטע.

— גיין, לויט מײַן מיינונג דארף מען אים בעסער נישט זאָגן.

זאָל ער מיינען, אז איך שיק, און שפעטער וועלן מיר זען...

— זע נאָר, ער זאָל זיך נישט דערוויסן, ווו זײַן פעטער איז
אנישט וועט זײַן שלעכט.

— מיילע, קאָלזמאן דאָס יאטל איז אין ניו־יאָרק, האָבן מיר
זיך נישט פאר וואָס מוירע צו האָבן. איך האָב זײַן פעטער ווייט
פארשטעקט. וועגן דעם בוטעלע וועט ער אפילע מוירע האָבן
א פיפס צו טון, אז ער וועט ארויסגיין אף דער פריי. און דאָס
יאטל ווייסט גאָרנישט ניט, און אפילע ווען ער ווייסט, וואָלט
ער אויך אָן דעם פעטער גאָרנישט ניט אופגעטון. ער איז נאָך
א גארישעוואטער, א יונגער, דאָס לאָשן קען ער נישט...

— גוט, לאָמיר שלאָפן, שוין שפעט. עפשעה וועט עס ווי
נישט אין אראָפגיין גלאט.

וואסילן האָט אזש פארכאפט דער אָטעם. הייסט עס, דאָס
איז נישט זײַן פעטער, דאָס איז נישט זײַן טאטנס ברודער. אָט
פארוואָס זײַן טאטע האָט דאָס געלט נישט באקומען. און ווי-
זשע איז דער עמעסער פעטער? און וואָס פאר א שייכעס האָט
אהערצו דאָס בוטעלע?

פון מאכשאָוועס איז בא אים דער קאָפּ אוועק כאָדאָראָם.
איינס איז וואסילן קלאָר געווען: מע דארף אנטלויפן פון די-אָ
פרעמדע, שלעכטע מענטשן. ווי אזוי-זשע אנטלויפט מען אָבער?
די טיר צום גאס איז פארשלאָסן, דער שליסל איז באם באלע-
באָס. סײַדן ארויסקריכן דורכן פענצטער. און אינדעוועמעסן
טאקע איז דאָ נישט זייער הויך, סאכאקל דער צווייטער שטאָק.
מע וואָלט זיך געקענט אראָפלאָזן איבער דער רינווע. אָבער
טאָמער דערזעט עמעצער, וועט ער מיינען, אז סײַ איז א גאנעוו.
און וואָס וועט ער קענען זאָגן אף פארענטפערן זיך? נאָר דאָס,
אז ער האָט אונטערגעהערט דעם באלעבאָס שמועס מיטן
ווייב? ווער-זשע וועט אים גלייבן אזעלכעס? ער וועט דאָך עס

אפילע נישט קענען דערציילן, ווי סיבאדארף צו זיין. אכוץ דעם
איז דאך אין דעם אַ פארפלוקטן לאנד סײַ דער געזעץ, סײַ די
פאליציי פאר די „באָסעס“. הייסט עס, אז אלץ איז אפן באלע-
באָס זײַט.

און אפילע סיזאַל זיך אים איינגעבן אנטלויפן—וועהן וועט
ער עס גיין אין ניו-יאָרק אָן קרויווים, אָן באקאנטע. צי איז
שוין נישט בעסער אָפּווארטן ביז אינדערפרי און ערשט דע-
מאָלט אנטלויפן? איז אויך נישט! מע מוז עס טייקעף אָפּטון.
אינדערפרי וועט אים עפּשער קיין מוט נישט סטייען, דער
באלעבאָס וועט אים נעמען נאָכקוקן, און ער וועט נישט קענען
אנטלויפן.

אין דער רעגע איז אים איינגעפאלן א נייער גליקלעכער גע-
דאנק. ווילמען האָט דאָך אים אפן שיף געגעבן אן אדרעס! ווי
אזויזשע האָט ער זיך טייקעף נישט דערמאָנט דערפון? מע
דארף אופזוכן דאָס פאפירל און אוועקלאָזן זיך אף דעם אָנגע-
ווזענעם אדרעס. מע וועט אים דאָך נישט ארויסטרייבן פונעם
עמיגראנטן-הויז.

דאָס איז בעסער איידער ווארטן. ניין, ער טאָר שוין דאָ קיין
רעגע מער נישט איבערבלײַבן, מע דארף טייקעף אנטלויפן,
גלייך אף אן אָרט.

וואסיל האָט באהאלטן אין פאזוכע א פאָרל גרעט, א האנטעך,
פארנומען מיט זיך דאָס געלט, וואָס ער האָט פאָר דער צײַט
צונויפגעקליבן—דריי דאָלער מיט עפעס קליינגעלט—און ער
האָט שטידערהייט אופגעעפנט דאָס פענצטער. די וואנט איז אין
דער טונקל, דער פאליציישער פאָסט איז ווייט פונדאנען,
מע קען איצט אראָפקלעטערן, אז קיינער זאָל נישט בא-
מערקן.

קלעטערן אף ביימער האָט ער נאָך אין דאָרף בא זיך געקענט. האָט ער זיך לייכט אראָפגעלאָזט איבער דער רינווע. פון ברעג רינווע ביז צו דער ערד איז אים נאָך איבערגעבליבן קארגע צוויי מעטער. וואסיל איז שטיל אראָפגעשפרונגען אפן זאמד, אופגעהויבן זיך און ער האָט נישט ארומקוקנדיק זיך. שנעל אָפגעשפאנט צוויי קווארטאלן ביז צו דער סטאנציע פון דער לופט־אייזנבאן. מיט אומגעדולד האָט ער זיך דאָ דער־ווארט אפן צוג, וואָס איז געגאנגען אָף דער איסט־סייד (מיזרעך־טייל פון שטאָט, ווו סיווינט די אָרעמקייט), און איז מיט אים אָפגעפאָרן ביז צו דער סטאנציע פון טשערי־סטריט.

אופזוכן די געביידע פונעם עמיגראנטישן ארבעטער־הויז האָט בא אים פארנומען עטלעכע מינוט. וואסיל האָט גענומען קלאפן. קיינער האָט זיך אָבער נישט אָפגערופן. עפשער שלאָפט מען?

ניין, ס'איז עפעס אומעטום פינצטער, אפילע אין קאָרידאָר. זיי האָבן זיך, אפאָנעם. ארויסגעקליבן אין א ניי אָרט. וועט ער. הייסט עס, מוזן געכטיקן אפן גאס... און מאָרגן באגינען זיך לאָזן זוכן ווילמענען. וואסיל האָט שוין אָנגעהויבן ארומקוקן זיך, קעדיי אויסצוזוכן ערגעץ אן אָרט אף איבערשלאָפן די נאכט; איז אָבער פלוצים פון דער פינצטערניש אויסגעוואקסן פאר אים א פאָליסמען. וואסיל האָט זיך אינסטינקטיוו א וואָרף געטון אין דער זייט; ס'האָט זיך אָבער גלייך אנידערגעלייגט אף זיין פלייצע א שווערע האנט, און אינדערלופטן האָט דראָ־ענדיק א פאָכע געטון א בליי־אָנגעגאָסענע דעמבענע בולעווע— א „קלאָב“.

— אין נאָמען פון געזעץ זיינט איר ארעסטירט.

נישט קיין פריילעכער שפאציר-גאנג. — דער
 „טשיף“ — נאָכאמאָל ווילמען. — פארוואָס איז
 ער איצט כאַטינסקי. — דער „פעטער“ האָט דאָ
 קיין שום שייכעס נישט.

וואסיל האָט זיך נישט געווערט, נישט געריסן זיך פון די
 הענט. ער האָט פארשטאנען, אז מע קען שוין נישט כאפן אף
 צוריק. ס'איז אים איינגעפאלן א געדאנק: דער „פעטער“ האָט
 מיסטאמע באמערקט, ווי ער איז בעלעם געוואָרן, און ער האָט
 דורכן טעלעפאָן געמאָלדן וועגן דעם אין דער פּאָליציי, און
 אצינד האָט מען אים, וואסילן, געכאפט און ארעסטירט. וואָס-
 זשע וועט ווייטער זיין? וואָס אזוינס האָט עס דער „פעטער“
 אָנגערעדט אף אים? ווי אזוי דערוויסט מען זיך דאָס? עפשער
 האָט ער נאָך אָנגעדרייט, אז וואסיל האָט אים באגאנוועט,
 עפשער ערגערס נאָך... ווער ווייסט...

ער האָט אָבער קיין צייט נישט געהאט לאנג צו סלערן. א
 טונקל-גרויער אווטאָ אָן פענצטערלעך האָט שוין געווארט אף
 אים דאָ נאָענט, הינטערן ראָג פון טשעריסטריט. דער פּאָליס-
 מען האָט אופגעעפנט דאָס טירל פונעם אווטאָ און ער האָט
 וואסילן באפוילן:

— שפּרינג אריין אינעווייניק.

וואסיל האָט האכנאָעדיק א שפרונג געטון אפן טרעפל און
 ער איז אריין אין א מין פאָדער-קעמערל. פונדאנען איז געווען
 א טיר אין דער צווייטער קאבינע פונעם אווטאָ. וואסיל האָט
 זיך פארנורעט אזש אין דעם עקסטן ווינקל, און דער פּאָליסמען
 האָט פארמאכט דאָס טירל און זיך איינגעאַרדנט אינעם פאָדער-

קעמערל. וואסיל איז נאך אף זײַן לעבן קײנמאָל נישט געפאָרן מיט קײן אווטאָמאָביל. אָפטערס, אז ער פלעג אף בראַדוויי זיך צוקוקן, ווי סע שווינדלען אין אלע זײַטן אלערדיי אווטאָמאָבילן. ווי אזוי זיי טראסקען, פײַפן, כריפען און סווישטשען, פלעג ער אָנהייבן פאנטאזירן: „אָט וואָלט גוט געווען זיך דורכפאָרן אף אן אווטאָמאָביל“. אצינד איז ער אָבער גאַרנישט גערן געווען פון זײַן שפאציר. ער האָט זיך געקלערט: „עפשעו פאָר איך שוין צום לעצטן מאָל איבער דיִאָ גאסן. עפשער וועט מען מיך ארויסקוקן, ארויסטרייבן מיך פון אמעריקע, און נאָך ערגער — פארזעצן מיך אף אייביקע יאָרן אין טפיסע“...

דער אווטאָ האָט זיך פלוצים שטארק א טרייסל געטון, אזוי ווי אונטערגעשפרונגען אף איין אָרט און געבליבן שטיין, טײַהאָט זיך אופגעפנט די טיר און דאָסזעלבע קאָל האָט באפוילן:

— שפרינג ארויס!

דערנאָך האָט זיך צעסקריפעט אן אייזערנער טויער, וואסילן האָט מען שנעל דורכגעפירט איבער א העליבאלויכטענעם הויף, און מע האָט אים אריינגעפירט אין דער טיורמע־קאָנטאָר. דאָרט איז געזעסן א גראָבער געגאָלטער מענטש אָן א פידזשאק. ער האָט געקײט א גומע און עפעס פארשריבן אין א גראָבן בוך אז דער פאָליסמען איז אריינגעגאנגען מיט וואסילן, האָט דער מענטש נאָר א פיר געטון די אויגן אין זײַער זײַט. נישט אָפֿ געריסן זיך פונעם בוך און פונעם מאלעגירען, האָט ער א פרעג געטון:

— פון דעמזעלבן איניען?

— יאָ. (טשיף *). — האָט העפלעך געענטפערט דער פאָליסמען.

(* שפף.)

— אהא... און ווי רופט מען דײך? — האָט ער זיך אויסגע-
קערעוועט צו וואסילן.

וואסיל האָט אָנגערופן זײַן נאָמען.

— ווי אזוי? — האָט דער „טשיף“ איבערגעפרעגט. — דו ביסט,
אפאָנעם, א רוסישער?

— אן אוקראינער.

— עהע, א רוטענער. ווען ביסטו געקומען צו פאָרן? מיט
וועלכן ציל? אף וואָסער דאמפער? אזוי... און שוין געפאקט
זיך? ש-ש, גענוג! איר זײַנט אלע אומשולדיקע, איך ווייס. פון
דידאָזיקע ברודנע איטאליענער, אונגארן און רוטענער איז
קײַנמאָל קײַן רו נישטאָ.

ער האָט ארויסגערופן דעם דעזשוײַנע אפּווער און באפוילן,
— אין דער פיר-און-דרייסיקסטער. דאָרט זיצט שוין איין
רוסישער... פארפלוכטע גרינע, אנארכיסטן, סאָציאליסטן
רויטע, — שײַדים ווייסן זיי, ווער זיי זײַנען דאָרט... —

וואסיל האָט זיך קאם באוויזן ארומקוקן. מע האָט אים עפעס
געפירט דורך א לאנגער שערענגע אייזערנע שטייגן, דערנאָך
האָט מען זיך איבער טרעפּ אופגעהויבן אפן צווייטן שטאָק,
און ווידעראמאָל דיזעלבע שטייגן, דערנאָך האָט מען איין שטייג
אופגעעפנט, אריינגעשטויסן אים אהינצו, פארשלאָסן די געגרא-
טעוועטע טיר און — שוין.

אין קאמער אין געווען האלב פינצטער. אין ווינקל האָט
עמעצער זיס געכראָפּעט אף אן אייזערן בעטל. בא דער קעגני-
בערדיקער וואנט איז געשטאנען פונקט אזא בעטל. וואסיל האָט
אינדערפינצטער שוין אָנגעהויבן ווי עס איז זיך איינמאָסטען.
דאָס בעטל איז געווען אינגאנצן א ליידיקס, אָן א ליילעך, אָן א
קאָלדרע, אכילע אָן א מאטראץ. וואסיל האָט זיך אינעם אָנטון

אויסגעצויגן אפן בעטל און געוואַלט אנשלאָפן ווערן. ס'האָט אים
אַבער נישט געהאַלפן. די מאכשאַוועס וועגן דער צוקונפט האָבן אים
געפּיניקט. און כ'האָט אים שרעקלעך געמאַטערט דער דאָרשט.
קיין וואסער האָט מען דאָ אין ערגעץ נישט געזעען. און ס'איז
ביכלאל געווען אין קאמער אזוי טונקל, אז מע האָט גאָרנישט
ניט געקענט זען. לאנג האָט וואסיל געוואָרפן זיך פון איין זיט
אף דער אנדערער, און ער האָט ענדלעך געפוילט בא זיך: ער
איז אופגעשטאנען, צוגעגאנגען צו דעם שאַכן זינעם און אים
א טאָרקע געטון פארן פלייצע. יענער האָט נאָך א כראָפע געטון
און האָט זיך אומרויק אנידערגעזעצט אפן בעט. וואסיל האָט
געפרוווט אויסטיינען זיך אף ענגליש.

— מיסטער, דאָ איז נישטאָ ערגעץ קיין וואסער? ס'ווילט
זיך מיר שרעקלעך א טרונק.

דער שאַכן האָט זיך א ווילע צוגעהערט. און ער האָט פלור-
צים א זאָג געטון אף רוסיש:

— וואָס דארפסטו, אייגנטלעך?

וואסיל האָט פאר סימכע שיר נישט צעשרייען זיך איבער
דער גאנצער טיורמע. ער האָט דערקענט דאָס קאָל, ער האָט
קיין טאָעס נישט געהאַט.

— ווילמען, ווילמען, סארא גליק, וואָס איר זינט דאָ!

— ש-ש-ש! שווייג, טיפעש! ערשטנס, ווייס איך נישט, ווי
אזוי פאר דיר, נאָר פאר מיר איז עס שוין גאָר נישט אזא גליק;
און צווייטנס, קריץ זיך איין איינמאָל פאר אלע מאָל: איך הייס
נישט ווילמען, נאָר כאַטינסקי. און דערזעען האָסטו מיך דאָ צום
ערשטן מאָל. פארשטייסט? צום ערשטן מאָל. פריער האָסטו מיך
קיינמאָל אינערגעץ נישט געזעען. נישט געקענט און אפילע
נישט געהערט.

— וויזשע איז דאָס? איך בין דאָך מיט אייך אפן דאמפער...
 — קיין שום דאמפערס און קיינמאָל האָבן מיר זיך נישט
 געזעען. פארשטייט נאָך אלץ נישט? נו, וואָס־זשע זאָל איך
 דיר טון, צעקײען און אריינלייגען דיר אין מויל? איז אָט, הער־
 זשע, איך וויל נישט, אז עמעצער זאָל וויסן מיין פארגאנגענהייט,
 און מיין פריערדיקן נאָמען. געדענק־זשע: ווען עס זאָל זיך
 ארויסווייזן, אז איך בין ווילמען, און אז מיר האָבן זיך פריער
 באגעגנט, וואָלט עפּשער דיר אויך אויסגעקומען צאָלן פאר
 מינע אלטע כאטאָים. האָסטו שוין פארשטאנען? און איך האָב
 געמיינט, אז כוועל דיר נאָך א שאַ נאָכאנאנד דארפן איבער־
 קײען. אצינד דערצייל מיר, ווי אזוי האָסטו זיך אהער
 געפאקט.

וואסיל האָט אים שנעל דערציילט אלץ, וואָס ער האָט גע־
 וויסט, און געוויסט האָט ער זייער ווייניק. ווילמען האָט א
 ווילע געשוויגן.

— הא... איך מיין נישט, אז דיין פאלשער פעטער האָט דערצו
 א שייכעס... דאָ איז די זאך אינגאנצן אן אנדערע. איינעם אן
 אינוויינער פון אונדזער עמיגראנטן־הויז האָט מען באשולדיקט,
 אז ער האָט אין א פעקעריי ארויסגעגאנוועט עטלעכע ברויטן.
 אף אַנצוהאָדעווען די הונגעריקע עמיגראנטן. האָט מען אונ־
 דזער הויז פארמאכט און אלע, וואָס האָבן צו אים די מינדסטע
 שייכעס, האָט מען ארעסטירט. פארשטייט זיך, אז די געניווע איז
 דאָ נאָר א צוטשעפעניש, די פאָליציי האָט פראָסט געדארפט
 האָבן עפעס אן אויסרייד אף צו פארמאכן דעם עמיגראנטישן
 ארבעטער־הויז, וויל ספירן מיט אים קלוימערשט אָן רעוואָ־
 ליוציאָנערן: אנארכיסטן, סאָציאליסטן... זיי האָבן געוואָלט
 צעקלינגען איבער די בורזשואזע באַסישע צייטונגען, אז אלע

דעוואָליוציאָנערן זײַנען גאנאָווים און ביכלאל קרימינעלע פאר-
ברעכער. ס'איז אָבער ארויס נישט אזוי, ווי זיי האָט זיך גע-
וואָלט. אונדזערע כאוויירים האָט זיך איינגעגעבן צו ווירקן אפן
באלעבאָס פון דער בעקערײ, בעסער געזאָגט, אויסצוקויפן זיך
בא אים. ער האָט זיך אצינד אָפגעזאָגט פון זײַנע פריערדיקע
באשולדיקונגען קעגן אונדז. און די סאָציאליסטישע אדוואָקאטן
האָבן זיך גענומען אונדז פארטיידיקן. ס'וואָלט נאָר ארויס א
סקאנדאל פאר דער פאָליציי. אָט זוכט זי עס טאקע איצט נייע
צוטשעפענישן, פאָליטישע שוין, — אזוי האָבן אונדז איבערגעגעבן
די כאוויירים פון דער פריי.

— פון דער פריי? ווי אזוי־זשע האָבן זיי עס איבערגעגעבן?

צי דען גיט מען אייך א מעגלעכקייט צו רעדן מיט זיי?

— ווי דען־זשע! מע לאָזט אונדז אהיים עסן ווארעמעס

און הוליען מיט מיידלעך — און ווי האָסטו געטראכט, הא?

עפּשער פירט מען אונדז נאָך אין טעאטער אויך? אָט ביסטו עס

ברודערקע, א פעפקע, אז איך טו אף דיר א קוק, פארשטייט

זיך, אז מע לאָזט אונדז מיט קיינעם נישט ניט רעדן, ניט זען

זיך, מע לאָזט קיינעם נישט דורך צו אונדז, אפילע די נאָענטסטע

קריוויים. מיר זוכן זיך אָבער אויס וועגן אף צו פארבינדן זיך

מיט דער פריי. אין רוסלאנד האָבן מיר נאָך נישט אזעלכע

זשאנדארמען און שפיקעס אָפגענארט, אזוי אז מיט אונדזער

פראקטיק קען מען זיך שוין דאָ געבן אן אייצע... נו, זאָל זײַן

גענוג אף היינט. שלאָף און לאָז מיך שלאָפן.

וואסיל איז אוועק צו זײַן בעטל און — לאנג האָט אים

נאָך דער שלאָף ניט גענומען. ער האָט זיך געדרייט פון

אײן זײַט אף דער אנדערער. ערשט צו באגינען איז ער

איינגעשלאָפן.

א מענטשלעכע מענאזשערייע. — פונדאנען
וועסטו נישט אנטלויפן. — דער פארהער. —
פונדאנען האָט זיך וואסיל דערוואסט. — ער
פארשטייט גארנישט ניט.

אופגעכאפט האָט ער זיך פונעם גלאַק, וואָס האָט אקשאַ-
נעסדיק און איינגעגעסן נישט אופגעהערט צו קלינגען אלץ מיט
איינ ניגן. דאָס קלינגעריי האָט אָנגעפילט מיט זיך די גאנצע
לופט, פארקליבן זיך אין אויער אריין, נישט געלאָזט שלאָפן און
אָנגעיאָגט עפעס א ניט קלאָרן אומרו. וואסיל האָט זיך אופגע-
הויבן און גענומען איינוואשן זיך איבערן אָפגיס, וואָס האָט זיך
דאָ אין קאמער טאקע געפונען. דערנאָך האָט זיך באוויזן דער
אופזעער און אריינגעוואָרפן אין קאמער א פערשטל מיט א
שוואַברע. די ארעסטאנטן האָבן צוגעקליבן, אויסגעקערט, גע-
מאכט אַרדענונג, און דערנאָך האָט מען זיי געפראכט אָנצו-
צו קופעלעך קאווע שיטערע און עטוואָס פארזיסט און צו
שטיקלעך ברויט.

אצינד איז שוין דאָ געווען גענוג ליכטיק, אז מע זאָל קענען
באטראכטן די קאמער. וואסיל האָט דערזעען פאר זיך א שטייג
אינגאנצן פון אייזן. דריי ווענט, די סטעליע — פון אייזערנע
שטאבעס. קיין פענצטער איז דאָ אינגאנצן נישט געווען. אנשטאָט
דעם איז די פעדערשטע וואנט געווען נישט קיין גאנצע, נאָר
א געגראטעוועטע, און אויך די טיר איז געווען א געגראטע-
וועטע. די טיר האָט געפירט אין קאָרידאָר. אין דער וואנט פון
קאָרידאָר זינען געווען פענצטער, נאָר אזוי הויך, אז פון קאמער
האָט מען זיי נישט געזעען. אין קאמער זינען געשטאנען צוויי

איזערנע בעטלעך צוגעשמידטע אָדער צוגעשרויפטע צו די
ווענט („פונקט ווי אפן דאמפער“ — האָט וואסיל א טראכט גע-
טון), א טיש בא דער סאמע וואנט (אייגנטלעך, אן איזערנע
ברעט, צוגעפעסטיקט צו דער וואנט), צוויי טאבורעטן, אן אָפגוס,
צוויי בלעכענע קופלען. אלק.

נאָך איין קלונג — דער אופזעער האָט צעעפנט די טיר פון
קאמער, ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער שפאציר-גאנג. מע האָט
ארויסגעפירט צוויי-דריי קאמערן מיטאמאָל. אָבער מע האָט בע-
שומיפן נישט צונויפגעפירט קיין שכיינישע קאמערן, נאָר
אייע פון איין עק קאָרידאָר, און די אנדערע פון דעם צווייטן
עק קאָרידאָר. מע האָט זיי געפירט, אָדער, בעסער געזאָגט, גע-
טריבן („פונקט ווי די פערד בא דער דרעש-מאשין“ — האָט
וואסיל ווידעראמאָג א טראכט געטון) דאָ אף אן אָרט אין קאָ-
רידאָר, איינעם נאָך דעם אנדערן, אין א קרייז.

וואסיל האָט זיך איבערצייגט, אז דאָס איז נישט קיין
קאָרידאָר. דאָס איז געווען א גוואלדיק-גרויסער זאל, אָנגע-
שטעלט מיט איזערנע שטייגן איינע לעבן דער אנדערער, אין
א לאנגער. שערענגע. איבער דער ערשטער רייע קאמערן-
שטייגן איז געווען א צווייטער שטאָק מיט פונקט אזעלכע
שטייגן, נאָר מיט א צוגאָב נאָך — אן איזערנע גאלערייע, ווו
אופזעער זינען ארומגעגאנגען. איבערן צווייטן שטאָק איז
געווען א דריטער.

וואסיל האָט זיך געסטארעט דערמאָנען, ווו האָט ער עס
געזעען עפעס עגלעכס צו דעם. און ער האָט זיך דערמאָנט.
איינמאָל אין א זונטיק איז ער געווען אין בראָנקס-פארק, אין
דער מענאזשערייע. דאָרט האָט מען אין אזעלכע שטייגן געהאלטן
ווילדע כייסעס אף צו באווייזן און פארוויילן דעם אוילעם. די

כײַעס אין דער מענאזשערייע האָבן אָבער געהאט אסאך מער
לופט און שײַן אײדער דאָ די ארעסטאנטן.

פון דײַאָ געדאנקען און פארגלײַכן האָט וואסילן אָנגענומען
א שרעק. סײַז דורכגעלאָפן א רײַען— צי וואָלט מען נישט
געקענט אנטלויפן פונדאנען? ווילמען האָט זיך אָבער נאָר
אויסגעלאכט פון דערדאָזיקער נארישקײַט.

— אנטלויפן? דו ווייסט גאָר, אפאָנעם, נישט, וווּ מיר געפינען
זיך. מיר זײַנען דאָך אפן ציגן-אינדזל, ארום און ארום איז
וואסער... ווהיין וועסטו לויפן?

— וואָס הייסט וואסער? מיר זײַנען דאָך די גאנצע צײַט
געפאָרן אהערצו מיטן אווטאָ?..

— ערשטנס, איז נישט „מיר זײַנען געפאָרן“, נאָר מע האָט
דיך געפירט; צווייטנס, ביסטו דאָך געווען אין א פאָליצײ-
מאשין. אָן פענצטער. האָסטו טאקע נישט באמערקט, ווען די
מאשין איז פון ברעג אראָפגעפאָרן אפן דאמף-פאראָם, און מע
האָט דיך ליבלעך, גאָר ווי א מיליאָנער, צוגעפירט אפן אינדזל
צום סאמע טויער פון דער טיורמע. ניין, יינגעלע, פון אנטלויפן
הער אפילע אוף כאַלעמען.

וואסיל האָט טאקע אינדערעמעסן אופגעהערט כאַלעמען
פון אנטלויפן. דערפון איז אים אָבער נישט גרינגער געוואָרן.
מיטאָג-צײַט האָט אים דער אופזעער ארויסגערופן און האָט
אים ארײַנגעפירט אין קאָנטאָר. דאָרט האָט געווארט אף אים א
מענטש אין א הויכן קאפעליוש מיט שאחפע קינבאקן און מיט
שמאָלינקע אײגעלעך, וואָס האָבן זיך קאם ארויסגעזעען פונעם
פארשמאָלצעוועטן פאָנעם. לעבן אים איז געזעסן דער נעכטיקער
טיורמע-אינספעקטער— דער „טשיף“— אזוי ווי ער וואָלט זיך
פון נעכטן אָן נישט אופגעהויבן פון אָרט— אזוי אָן א פידזשאק.

מיט דער גומע, וואָס ער האָט אַף אַ רעגע נישט אַרויסגענומען
פֿון מויל. זײַ האָבן זיך איבערגעקוקט צווישן זיך און צוגעווינקען
אַינער צום אנדערן. דער „טשיף“ האָט זיך אָפּגערופֿן:
— לויט מײַנונג איז ער פֿונקט צוגעפּאסט. פֿונקט דער
פּויגל, וואָס מיר דארפֿן.

דער „קאפעליוש“ האָט שווינגנדיק אַ שאַקל געטון מיטן קאָפּ
און אָפּגערופֿן זיך צו וואסילן:

— נו, וואָס, אַרײַנגעפּאקט זיך? זאָג נאָר דעם עמעס,
וועלן מיר דיר גאַרנישט ניט טון. ווי האָסטו געגאנוועט, וואָס?
— איך... איך האָב גאַרנישט ניט... האָט וואסיל דערשראָקן
גענומען שטאַמלען.

— מיר ווייסן שוין אײַער „גאַרנישט“. און וואָס פֿיסטו עס
געקראַכן אין דער־אַ גאַזלאַנים־נעסט?

וואסיל האָט זיך שנעל מעיאשעוו געווען אין געדאַנק.
אַייגנטלעך גערעדט, האָט ער געהאַט צײַט צו קלערן, ווייל
ער האָט אַף ענגליש גערעדט אזוי שלעכט און לאנגזאַם, אז פֿיז
ער האָט אויסגערעדט אײַן וואָרט, האָט ער שוין באוויזן צו
קלערן פֿינף אנדערע. זײַן דערצײלונג איז געווען נישט קײן
איבערגעשפּיצטע. קײן אַרבעט נישטאַ. קײן קרויווים אויך נישט;
ער האָט דאָ געהאַט אַ מומע, זי האָט עס אים אַרויסגערופֿן קײן
אַמעריקע פֿון זײַער דאָרף, און פֿיז ער איז געקומען צו פּאַרן, איז
שוין די מומע געשטאַרבן (וועגן פעטער האָט ער אפּילע קײן
פֿיפּס נישט געטון). ער האָט איבערגעצײגט נישט ווי צו נעכטיקן, איז
אַט איז ער אוועק אין עמיגראַנטן־הויז נאָר אַף איבערשלאָפֿן
אַ נאַכט, האָט מען אים סאַמע באַ דער טיר אַרעסטירט.

— און פֿונוואנען האָסטו זיך דערוויסט, אז סײַז פּאַראַן אזא
מין נאַכטלעגער?

וואסיל האָט זיך א רעגעלע פארטראכט. אינדערעמעסן, וואָס
זאָל ער דאָ ענטפערן? ווילמענס נאָמען איז אים שוין געליגן
אפן צונג. ער האָט זיך אָבער דערמאָנט, אז ווילמען איז אָף
דער וועלט נישטאָ, און ער איז גאָר קיינמאָל נישט געווען.
ס'איז נאָר פאראן א כאַטינסקי, וועלכן ער האָט אין קאמער צום
ערשטן מאָל דערזעען. פלוצים איז אים איינגעפאלן א גליקלע-
כער געדאנק. נו, פארשטייט זיך, אזוי איז דאָס.

— פון דער צייטונג, — האָט ער זיכער געענטפערט.

— פון אוואָסער צייטונג?

דאָ האָט מען שוין אָבער וואסילן נישט געקענט כאפן. ער
האָט געוויסט, אז אויב מע טאָר נישט דערמאָנען ווילמענס
נאָמען, דארף מען אויך נישט דערמאָנען די צייטונג, ווו ער אר-
בעט. ס'איז דען ניטאָ קיין אנדערע צייטונגען? פארוואָס זאָל ער
נישט אָנרופן די צייטונג, וואָס דער קאָנסול און דער רעדאק-
טער האָבן רעקאָמענדירט אין עמיגראַנטן-הויז פאם קאָנסולאט.
און שוין אינגאנצן אָן קווענקלעניש האָט וואסיל געענטפערט:
— אין דער צייטונג „רוסקי עמיגראַנט“.

אף אזא ענטפער האָבן זיי זיך, אפאָנעם, ניט געריכט. דער
„טשיף“ האָט פארכידעשט א קוק געטון אף זיין כאווער:
— דאָס איז דאָך, דוכט זיך, דער אָרגאן פונעם צארישן
קאָנסולאט.

— יא, אינגאנצן לאַיאל צו די פארייניקטע שטאטן, — האָט
באשטעטיקט דער „קאפעליוש“. און דערנאָך האָט ער צוגעגעבן:—
און דאָס יינגל איז אינדערעמעסן צוגעפאסט פאר אונדזער
אָפּעראציע, קענטיק, נישט פון זייערע, און ער איז ביכלאל נישט
איבערגעשפיצט אין אזעלכע זאכן. אָט אזוי זיך, גריין און
טיפשעוואטע.

ער האָט זיך אויסגעקערעוועט צו וואסילן און אָנגעהויבן
שוין מיט אן אנדער טאָן. עפעס א צו זיסלעכן — אזוי האָט זיך
וואסילן געדוכט.

— הער נאָר, באַכערל! מיר זעען, אז דו ביסט אינגאנצן
אומשולדיק, אז דו האָסט זיך צופעליק ארײַנגעפאקט אין דעם־אָ
איניען, מיר וועלן דיך ארויסלאָזן. דיגע זיך ניט, אָבער דו
מוזט זיך פארדיגען די פרייהייט. פארשטייסט? מיר וועלן דיך
ארויסלאָזן אף דער פריי מיטן טניי אָבער, אז דו וועסט פאר
אונדז אויך עפעס אופטון. „ביזנעס איז ביזנעס“ — אזוי זאָגט
מען דאָ בא אונדז.

וואסיל האָט אזש גענומען ציטערן... הייסט עס, מע וועט
אים טאקע ארויסלאָזן! אָבער ער דארף דערפאר עפעס אופטון.
וואָס אזוינס? זאָלן זיי זאָגן וואָס גיכער, ער איז גרייט.
דער „קאפעליוש“ האָט זיך נאָך א וויילע געקווענקלט, דער
„טשיף“ האָט אים אָבער אופגעמונטערט מיט זײַן שמייכעלע,
און דער „קאפעליוש“ האָט פאָרגעזעצט:

— דאָס איז קלאל ניט שווער. מיר וועלן דיר געבן אזא זאך.
פארוויקלט אין א פאפיר, אזוי אז קיינער וועט נישט באמערקן.
וואָס דאָס איז. און דו וועסט די-אָ זאך אָפטרעגן אף דער-5 טער
עוועניו (דו ווייסט דאָך, ווו דאָס איז?) און דו וועסט עס
אוועקלייגן אין קדויסטער אין פאָלעש. דו ווייסט דאָך מיסטאמע
דעם־אָ קלויסטער, ווו אליין ראָקפעלער דאוונט? די ריכטסטע
מענטשן פון ניו-יאָרק דאוונען דאָרטן! איז אָט וועסטו דאָרטן
אוועקלייגן די לאַזיקע זאך. נאָר איך זאָג דיר נאָכאמאָל אָן, אז
קיינער זאָל נישט וויסן, און דו זאָלסט עס טון גאָר, גאָר פאָר-
זיכטיק. אנישט, וועט עס אופרייסן — און דו ביסט קאפוט.

(*) געשעפט איז געשעפט.

בא וואסילן האָפן א גליווער געטון די בלוטן. ער האָט נישט
אינגאנצן פארשטאנען, אין וואָס האנדלט זיך דאָ, ער האָט אָבער
געפילט, אז מע רעדט אים אָן אף עפעס נישט קיין גוטער זאך.
און ער האָט נאָכאמאָל געדאנקט זיין מאזל, וואָס ער האָט זיך
אזוי שלעכט אויסגעלערנט ענגליש. ער האָט באשלאָסן מאכן
זיך, אז ער פארשטייט נישט.

— איך זאָל גיין דאוונען אין קלויסטער? אָט אין יענעם
קלויסטער, וווּ די רייכסטע פריצים און מיסטער ראָקפעלער
דאוונט? וועט מען מיך דאָך מיסטאמע נישט אריינלאָזן אהין...
איך גיי דאָך אפילע נישט אין די געהעריקע מאלבושים, — האָט
וואסיל געזאָגט און שטארק געפלאָנטערט די שפראך.

— ניין, — האָט גערוועזן געזאָגט דער „קאפעליוש“, — דו
דארפט נאָר עפעס אנידערלייגן אין קלויסטער. פארשטייסט?
אָט אזוי-אָ, עפעס נעמען און לייגן.

— לייגן? אָט אזוי-אָ? לייגן זיך און בוקן זיך צו דער ערד
אין קלויסטער? — האָט וואסיל אלץ געמאכט זיך פאר א טאם. —
גוט, אז מע וועט מיך אריינלאָזן, וועל איך זיך לייגן און בוקן
זיך צו דער ערד. איך בין דאָך אָבער א פראוואָסלאוונער, וועט
עס נישט זיין קיין אווירע, אז איך וועל דאוונען אין א פרעמדן
קלויסטער?

נאָך בא א האלבער שאָ האָט זיך דער „קאפעליוש“ מיט
אים געמוטשעט; דער „טשיף“ האָט אים געהאַלפן, ס'איז אָבער
דערפון גאַרנישט ניט ארויסגעקומען. ענדלעך האָט דער „קא-
פעליוש“ אָפגעדעקט דעם קאַפּ, אָפגעווישט זיך דעם פארשוויצטן
פריך און אויסגעשפיגן.

— טפו זאָל עס ווערן! די ניכפע זאָל אף זיי קומען, אף-
די-אָ רוסאקעס. אָט אן אוילעם! בעשומיפן פארשטייען זיי נישט

אף אונדזער לאָשן. און פרעג זיי, וואָס פאָרן זיי צו אונדז אין לאַנד, אז זיי ווייסן נישט אונדזער שפראך. ווייסט גאָר וואָס, „טשיף“, מע וועט מוזן אראָפּברענגען א רוטישן, ער זאָל אים איבערזעצן און אריינדויבען אין קאָפּ. איך ווייס שוין, וועמען מע דארף ברענגען פאר אן איבערזעצער, דאָס איז דאָך נישט קיין קלייניקייט. נו, לאָמיר אָפּשיקן דאָס יינגל אין קאמער אריין. אָבער געדענק, באַכערל, — האָט ער זיך ווידעראמאָד אָנגערופן צו וואסילן, — קיינעם קיין וואָרט נישט, פון דעם, וואָס מיר האָבן דאָ גערעדט. פארשטייסט? אנישט, וועט עס זיין דיין סאָף, וועסט שוין קיינמאָל פון טיורמע נישט ארויסגיין.

— קיינעם נישט זאָגן, אז מע זאָל דאוונען אינעם קלויס-טער אף דער 5-טער עווענינג, און מע זאָל דאָרט בוקן זיך צו דער ערד? גוט, מיסטער, כוועל קיינעם נישט זאָגן.

דער „קאפעליוש“ האָט האָפענונגלאָז א מאך געטון מיט דער האנט און אריינגערופן דעם אופזעער. מיט פינף מינוט שפעטער איז שוין וואסיל ווידער געווען בא זיך אין קאמער.

IX

זיי זאָרגן פאר די נעשאַמעס. — ביילי סאָנדיי. — אָבער וואסידן געפעלט נישט. — די באראטונג פון דרייען. — דער פערטער האָט זיך זיין געדאנק.

ווילמען האָט שוין געווארט אף אים.

— נו, וואָס?

וואסיל האָט אים א צערודערטער איבערדערציילט וועגן דעם פארהער. ווילמען האָט א שאַקל געטון מיטן קאָפּ, ער האָט א ווילע שוויגנדיק געקלערט און זיך אָפּגערופן:

— אזוי, אזוי... נו, פרידערל, דאָס איז שוין אזא איניען, אז
איך וועל מיך אפילע נישט דערוועגן אייצען דיר, וואָס צו טון...
ווארט נאָר... וואָס פאר א טאָג האָבן מיר הינט? שאפעס?
טאקע? אָט א גליק! מאָרגן איז זונטיק, אלע קאמערן וועלן זיין
אָפן, וועלן מיר זיך, הייסט עס, קענען אן אייצע האלטן מיט
כאוויירים.

— און— פארוואָס עפעס זינען זונטיק אָפן די קא-
מערן?

— דאָס איז, פארשטייטו מיך, דערפאר, וואָס מע זאָרגט
זיך פאר אונדזערע נעשאַמעס. קעדיי מיר זאָלן קענען זיך צו-
בוֹיפנעמען אף אן אלגעמיינעם געבעט און נאָכן געבעט כאפן
א שמועס וועגן געטלעכע איניאַנים. נו, און מירן דערווייל מיט
די כאוויירים פון עפעס אנדערש א שמועס טון.
— מיט וועלכע כאוויירים?

— נו, ברודער, צו פיל פרעג ניט. וועסט שוין מאָרגן
אליין זען.

וואסיל איז שוין ווידער נישט געשלאָפן א גאנצע נאכט און
אומגעדולדיק געווארט אף דעמדאָזיקן „מאָרגן“.
אף מאָרגן איז טאקע אזוי געווען.

דער אופזעער האָט נאָך אַנפֿיסן אופגעעפנט די טיר פון
זייער קאמער אין אויסגעשריען:

— גייט גיכער גאָט בעטן, געניווישע צורעס.

צווישן די ארעסטירטע איז געוואָרן א טומל, זיי האָבן גע-
הודעט, אזוי ווי די פינען אין די פינשטאָקן. וואסיל האָט
געהערט, ווי צענדליקער קוילעס האָבן איבערגעכאזערט איין
און דעמועלבן נאָמען:

פילי סאָנדיי, פילי סאָנדיי!

— וואָס איז דאָס אזוינס? — האָט ער א פרעג געטון
ווילמענען.

— דו פרעגסט וועגן בילי סאַנדיי. אַ, אים איז קעדיג הערן
און זען. בעסער פאר דעם בעסטן צירק. אפילע טשארלי
טשאַפלין וועט אזעלכעס אין קינאַ נישט באווייזן. דאָס איז,
פארשטייטו מיך, אזא גאלעך, א באוויסטער פרעדיקער,
עפּשער דער בעסטער אף גאַנץ אמעריקע. היינט וועט ער
ארויסטרעטן אינעם טיורמע־קלויסטער. אונדזערע אפּעטראָפּסיס
וועט עס א היפש ביסעלע אַפּקאַסטן, וואָרעם ער נעמט צו פינף
טויזנט דאָלער פאר א דראָשע. דו זעסט, ווי מע דיגעט זיך פאר
אונדז? און דו ביסט נאָך נישט צופרידן...

אזוינס, וואָס ס'האָט זיך אָפּגעטון אין דעם טיורמע־קלויסטער
האָט נאָך וואסיל בעעמעס קיינמאָל אף זיין לעבן נישט געזען.
אף דער בימע איז געשטאַנען א געזונטער, הויכער, געפאַקטער
טיפ און געווארט, אז ס'זאָלן זיך פארענדיקן די אפּלאַדיסמענטן,
מיט וועלכע די ארעסטאַנטן און די אופזעער האָבן אים באַ-
געגנט. ענדלעך האָט ער זיך צערעדט. נאָר וואָס איז דאָ שייַעך
זיך צערעדט? ער האָט זיך צערעוועט, אזוי ווי א מייע בערן.
ער האָט זיך צעדונערט מיט א קאַנאַנאַדע פון שווערער
ארטילעריע.

— ברידער מייע, — האָט געדונערט פון זיין מעכטיקן גאַרגל, —
עפּשער ווונדערט איר זיך, וואָס איך רוף איך ברידער? הייסט
עס, אז איר זיינט טיפּשים. אויב אזוי, זיינט איז מיר נישט נאָר
קיין ברידער נישט, נאָר אפילע נישט קיין כאוויירים. און איך
האָב געמיינט, אז איר זיינט נאָר גאַנאָוים, אוואנטיריסטן, שלע-
פער און שווינדלערס. אַט אזעלכע וואָלט איר מיר געפאַסט
פאר ברידער. איך בין אליין געווען א גאַנעוו. אַהאָ, נאָך אוואַ-

סערער! איר וועט נישט קענען אזוי גאנווענען, ווי איך האָב
עס אמאָל געטון. איך וואָלט אייך אויסגעלערנט אריינכאפן זיך
אין א באַנק, אז דער מינדסטער הונט זאָל נישט פאמערקן,
אַן ארויסגיין פונדאָרטן אזוי, אז מיזאָל אין באַנק קיין קאָפקע
ניט געפינען. און ווי אזוי פלעג איך שפּרינגען איבער די
טיורמע-ווענט! אָהאָ!

בילי סאַנדיי האָט א שפרונג געטון פון דער בימע גלייך אין
זאל אריין, פון זאל צוריק ארופגעכאפט זיך אף דער בימע—און
זאָל דער אוילעם זען, ווי אזוי ער קען שפּרינגען. אלע האָבן
זיך היכטיק פאנאנדערגעלאכט. בילי האָט צופרידן א לאך געטון.
און ער האָט איין ארעסטירטן א מאך געטון מיטן פינגער:

— היי, דו, רויטער וואָרעם, לאך נישט אזוי, וועסט נאך דעם
גאַרגל צערמיסן! עפשער האָסטו זיך אף מיר באליידיקט? איז
קום ארויס אהער, הינטישער זון, איך וועל דיר באווייזן, אז
בילי סאַנדיי קען נישט בלויז שפּרינגען, ער קען אויך לאָזן די
יושקע אזעלכע יאָלדן, ווי דו!—און דער פרעדיקער האָט אויס-
געטון דעם פידזשאַק און פארקאטשעט זיך די ארבל. אזוי ווי
ער וואָלט זיך געגרייט צום באַקס.

דערדאָזיקער שפאס איז נאך מער געפעלן געוואָרן די ארעס-
טאנטן, ס'האָט אויסגעבראַכן א נייער געלעכטער, וואָס האָט
לאנג נישט אופגעהערט. דערווייל האָט דער פרעדיקער פאָר-
געזעצט זיין דראָשע:

— יא, יא, אסאך זאכן וואָלט איך אייך געקענט אויסלערנען,
און ס'וואָלט פון אייך ארויסקומען גאנאָוים און גאזלאָנים פון
ערשטן סאָרט: איך בין אָבער געקומען היינט לערנען אייך אן
אנדער זאך. איך וויל אייך לערנען גאָטס וואָרט. וואָרעם איך
האָב אוועקגעוואָרפן די אלע שטיק, כיוויל מער ניט פארגעבן

דער פאליציי קיין איבעריקע ארבעט אף דער וועלט, און דער-
נאך זאל זיך די געשאַמע אומזיסט-אומנישט מוטשען אין
גענעם.

אזא פלינקער איבערגאנג פון געניווישע שטיק צו גאָסט
וואָרט איז אויך שטארק געפעלן געוואָרן דעם אוילעם: דאָס
האָט מען געזען אין די הילכיקע אפלאַדיסמענטן. וואסידן איז
עס אָבער לאכלוטן נישט געפעלן געוואָרן. ער האָט שטילערהייט
געבעטן ווילמענען, ער זאל ארויסגיין מיט אים פון קלויסטער.
ווילמען האָט א לאך געטון.

— סיגעפעלט דיר נישט? מע קען דיך קיינמאָל נישט צופ-
רידן שטעלן. נו, מיילע, קום ארויס, אויב דו ווילסט. נאָר ווארט
צו, כוועל א רוף טון נאָך א פאָר יונגען.

ווילמען האָט באַקענט וואסילי; מיט צוויי גייע כאוויירים
אינער איז געגאנגען אין ברילן, שוין אביסל א פליכעוואטער,
מיט שטרענגע שמריכן אף זיין באיאָרטן פאָנעם. דער צווייטער—
א יונגער, א פלאַנדער, מיט גרויבלויע אויגן. בעייסן שמועס
האָט ער זיך געערגערט און האָט זיך אָפט אָנגעצונדן מיט
שארפע אויסדרוקן. נאָכדעם, ווי וואסיל האָט איבערגעכאזערט
דעם אינהאלט פון זיין געשפרעך מיטן „קאפעליוש“ און מיטן
„טשיף“, האָט ווילמען זיך אָפגערופן צו די גייע:

— נו, כאוויירים, וואָס איז אייער מיינונג?

דער עלטערער האָט אויסגעווישט די ברילן און רויק גע-
זאָגט, אזוי ווי ער וואָלט אָפגעוויגן יעדער וואָרט:

— דער איניען איז אינגאנצן קלאָר. דאָס איז א פראָוואָ-
קאציע, גענייט מיט וויסע פעדים. נישט אומזיסט האָבן אונדז
געוואָרנט די כאוויירים פון דער פריי. שוין לאנג צעלאָזט די
פאָליציי קלאנגען, אז די „רויטע“ קלייבן זיך מאכן אן אָנפאל

אף דעם מיליאָנערן־קלויסטער פון דער 5־טער עוועניו. דעם
יינגל וועט מען, אפאָנעם, געבן...

— א באַמבע! — האָט איבערגעשלאָגן דער פּלאַנדער.

— יאָ, אפּסאָליוט ריכטיק, כאווער סערגיי, א באַמבע. און
דערנאָך וועט די פּאָליציי געפינען דיִדאָזיקע באַמבע, מע וועט
ארעסטירן נאָך עטלעכע הונדערט כאוויירים אונדזערע, און
פאריינס וועט מען שוין אויך בארעכטיקן אונדזער ארעסט. דאָס
וועט, פארשטייט זיך, זיין א שרעקלעכער כורבן פאר אלע
רעוואָליוציאָנערע אָרגאניזאציעס.

— איז וואָס־זשע טוט מען ?

— ס'איז קלאָר. דאָס יינגל דארף מאסקים זיין.

— איך האלט אויך אזוי. — האָט ווילמען צוגעשטימט.

דער פּלאַנדער האָט אזש גענומען ציטערן פאר אופרעגונג
ער האָט געפינעט און געשלונגען די ווערטער:

— און דאָס זאָגט איר, איר, כאווער מינסאָן! איר ווילט, אז
מע זאָל מאָרגן צעקלאפן אלץ, וואָס ס'איז פאראן אין ניו־יאָרק
באווסטזיניקס און רעוואָליוציאָנערס? איך ווונדער מיך נישט
אף ווילמענען, פון אן אנארכיסט קען מען דערווארטן קאָלערליי
אומפאראנטוואָרטלעכע אוואנטיוועס, אָבער איר זינט דאָך אן
אלטער סאָציאַל־דעמאָקראַט, שוין־זשע האָט ער אייך איינ־
גערעדט?

מינסאָן האָט נאָר א שמייכל געטון:

— רעדט נישט קיין נארישקייטן, סערגיי! עפּשער האָט כאָר
ווער ווילמען אויך צו גיך מאסקים געווען מיט מיר. איך האָב
א באשטימטן פּלאַן. מע וועט דעם יונג געבן א באַמבע, אן
עמעסע באַמבע. מע וועט אים גענוי דערציילן, וווּ, ווען און ווי
אזוי אוועקצולייגן זי. און ער וועט אוועקלייגן...

ווילמען האָט זיך ווידער אַמאָל אַרייַגעמישט:

— און ער וועט זי אוועקלייגן לאַכלוטן נישט דאָרטן און נישט אזוי, ווי מע וועט אים הייסן; ער וועט זי אוועקלייגן אזוי, אז די פּאָליציי זאָל זי נישט קענען געפינען; די באַמבע וועט טאקע אַף אַנעמעס אופרייסן און צעפליקן אַף שמאַטעס א צענדליק בורזשייען. אָט דאָס איז גערעדט אַף אונדזער לאַשן. אויב אומ-קומען, איז כאַטש נישט אומזיסט. מיט קלעזמער! איך שטים מיט מינע ביידע הענט פאַר כ' מינסאַנס פאַרשלאַג.

— אָט זעט איר, כאַווער ווילמען, כּיהאַב אייך געזאָגט, אז איר האָט צו גיך מאַסקים געווען, — האָט מינסאַן רויק מיטן זעלבן שמייכעלע ווידער גענומען רעדן. — די זאך וועט אויס-קומען אינגאַנצן אנדערש. כּיהאַב דעם מינדסטן כּיישעק נישט צו שטאַרבן מיט קלעזמער. און ביכלאַל ליגט נאָך אַף אונדזערע פלייצעס צו פיל נישט דערטאַנענע אַרבעט, אז מיר זאָלן מעגן גלייך שטאַרבן. נאָך ווייניקער בין איך א באַלן אוועקשטעלן די רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג אין א סאַקאַנע, אפילע צוליב אזא פאַרגעניגן, ווי אַנקוקן עטלעכע בורזשייען „צעפליקטע אַף שמאַטקעלעך“, ווי ס'דריקט זיך אויס ווילמען. דאָס וואָלט בע-עמעס געווען אַן אַנאַרכיסטישע אוואַנטיוורע.

— אין דעם בין איך מיט אייך מאַסקים, אַבער וואָס-זשע לייגט איר פאַר? — האָט זיך סערגיי ווידער געערגערט.

— ערגערט זיך נישט, כאַוויירים, לאַזט מיך ענדיקן. — דעם יונג וולט מען געבן א באַמבע, און ער וועט אוועקלייגן אין דעם מיליאָנערן-קלויסטער גאַר אַן אנדער זאך. איר פאַרשטייט? שוין-זשע פאַרשטייט איר נישט? נו, ער וועט, אשטייגער, אַנשטאַט דער באַמבע אַנידערלייגן עפעס א קינדערש שפּילעכל, וואָס אונדזערער א כאַווער פון דער פריי וועט אים געבן. נו,

כאווער סערגיי, אצינד האָט איר נישט קעגן? אָט דאָס האָב
איך דאָך געמיינט.

סערגיי האָט אזש א פאטש געטון מיט די הענט.
— אויסגעצייכנט, כאווער מינסאָן, אנטשולדיקט מיר פאר
מײַנע נארישע דערווידערונגען. און ווי קונציק איר האָט עס
צוגעטראכט!..

דערפאר אָבער איז ווילמען געבליבן נישט צופרידן. ער האָט
שארף פראָטעסטירט קעגן מינסאָנס פלאן.

— איר, סאָציאליסטן, קענט נישט אויסקומען אָן פשאָרעס.
ס'איז אייך א שאָד עטלעכע בורזשויען. כאָטש איר זײַנט אין דער
מערהײַט, דאָך וועל איך דערוף נישט מאסקים זײַן.

— לאָמיר דאָ נישט דורכפירן קיין צווישנפארטיישע דיס-
קוסיעס, — האָט קאלטבלוטיק אָפּגעהאקט מינסאָן. — דער איניען
איז זייער א וויכטיקער, און כוועל זיך איצט ניט שטעלן אייך
דערווייזן, אז ס'זײַנען פאראן סאָציאליסטן און „סאָציאליסטן“,
ווי אויך, אז ס'זײַנען פאראן אנארכיסטן, פוסטע טומלערס: דאָס
ווייסט איר שוין בעסער פאר מיר. און דאָס, וואָס איר זײַנט נישט
מאסקים, איז נישט אייך גיט מען דאָך אויספילן די זאך. לאָמיר
א פרעג טון דעם יונגן כאווער, וואָס טראכט ער צו טון?
— וואסילן? ער פארשטייט דאָך גאָרנישט. ער וועט טון דאָס,
וואָס איך וועל אים זאָגן.

— מירן זען. הער נאָר, יונגער פריינט, אויב דו וועסט טון,
אזוי ווי סע אייצעט דער כ' ווילמען, וועלן אומקומען עטלעכע
מיעסע שעדלעכע מענטשן, אָבער אויך זייער אסאך גוטע
מענטשן, נוצלעכע פארן ארבעטער-קלאס, און ס'וועט נאָך אף
לאנג אָפּגענומען ווערן פא אונדז די מעגלעכקייט צו טון אונ-
דזער נוצלעכע ארבעט לעטויוועס דעם אויבעטער-קלאס; און

אויב דו וועסט טון, ווי סע אייצען דיר איך מיטן כאווער סערגיי.
וועלן זיי פאסקודניאקעס ליידן ביזוינעס, און די ארבעטער זאלן
וועט אויסשפילן. דו פארשטייסט? נו, ווי אזוי באשליסטו?
וואסיל האט נישט זייער פארשטאנען. ער האט אָבער מיט
זיין גאנצן וועזן דערפילט, אז גערעכט איז אָט דער רויקער.
קלוגער פעטער. אזא מענטשן איז קיין מוירע נישט אָנצוטרויען
זיך, ער וועט נישט אָפנארן, נישט פארפירן מיט א שלעכטער
אייצע. און דער יונג האט פעסט איבערציגט געענטפערט:
— איך וועל טון אזוי, ווי סע זאגט דער פעטער... אָדער ווי
זאגט מען עס, כאווער מינסאָן. אזוי און נישט אנדערש.

x

דער גאלדעך. — אן איבערזעצער. — וואסיל האט
געשוואָרן. — שוין־זשע זינען דאָס מיין. —
די פארפלוכטע שנירלעך. — נישט יענץ בלעכל.

אז וואסיל האט זיך אומגעקערט אין קאמער, האט ער גע-
האט פון וואָס צו טראכטן. פאר דעם־אָ טאָג האט זיך אים איין-
געגעבן צו בארייכערן זיין לעפנס־דערפארונג מיט צוויי וויכ-
טיקע אויספיהן: די סאָציאליסטן זינען גערעכטער פון די
אנארכיסטן; אָבער, ווי מינסאָן האט געזאָגט, ס'זינען פאראן
סאָציאליסטן און „סאָציאליסטן“. וואָס הייסט דאָס, האט וואסיל
נישט גאנץ קלאָר זיך פאָרגעשטעלט. און טראכטן וועגן דעם
האט ער אויך נישט געהאט קיין סאך צייט. אינאָוונט האט מען
אים ווידער ארויסגערופן אין טיורמע־קאנצעליאריע. אכוצן
„טשיף“ און דעם „קאפעליוש“, איז איצט דאָרטן געווען נאָך
אין מענטש.

וואסיל האָט זיך צוגעקוקט און דערקענט: דאָס איז געווען דער פראוואַסלאוונער גאלעך פונעם קלויסטער, וואָס אף דער 87-טער גאס. אז וואסיל איז אריינגעגאנגען, האָט דער „קא-פעליוש“ נאָר וואָס פארענדיקט זײַן שמועס מיטן גאלעך. דער גאלעך האָט אף דעם „קאפעליושס“ ווערטער צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ און צוגעבאַמקעט:

— יעס, יעס, יעס! אָ, יעס, יעס, יעס *).

וואסיל האָט זיך שוין אָנגעשטויסן, צוליב וואָס דער גאלעך איז דאָ. און אז דער גאלעך האָט אים אויסגעשטרעקט זײַן האנט, האָט דער יונג פּיגעקומען זײַן ווידערגעפיל און איז צוגעגאנגען. דער גאלעך זאָל אים בענטשן. דערנאָך האָט דער גאלעך אָנגעהויבן רעדן:

— אריינגעפאקט זיך. הא? איי-איי. אָרעמער יונג! מיילע, סימאכט נישט אויס, דו זעסט, וואָס פאר א גוטע מענטשן דאָ זײַנען, זיי וועלן דיך ארויסלאָזן, האָב קיין מוירע נישט. מע מוז נאָר פאר זיי אויך עפעס אופטון, אָפּצאָלן זיי פאר זייער טויווע. מע וועט דיך ארויסלאָזן פון טיורמע, און אפן ברעג וועט שוין ווארטן אף דיר איינער א מענטש מיט א בלעכן טעפל. א געוויינלעכע בלעך-קיילע, אין וועלכער די ארבעטער נעמען מיט זיך טאָמיד מיט עסן. דערקענען וועסטו אים, וויל ער וועט זײַן מיט א הויזן קאַפּ, און אפן בלעך וועט ליגן זײַן קאפעליוש. וועסט נישט פארגעסן? זאָלכ צו אים צוגיין דרייסט און זאָגן. „מיסטער, צי וואָלט איר מיר נישט געגעבן עפעס אָפעסן?“ און ער וועט ענטפערן: „אַט דאָ אין בלעך איז פאר זײַן עפעס עסן, בײַט איבער.“

* יאָ, מאסקים.

— פארגעדענק-זשע און פלאַנטער נישט אָן. זאָלסטו באַ אים
 נעמען דעם בלעך און אָפּפירן אין יענעם מיליאָנערן-קלויסטער;
 וואָס זיי האָבן דיר געזאָגט. האָב קיין מוירע נישט, וועסט נישט
 האָבן קיין אווירע, אז דו וועסט אריינגיין אין יענעם קלויסטער,
 כאָטש ער איז נישט קיין פראַוואָסלאַונער. לייג אוועק דעם
 בלעך אין פּאַלעש, נאָר פּאַוואָליע, וואַרף עס נישט, טו עס אפּי-
 לע נישט קיין טרייסל, עס זאָל נאָך קיין אומגליק ניט געשען.
 פונדאָרטן וועסטו אוועקגיין אפּן וואָקזאל „גרענד-סענטראַל“ און
 טייקעף אוועקפּאַרן פון ניו-יאָרק. ווהיין פּאַרן? מע האָט מיר
 געזאָגט, אז דו האָסט באַ זיך העכער דריי דאָלער געלט. דאָס
 וועט זיין גענוג אף צופּאַרן ביז האַרטפּאַר, אינעם שטאט
 קאָנעקטיקוט. דאָרט וועסטו אריינגיין צום פראַוואָסלאַונער
 גאלעך, און ער וועט דיך שוין ערגעץ אהינטון. נאָר געדענק-
 זשע, דו דארפסט זיך קיינמאָל מער נישט אומקערן קיין ניו-
 יאָרק. קומסטו צוריק—וועט מען דיך ארעסטירן און פאַר-
 זעצן אף אייביק.

וואסיל האָט עטלעכע מאָל איבערגעכאזערט דעם גאלעכס
 באפעל און ער האָט צוגעזאָגט אלץ פינקטלעך אויספילן. אָבער
 פארן גאלעך איז עס נאָך, אפּאַנעם, געווען ווייניק, ער האָט גע-
 פּאָדערט, וואסיל זאָל אים שווערן באַם ציילעם. אז ער וועט אלץ
 אויספילן און קיינעם דערפון נישט דערציילן. וואסיל האָט אויך
 דערוף מאַסקים געווען, כאָטש ס'איז אים זייער דערווידער
 געווען צו קושן דעם ציילעם און די האַריקע האַנט. ער האָט
 פעסט פארגעדענקט—מע מוז ארויסראטעווען די כאוויירים,
 אסאך גוטע כאוויירים, וואָס טוען פאַר די ארבעטער, אָט אזעל-
 כע, ווי מינסאָן. דער גאלעך האָט אים דערוויל געגעפן זינע
 לעצטע אינסטרוקציעס.

— דאָס אלץ וועט פאַרקומען דינסטיק, איבערמאָרגן, הייסט עס, און דו זאָלסט געדענקען, וואָס פאר א שווי ערו האָסט געגעבן. טאָמער פילסטו נישט אויס, וועסטו האָבן אזא אווירע, אז דו וועסט נאָכן טויט ברענען אינעם פֿיערדיקן גענעם. נו, מיין זון, גיי בעשאַלעם און זינדיק שוין נישט מער. פאָלג די עלטערע גיי אין קלויסטער, דערצאָרן נישט גאָט...

נאָך איין בראַכע—און וואסיל האָט לייכטער אָפגעאַ-טעמט: מע האָט אים אָפגעפירט אין קאמער. דאָרט האָט שוין געווארט אף אים א נייע נישט פריילעכע ניט: די קאמער איז געווען א ליידיקע. ווילמען-כאָטינסקין, האָט מען, אפאָנעם, אי-בערגעפירט אין אן אנדער קאמער, אָדער, ווער קאָן וויסן? עפּשער גאָר אין אן אנדער טיורמע... כאָטש ווילמען האָט זיך גערויגעזט אף וואסילן, דערפאר וואָס ער האָט געפאָלגט מיין-סאָנען, דאָך איז ווילמען געווען דער איינציקער, מיט וועמען וואסיל האָט זיך אצינד געקאָנט האלטן אן אייצע, דערציילן אים וועגן דעם לעצטן פארהער מיט דעם גאלעכס דיבורים, צונויפ-ריידן זיך וועגן א באגעגעניש מיט מינסאָנען. מע האָט אָבער גאָרנישט געקאָנט מאכן— וואסיל האָט געמוזט לייגן זיך שלאָפן מיט דער האָפענונג, אז דער טאָג וועט אים העלפן געפינען אן אייצע און אן אויסוועג.

דער אויסוועג איז געקומען.

באנאכט האָט זיך וואסיל אופגעכאפט פון עפעס א שאַרף. עפעס האָט אזוי ווי א שורשע געטון איבער דער פאָדלאָגע ס'איז שטיל געוואָרן. וואסיל האָט זיך צערודערט, א שטעל געטון אף די פיס. „וואָס קאָן דאָס זיין?“ האָט זיך דער יונג געקלערט... אין קאמער איז דאָך קיינער נישטאָ... שוין-זשע זינען דאָס מיין?

נאָר ניין, ס'איז נישט געווען קיין מיין. עפעס א זאך האָט זיך א טראַג געטון אין דער לופט און איז צוגעפאלן צו וואסילס פיס. עפעס א ווייס און א קיילעכדיקס האָט וואסיל קאם באַ- מערקט אין דער ציטערדיקער שניין פונעם לאמטערן, וואָס הינטער די גראטעס. דעם יונג איז פלוצים ענג געוואָרן אין הארצן און קליינע העמערלעך האָבן אים גענומען קלאפן אין די שלייפן. ער האָט א כאפ געטון פון דער ערד דאָס שטיקל צונויפגעוויקלט פאפיר און פארקוועטשט עס אין זיין האנט. אזוי איז ער מיט א פארקוועטשטן קולעק אָפגעשלאַפן ביז אינדערפרי. ווי נאָר ס'האָבן זיך באוויזן די ערשטע שטראלן פון באגיי- נען, האָט זיך וואסיל אויסגעדרייט מיט דער פלייצע צו דעם פאָ- דערשטן גראטע-ווענטל פון קאמער, אז מע זאָל, כאָלילע עפעס נישט דערזען, און ער האָט איבערגעלייענט דאָס צעטעלע, וואָס ער האָט באנאכט באקומען. ס'איז געווען גאָר א קליינס:

בעט זיך היינט אין באַד אריין. דאָס צעטעלע

דארף מען טייקעף פארניכטן.

דאָס איז געווען נישט ווילמענס קסאוו. ס'שרייבט, הייסט עס, מינסאָן, אָדער סערגיי. נאָר ניין, מיסטאמע מינסאָן, ער וואָלט, אפאָנעם, קיינעם נישט אָנגעטרויט אזא מין זאך. און אז דער דעזשורנע אופזעער איז ארומגעגאנגען איבערקוקן די קא- מערן און ער האָט וואסילן אריינגעשטעקט א צעבערל מיט א שוואברע, האָט אים וואסיל א בעט געטון:

— מיסטער, צי וואָלט איך היינט נישט געקאָנט אויספאָדן

זיך? שוין זייער לאנג, ווי איך בין אין באַד ניט געווען.

דער אופזעער האָט זיך אומצופרידן פארקרימט.

— אן אומגליק מיט די אַ רוסאקן... אף דער פריי האָבן זיי

מיסטאמע אין זייער לעבן קיין באַד נישט געזעען, אזוי ווי די

שמוציקע בעהיימעס, און דאָ ווערן זיי דיר אינמיטנדערנינען
צוכטן. נאָר מיילע, דו גייסט דאָך מאָרגן ארויס, וועט מען דין
שוין מוזן אָפּפירן אין באַד ארײַן... נו, גוט, ווארט צו, צען אזײ-
גער וועלן זיך אויסבאָדן די ארעסטאנטן פונעם ערשטן שטאָק,
וועסטו דעמאָלט גיין.

„אז סײַוועלן זיך אויסבאָדן די ארעסטאנטן פונעם ערשטן
שטאָק?— האָט זיך וואסיל א טראכט געטון:— מינסאָן מיט סער-
גייען געפינען זיך דאָך אפן ערשטן שטאָק: וועל איך, הייסט
עס, נישט קאָנען זען זיך מיט זײ... גיין, דאָס איז שוין וואסילן
גאָר נישט געפעלן געוואָרן. ער האָט באַניס א קאָן גענו-
מען בעטן:

— צי קאָן מען נישט פּרײַער? איך בין שוין זײער שמוציק
סײַסט מיר דאָס גאַנצע לײַב.

דער אופזעער איז אָבער נישט געווינט געווען. אז די ארע-
סטאנטן זאָלן אים דערווידערן. ער האָט זיך אָנגעצונדן:
— נו, נו, רייד בא מיר נאָך אַביסל, וועט דין נעמען בײַסן
שוין גאָר צוליב עפעס אנדערש!..

וואסיל האָט זיך געמוזט אונטערגעבן און ער האָט געדול-
דיק געווארט אף צען אזײגער.

אז דער אופזעער האָט אָפּגעשלאָסן די קאמער און דער-
לאנגט וואסילן א האנטעך מיט א שטיקל גרויער זײף, האָט דער
יונג זיך שיר ניט געלאָזן לויפן איבער די טיורמע-קאַרידאָרן.
דאָס האָט ער זיך אזוי געײלט, ער זאָל נאָך טרעפן אין באַד
דעם שרײַבער פון דעם צעטעלע.

זײַן האָפענונג האָט אים נישט אָפּגענארט. קימאט אלע ארעס-
טאנטן פונעם ערשטן שטאָק זײַנען שוין גרייט געווען זיך אומ-
קערן אין די קאמערן נאָך דער באַד, נאָר איין מינסאָן האָט

זיך נאך געהייעט באם פארשנירעווען די שייך. וואסיל איז צו-
געגאנגען הארט צו אים. און ער האָט זיך נעבן אים גענומען
אויסטון. מינסאָן האָט זיך נישט אָפגעריסן פון די שייך און ער
האָט געשעפטשעט:

— אף דער סטאנציע פון דער לופטבאן, לעבן דער קאסע,
אף דער 43-ער גאס... ער וועט האלטן אין האנט א „נאָווי מיר“
מיטן קאָפּ אראָפּ— דאָס איז דער סימען. דו וועסט זאָגן: „צע-
בײַט מיר א קוואַדער *), ווייל איך האָב נישט קיין קליינגעלט.
ער וועט זיך לערנען, וואָס ווייטער טון. נאָר פאַרזיכטיק, וואָ-
רום מע וועט נאָך אייך געוויס נאָכשפירן.

— הער, דו, וועסט זיך שוין דאָרטן גיך אויסקלייבן? כוועל
עפּשער ווארטן דאָ אף דיר ביז ווארעמעס?—האָט דער אופזעער
א געשריי געטון אף מינסאָנען.

— שוין, באלד,—האָט אייליק אָפגעענטפערט מינסאָן. און אז
ער האָט זיך איבערצייגט, אז וואסיל האָט אים פארשטאנען,
האָט ער צוגעגעבן:— און דו שריי דאָרט נישט אזוי. איך טו
עס בעקיוון, צי וואָס? דו זעסט דאָך, די שנירלעך האָבן זיך
פארפלאַנטערט. אָט פארשאלטענע.

וואסיל האָט זיך קאם דערווארט ביז ס'איז אריבערגעגאנגן
גען דער צווייטער האלבער-טאָג, און דערנאָך די לעצטע נאכט
זיינע אין טיורמע. אינדערפרי האָט מען אים ארויסגערופן אין
טיורמע-קאנצעליאריע, אָפגעגעבן אים דאָס געלט, וואָס מע האָט
בא אים צוגענומען בעייסן ארעסט, און מע האָט אים ארויסגע-
פירט איבערן הויף, דורכן שווערן אייזערנעם טויער אפן גאס.
נאָר קיין גאס איז דאָ, אייגנטלעך, נישט געווען. וואסיל האָט זיך
שוין אצינד איבערצייגט, אז די טפיסע געפינט זיך אף א אינדול.

(* א זילבערנע מאטבייע פון 25 סענט.

דינטערן טויער האָט זיך געפונען דער ברעג, בא וועלכן ס'האָט געווארט א דאמף־פאראַם. וואסיל האָט באוויזן זיין באפרוונגס־פאפיר, וואָס ער האָט באקומען אין קאנצעליאריע, און דער פאראַם האָט אים אריבערגעפירט איבערן טייך אפן צווייטן ברעג, גלייך אין שטאָט אריין.

דאָרטן, סאמע לעבן דעם האפן איז געשטאנען א מענטש מיט א בלעכן טעפל, איבערגעדעקט מיט א קאפעליוש. וואסיל האָט שיר נישט איבערגעפלאַנטערט, צי זאָל ער זאָגן דאָס, וואָס דער גאלעך האָט אים געלערנט, צי דאָס, וואָס מינסאַן האָט גע־הייסן. ער האָט זיך אָבער מיט גרויס אָנשטרענגונג דערמאָנט, ער האָט א בעט געטון עסן און האָט באקומען דעם בלעך. פאָר־זיכטיק איז ער דערמיט אוועק צופוס ביז צו דער „עלעווייטאַר“־סטאַנציע, — צו דער עלעקטרישער לופטבאן אף דער 34־טער גאס. בא דער קאסע איז געשטאנען א ריי. עטלעכע מענטשן האָבן געלייענט צייטונגען. אף וואסילן האָט זיך קיינער אזוי נישט אומגעקוקט. ווי אזוי־זשע דערקענט מען דאָ, צו וועמען זיך ווענדן? שוין־זשע דארף מען פארביגיין אלע מענטשן און צוקוקן זיך, ווער וואָס פאר א צייטונג עס לייענט, און ווי אזוי האלט ער זי. דאָס וועלן דאָך געוויס באמערקן די, וואָס שפירן אים נאָך, און דעמאָלט איז די גאנצע זאך פארפאלן!

נאָר אָט איז איינער ארויסגעגאנגען פון דער ריי, צוגע־גאנגען צום סטענד (*). געקויפט זיך פאפיראַסן און ווידער אוועק־געשטעלט זיך אין דער ריי, נאָר שוין אין סאמע לעצט, דאָס הייסט, גלייך נאָך וואסילן, ער האָט דערביי צוגעפּיפט זיך עפעס א ניגן. וואסיל האָט זיך צוגעהערט און ער האָט זיך נישטווילנ־דיק אויסגעקערעוועט: דער אומבאקאנטער האָט אויסגעפּיפט

(* א שטעל, ווו מע פארקויפט קלייניקייטן.

וואסילס גאָר, גאָר א באקאנט לידל "У сусіда хата біла" וואסיל האָט זיך צוגעקוקט—און אצינד איז שוין מער קיין סאָפעק נישט געווען. אין איין האנט האָט דער אומבאקאנטער געהאלטן א בלעך, פונקט אזא זוי וואסיל, און אין דער צווייטער טער—די צייטונג „נאָווי מיר“ אן איבערגעקערטע. וואסיל האָט זיך גענומען דערמאָנען, וואָס מינסאָן האָט אים געהייסן זאָגן. און ער האָט זיך גלייך אָפגערוּפן צום אומבאקאנטן:
— צעפייט מיר א קוואַדער, איך האָב נישט קיין קליינגעלט.—
און ער האָט ארויסגענומען פון קעשענע א זילבערנע פינף-און-צוואנציק סענט.

דער אומבאקאנטער האָט אים פריינטלעך צוגעשמייבלט און געענטפערט:
— גוט, האלט צו מיין בלעך, ביז כוועל ארויסבאקומען דאָס געלט.

אף אזא אויפן האָט שוין איצט וואסיל געהאלטן אין די הענט ביידע בלעכן. דער אומבאקאנטער האָט אים אָפגעציילט פינף ניקעלנע פינף-סענטיקע. זיי זיינען שוין געשטאנען סאמע בא דער קאסע, ווען ער האָט אים איבערגעגעבן דאָס געלט און א מורמל געטון:

— וועסט אוועקפאָרן קיין סאוט-ריווער אף דיי-סטריט, 16. וועסט דאָרט געפינען דעם כאווער נאָוואק.
דערנאָך האָט ער צוגענומען בא וואסילן פון די הענט דעם בלעך—דער יונג האָט אפילע נישט באמערקט, ער האָט נאָר פארשטאנען מיטן געדאנק, אז דער אומבאקאנטער האָט נישט זיין בלעך גענומען, נאָר דעם, וואָס וואסיל האָט באקומען אין האפן. וואסיל האָט זיך נאָכאמאָל ארומגעקוקט, צי קיינער האָט נישט באמערקט—ניין, אלע פאסאזשירן האָבן זיך איצט געמילט

צום צוג, וועלכער איז שוין אַיִן־קומען. צווישן די פאסאזשירן
האַט וואסיל דעם אומבאקאנטן שוין נישט באמערקט.
אז וואסיל איז צוגעפאָרן צו דעם אָפּשטעל, וואָס ער האָט
באדארפט און איז צוגעגאנגען צו דער 5־טער עוועניו, האָט
ער זיך פארכידעשט, וואָס באַם מיל־אַנערן־קלויסטער איז איצט
גיט געשטאנען קיין פּאָליסמען, אזוי ווי טאַמיד. די טיר אין
קלויסטער ארײַן איז געווען אָפּן, און אינעווייניק האָט מען קײַ-
נעם נישט געזעען.

מיט פעסטע טריט איז וואסיל צוגעגאנגען צום קלויסטער,
פּאַרזיכטיק אוועקגעלייגט דעם בלעך אין פּאַלעש, אָף יענעם
אַרט, וווּ דער „קאפּעליוש“ מיטן פּראוואָסלאוונעם גאלעך האָבן
געהייסן, און אליין איז ער צוריק אוועק צו דער „עלעוויטער“
סטאנציע און אריינגעזעצט זיך אין דעם צוג, וואָס איז געגאנגען
גען צו דעם גרעסטן וואָקזאל אין ניו־יאָרק — צום גרענד־
סענטראַל.

XI

צוויי שטראַמען. — די מאפע אפן וואנט. — וווהין
גיט אָט דער צוג? — דרײַ עקסטערע־אויסגאבן.
די באַמבע און דער פּאַפּוגיי.

אפן וואָקזאל איז געווען א גוואלדיקער אוילעם מענטשן.
דער קאַלאַטאלער זאל איז געווען געפּאַקט. דער אוילעם האָט
זיך אָבער שאַרף צעטיילט אָף צוויי באַזונדערע שטראַמען. אין
איינעם איז געווען א שרעקלעכער טומל, מענטשן האָבן זיך
געשפּאַרט איינער אפן אנדערן; מע האָט איינער דעם אנדערן
פּאַרשטעלט דעם וועג; מעשוּגענער וויזן געשטופּט זיך, געכאַפּט
זיך פּאַר די פּעקלעך, געשליידערט זיי, פּלוצים זיך אָפּגעשטעלט

און הילפלאז זיך ארומגעקוקט ארום זיך, אדער פארקוקט זיך
אף דער סטעליע, אזוי ווי זיי וואלטן געזוכט זיך א וועג איבער
דער בארעליעף-מאסע, וואס איז געווען אפן קופאל פון וואך-
זאל. יעדערער וואלט אין זיי דערקענט, אז דאס זינען אויסלעגן-
דער, עמיגראנטן, וואס זינען שוין עפשער יארנלאנג אפגע-
ווען אין אמעריקע, און דאך קאנען זיי נאך בעשומיפן נישט
צוגעווינען זיך צו דער היגער ווילדער באוועגונג, צו דעם אר-
מעגלעך-שנעלן טעמפ פון איר לעבן.

דער צווייטער שטראם האט זיך באוועגט פאמעלעך, רויק-
מעיושעוודיק. אן אמעריקאנער אילט זיך קיינמאל נישט צום
באן. ער קומט אפן וואקזאל פונקט פינף מינוט פארן אפגאנג
פון צוג (סיקאן דאך נישט זיין, אז דער צוג זאל זיך פארשפע-
טיקן, אדער אפגיין פאר דער באשטימטער צייט). צוויי מינוט
פארברענגט ער בא דער קאסע, פאר צוויי מינוט זוכט ער אפ
זיין צוג, און די איבעריקע איין מינוט צייט איז אים גענוג אף
אויסצוזוכן זיך אין וואגאן אן ארט, קויפן א צייטונג און זיך
באקוועם אנידערזעצן. דאָרט, ווי דער פארדינסט פאָדערט עס
נישט, ווי קיינער צאלט דערפאר נישט קיין געלט—וועט דער
אמעריקאנער נישט אויסגעבן קיין אומזיסטע ענערגיע.

וואסיל האט אָבער קיין צייט נישט געהאט דאָס אלץ צו
באטראכטן. ער איז צוגעלאָפן צו דער קאסע, קאם דערווארט זיך,
ביז די ריי וועט צוגיין צו אים און האָט דערלאנגט אין פענצ-
טער דאָס געלט.

— קיין הארטפאָרד? — האָט דער קאסיר א פרעג געטון
נאָך פריער, איידער וואסיל האָט באוויזן אויסצוריידן א וואָרט.
דאָס איז געווען א שלעכטער סימען. הייסט עס, אז מע שפירט
אים נאָך און אין קאסע ווייסט מען שוין, אז ער דארף פאָרן

סאמע ביז הארטפאָרד. ער האָט גאָר א שאַקל געטון מיטן קאַפּ
און באַקומען אויסגאַב. ס'האָט זיך ארויסגעוויזן, אז א בילעט
קאָסט סאכאקל אַנדערהאלבן דאָלאַר. וועט אים שוין, הייסט עס,
קלעקן געלט. אז ער זאָל שפעטער ווי נישט איז אַנקומען קיין
סאוט-ריווער.

א שוויגנדיקער איז וואסיל געזעסן, ביז דער צוג איז איבערן
אַיזנבאַן-בריק איבערגעפאָרן דעם בודסטאָן. אף דער וואנט איז
געהאנגען א מאפע פון די ליניעס. וואסיל האָט זיך פארקוקט אף
איר, און פלוצים איז אים אַינגעפאלן א גליקלעכער געדאַנק.
דער צוג האָט געטון א שטארקן טרייסל און איז געבליבן שטיין.
— סטאַנציע האַבאָקען!— האָט אויסגעשריגן דער קאַנדוקטער.
א טייל פאסאזשירן האָבן גענומען ארויסגיין פון וואגאָן.
וואסיל האָט מיט א גאַנץ רויקן אויסזען איבערגעלאָזט אפן
באַנק זיין היטל, קעדיי ער זאָל נאָ קיינעם ניט ארויסרופן קיין
כשאַד, און ארויסגעגאַנגען אפן וואָקזאַל, געקויפט זיך א צײַטונג
און איז געבליבן שטיין באַם בופעט מיט א יישעוו. וואָס זאָל
ער זיך עפעס באשטעלן.

— מאַלטעד-מילך, — האָט ער ענדלעך געזאָגט דעם אָפּ-
ציאַנט, וואָס האָט געווארט אף זיין באשטעלונג.
וואסיל האָט נישט אומזיסט באשטעלט דעמדאָזיקן מאַדנעם
געטראַנק. אַזאַ שלעג אים דערמיט מעכאַבעד זיין דער פעטער,
און וואסיל האָט געזעען, אז עס געדויערט זייער לאַנג, ביז מע
גרייט צו אָט דעם געטראַנק. אף אלערליי אויפאנים מישט מען
און מען בויטעט אָט די דאָזיקע „מאַלטעד-מילך“. און דערווייל
איז ער זיך געזעסן און קלוימערשט פארטיפט געלייענט אין
„ספּאָרט-זײַטל“ פון צײַטונג די פאַרכאַפּנדיקע מיסע, ווי אזוי
דער ווייסער באַקסער דזשעפּריס האָט צעקלאַפט דעם נעגער

דזשאַנסאָן. קוקנדיק אָף וואַסילן, וואָלט קיינעם נישט אַינגע-
 פאלן, אז דער-אָ יונג קלייבט זיך עמעצן אָפּנארן.
 ענדלעך, איז דער געטראַנק פארטיק געוואָרן. וואַסיל האָט
 אים געטרונקען פאָוואָליע, געצויגן דורך אַ שטרויעלע און פון
 צייט צו צייט איבערגעריסן דאָס טרינקען, קעדיי נאַכאמאָל
 איבערלייענען, ווי ספּריטנע אָט דער דזשעפּריס האָט זיך צע-
 רעכנט מיטן שוואַרצן טשעמפּיָאָן. אַצינד זיינען שוין אין בופעט
 געבליבן גאָר ווייניק מענטשן. נאָר וואַסיל האָט עס אזוי ווי
 נישט באַמערקט. אז דער וועכטער האָט אויסגערוּפּן: „צוגן קיין
 האַרטפּאַרד, באַסטאָן פּראָוידאַנס, טרענטאָן, פּילאָדעלפּיע“,
 האָט זיך וואַסיל אזוי ווי דערמאָנט און גענומען לויפּן
 פון וואָקזאַל. אין טיר האָט אים אָבער אָפּגעשטעלט דער
 אָפיציאַנט:

— היי, ברודער, האָסט פאָרגעסן באַצאָלן.
 — איך וועל דאָך אָבער פארשפּעטיקן צום צוג! — האָט
 דער „ספּאַרט-ליבהאַבער“ געפרווט זיך אויסטוינען.
 — נו, מיך גייט עס נישט אָן, צאָל געלט.
 וואַסיל איז קלוימערשט ברויגעז געוואָרן און אָנגעהויבן
 אַרויסנעמען געלט פון קעשענע.
 — אָט האָט איר, — ער האָט אַרויסגענומען אַ דאָלאַר-פאַ-
 פּירל, — נאָר גיט מיר וואָס גיכער אויסגאַב.
 — נישקאַשע, וועסט באַווייזן; אָט קנאַקערס: קיין געלט
 צאָלן זיי נישט און דערנאָך שרייען זיי — גיכער...
 אז דער אָפיציאַנט האָט אים שוין געגעבן אויסגאַב פונעם
 דאָלאַר, האָט וואַסיל אַמליק אַ פרעג געטון:
 — און אין וואָסער זייט גייט ער, דער צוג, אָף האַרטפּאַרד?
 איך זאָל נאָך קיין טאַעס ניט האָבן.

— אין דער רעכטער זייט, — האָט דער אָפיציאַנט אַ מאַך
געטון מיט דער האַנט.

— אהא, אדאנק! — האָט וואסיל אויסגערופן. ער איז ארויס-
געלאָפן פון וואַקזאל און איז אריינגעשפרונגען אין דעם גייענ-
דיקן צוג, וואָס איז געגאנגען אָף לינקס.

— א בילעט? — האָט דער קאָנדוקטער א פּוּעג געטון, בא-
מערקנדיק דעם נייעם פּאַסאַזשיר.

— אנטשולדיקט, נישט באוויזן קויפן... עפּשער וועט איר מיר
פארקויפן, איך דארף קיין טרענטאָן.

אין אמעריקע איז עס א געוויינלעכע זאך, אז די פּאַסאַזשירן
זאָלן קויפן בילעטן שוין אין צוג. דאָרט איז עס ניט פּאַרנאָטן;
אבי נאָר אין וואַגאָן זאָל זיין אן אָרט און מע זאָל אָפּצאָלן דאָס,
וואָס ס'ע קומט. איז אָט אויך איצט האָט עס דעם קאָנדוקטער
נישט איבעריק פּאַראַרט, און ער האָט נאָר געזאָגט:

— ס'זעט אייך קאָסטן מיט 25 סענט טייערער, איר זיינט אָבער אליין
שולדיק. — און ער האָט וואסילן געגעבן א בילעט קיין טרענטאָן.
טרענטאָן איז די הויפטשטאָט פונעם שטאַט ניו-דזשערזי און
איז אסאך ווייטער פון סאוּ-ריווער. וואסיל אָבער האָט אפּילע
נישט געהאַט בעדייע צו פאָרן קיין טרענטאָן. בא דער לעצטער
סטאַנציע פאר סאוּ-ריווער איז ער אַראָפּ אפן וואַקזאל, קלוי-
מערשט ווייטער עפעס קויפן אין בופּעט, און ער האָט זיך שוין
נישט אומגעקערט צוריק אין וואַגאָן. פון וואַקזאל איז ער אוועק
אין שטעטל אריין, אריינגעזעצט זיך אינעם ערשטן טראַמוווי,
וואָס ס'האָט זיך אים געמאַכט (ער האָט שוין געוויסט, אז אלע
שטעט פונעם שטאַט ניו-דזשערזי זיינען צווישן זיך פּאַרייניגט
דורכן טראַמוווי), און שפּעטער מיט א שאַ איז ער שוין צוג-
צו סאוּ-ריווער.

אצינד — אבי ער זאל נאָר ניט פארגעסן דעם כאווער נאָוואקס
אדרעס, וואָרום וואסיל האָט אים דאָך נישט פארשריבן. ער
האָט אָבער געהאט צוויי סימאָנים, וואָס האָבן אים געהאָלפן
פארגעדענקען דעם אדרעס. דער נאָמען פון דער גאס — די
סטריט — אז מע זאל עס איבערזעצן, וועט עס הייסן: „די גאס
פון טאָג“. און וואסיל האָט די גאנצע צייט געכאזערט בא זיך
אין געדאנק: „טאָג, טאָג, טאָג, ווען איך קום כאָטש צו פאָרן
באטאָג, אז ס'איז נאָך ליכטיק; וואָרום, ווי אזוי וועל איך עס
באנאכט גיין זוכן נאָוואקס אין א פרעמדער שטאָט? און דאָס
הייז, ווו ער וווינט איז נומער 16 — דאָס איז וואסילן נאָך גריני-
גער געווען פארגעדענקען, ווייל וואסיל איז דאָך פונקט אלט
געווען זעכצן יאָר: אזא זאך פארגעסט זיך נישט.

לאָמיר דאָ איבערלאָזן וואסילן, ווי ער זוכט דעם כאווער
נאָוואקס דירע לויטן אדרעס, וואָס ער האָט אזוי גוט פארגע-
דענקט, און מירן דערווייל א קוק טון, וואָס האָט זיך צו דער-
זעלבער צייט געטון אין ניו-יאָרק, ריכטיקער געזאָגט — אינעם
קלויסטער אף דער 5-טער עוועניו, ווו דער יונגער מיליאָנער
וואנדערספליט האָט כאסענע געהאט מיט דער טאָכטער פונעם
ענגלישן לאָרד קווענטש.

אָבער ניין, ס'איז שוין שפעט איצט גיין א קוק טון, ס'איז שוין
דאָרט נאָך אלעמען, און דערוויסן זיך וועגן די טשיקאווע
סירונגען פון אַט-דעם טאָג וועלן מיר קאָנען נאָר פון ז
יאָרקער צייטונגען, וועלכע זיינען ארויס אין דריי עקסטער
גאַב-אויסגאבעס.

די ערשטע וועט ניט שטארק צוציען אונדזער אופמערק-
זאמקייט. אף דעם ערשטן זייגל האָבן געלויכטן די פאָטאָ-
גראפיעס פון וואנדערספליט זיין לעדי קווענטש אין אלע

פאזעס, וואָס זינען נאָר מעגלעך, און איבער זיי אן אַנ-
שלאג:

דער כאסענע-קאָרטעזש האָט זיך אוועקגעלאָזט צום מיליאָ-
נערן-קלויטטער. 347 אוטאָמאָבילן! דער כאָסן שמייכלט א גליק-
לעכער. דער קאלעס קלייד האָט מען באשטעלט אין פאריזש, בא-
פאקענען אליין.

ווייטער איז געגאנגען אן אויספירלעכע באשרייבונג פון
דעמדאָזיקן קלייד, א רעשימע פון די געסט, דעם כאָסנס בלאָ-
גראפיע, די בלאָגראפיע פון דער קאלע, פון זייערע פאָטערס און
מוטערס, פעטערס, מומעס און אלע, וואָס האָבן אוועלכע ס'איז
שײַכעס צו זיי. דאָס אלץ איז אונדז אָבער קיין קאפעלע ניט
אינטערעסאנט.

די צווייטע עקסטרע אויסגאבע איז שוין געווען אינטערע-
סאנטער, פונקט אזוי ווי די ערשטע איז אויך די צווייטע אָפּ-
געדרוקט געווען באצייטנס, מיט עטלעכע טעג פריער; און זי
איז געלעגן באהאלטן אין די עקספעדיציעס, קעדיי מע זאָל זי
ארויסלאָזן אין פארקויף פונקט צו דער ריכטיקער מינוט, ווען
דער אוילעם, וואָס איז לאָהוט נאָך נייטן, וועט זיך ארופווארפן
אף די בלעטלעך און צעכאפן זיי פאר איין האלב שאָ. אין דער
צווייטער אויסגאבע איז שוין געווען נישקאָשע פון א סענסאציע:

א באַמבע אינעם מיליאָנערן-קלויטטער! בעייט דער כאסענע
אין קלויטטער האָט אונדזער בארימטער דעדעקטיוו בערנס געפּר-
נען. א באַמבע! די רויטע האָבן געוואָלט אופרייסן דעם קלויטטער
צוזאמען מיט וואנדערספליטן און מיט זיין קאלע—דער זעלטן
שיינער לעדי קווענטש! די באַמבע איז אין א בלעך! בערנס
פארזיכערט, אז ער איז שוין געפאלן אף דעם שפור פון די פאר-
ברעכער, און ער ווייסט, ווו זיי צו זוכן! ס'איז ארויסגערוסן

געוואָרן א פּאָליציי־שער אָפּטיל אף צו עפּענען דעם בלעך,
וואָרום לויט בערנסעס פּאַרויכערונג, דאַרף זיך אינעווייניק
געפינען א באַמבע מיט א גוואלדיקער אופרייס־קראפט.

אין דער־אָ אַויסגאַבע זײַנען געווען ארטיקלען קימאט מיט
אײן און דעמזעלבן אינהאַלט, ווי אין אלע צײַטונגען. דיראַזיקע
ארטיקלען זײַנען דאָך אויך געשריבן געוואָרן באַצײַטנס, און זײער
אינהאַלט איז באַשטימט געוואָרן דורך דער פּאָליציי און עפּשער
דורכן באַרימטן דעדעקטיוו בערנס אליין. אלע ארטיקלען האָבן
געפּאָדערט, אז ניו־יאָרק זאָל זיך סאָפּקאָלסאָף אָפּרייניקן פּונעם
פּאַרברעכערישן עמיגראַנטישן עלעמענט, איבערהויפּט פּון די
רויטע, וואָס זײַנען קלוימערשט א סאַקאַנע פאַר דעם לעבן און
גוטס פּון די „פּרידלעכע פּירגער“.

„מיר פּאָדערן פּון דער מאַכט אַנטשלאָסענע, אומבעראַכמאַ־
נעסדיקע מאַסמיטלען“—האָבן די צײַטונגען געשריגן.
אָבער די דריטע אַויסגאַבע... אזא סקאַנדאַליעזע אַויסגאַבע
געדענקען נישט אפּילע די עלטסטע אמעריקאַנישע צײַטונגס־
לײַט, וואָס פאַר זײ איז שוין די גרעסטע סענסאַציע קײן כידעש
ניט. דיראַזיקע אַויסגאַבע האָט אפּיסעלע פאַרשפּעטיקט, ווייל
דאָ האָט מען שוין געמוזט שרײַבן לאַכלוטן נישט דאָס, אף
וואָס די רעפּאָרטערן האָבן זיך געגרייט. אין די צײַטונגען איז
געשריבן געווען אַזוינס, וואָס אויך די פּאָליציי האָט זיך ניט
געריכט אף דעם, און אפּילע דער באַרימטער דעדעקטיוו בערנס
אליין. אָט וואָס ס'האָבן דערציילט די אַויסטערלישע אַנשלאַגן
פּון דער דריטער אַויסגאַבע:

אַן אומדערהערטער סקאַנדאַל פאַר דער פּאָליציי! מיט בערנסן
האָט נאָך אַזעלכעס קײנמאַל ניט פּאַסירט! אַז דער פּאָליציי־
אָפּטייל בעראַש מיטן באַרימטן פּראָפּעסער־כעמיק בעקאַז האָבן אופֿ־

געעפנט דעם בלעך, האָבן זיי אינעווייניק געפונען אנשטאָט א באַמבע
א פּאָפּוגיי!!! דער פּאָפּוגיי איז פּריער, אפּאָנעם, געהאנגען אין א שטייגל
אין א שענקל אָדער אין א נעסט פון קאָרטנשפּילער, וואָרום אז מע
האָט אים ארויסגענומען פון בלעך האָט ער אויסגעהוקעט אפן גאנצן
קלויסטער „טיפּשים, טיפּשים, טיפּשים, אייער קאָרט איז געשלאָגן!“
מע גיט אונדז איבער פון אוטאָריטעטע קוועלן, אז בערנסעס קאריערע
איז פארענדיקט. צוזאמען מיט אים וועט אויך אראַפּפּלען דער
פּאָליציי־שעף ראָבבער.

אין אן אינטערוויו האָט פּראָפעסער בעקנאָז דערקלערט,
פארוואָס דער פּאָפּוגיי איז אזוי רויק און שטיל געזעסן אין
בלעך, ביז מע האָט ניט אראָפּגענומען דאָס דעקל. ס'לאָזט זיך
אויס, אז די אומבאוויסטע לייצים האָבן דעם פּאָפּוגיי פאר-
שלעפּערט מיט עפעס א נארקאָטישן געטראנק. אז מע האָט דעם
בלעך אופגעעפנט, האָט זיך דער פּאָפּוגיי אופגעכאפט, געקומען
צו זיך פון דער פּרישער לופט און אויסגעשריגן זיין בארימטע
דראָשע, וועלכע האָט אראָפּגעשליידערט פון בענקל דעם גרויסן
דעדעקטיוו בערנס און דעם פּלייסיקן פּאָליציי־שעף ראָבבער.
ווען מיר וואָלטן נאָך כיישעק געהאט איבערצוליינען די
צייטונגען, וואָס זיינען ארויס אפן צווייטן טאָג, וואָלטן מיר זיך
דערוויסט, אז אין דער טפיסע אפן ציגן־אינדזל האָט מען בא-
פרייט עטלעכע צענדליק ארעסטאנטן — עמיגראַנטן יודן דעם
האָט מען אָבער געדרוקט מיט קליינע פעטיט־אויס־עלעך אין דער
הראַניק, און די צייטונגען האָבן צו דער־אָיעדיגע נישט צוגעגעבן
קײן שום פיירושים. בלויז די ארבעטער־פרעסע האָט עס דערקלערט
מיט דעם, וואָס די פּאָליציי האָט פּראָסט מוירע געהאט, דער סקאנ-
דאל זאל זיך נישט פארטיפערן נאָך מער דורך אן אומגעלונגענעם
געריכט־פּראָצעס. און אז דער פּראָצעס איבער די ארעסטאנטן

פונעם ציגן-אינדזל וואָלט געווען אן אומגעלונגענער פאר דער
פאָליציי, — אין דעם זינען אלע זיכער געווען נאָך דער געשיכטע
מיט דער „באַמבע“.

XII

בא נאָוואַקן. — די ערשטע ארבעט. — וואָס
האָבן די מיידלעך געכאלעשט? — אן אויס-
גאנג איז פאראן.

— נו, כאווער, קוידעמקאל וועלן מיר אייך אויסזוכן ארבעט, —
האָט כאווער נאָוואַק געזאָגט. נאָכדעם ווי ער האָט אויסגעהערט,
וואָס מיט וואסילן איז זיך פארלאָפן. — און דערווייל וועט איר
זיך ווי ניט איז איינמאָסטען בא מיר.
נאָוואַק איז נאָך געווען א יונגער באַכער פון וויסרוסלאַנד,
אַבער אין אמעריקע איז ער שוין אָפגעווען א יאָר פינף. ער
האָט דאָ געוויינט בא א מישפּאַכע פון זינע לאַנדסלייט —
וויסרוסן. פאר ניט קיין גרויס געצאָלטס האָט ער באקומען עסן
און-א בעטל אין דעם צימער, ווי ס'האָבן כוץ אים גענעכטיקט
נאָך זעקס ארבעטער — עמיגראַנטן. פאר וואסילן איז דאָ קיין
בעטל ניט געווען. האָט ער געמוזט שלאָפן מיט נאָוואַק אָף
איינ בעט. אין צימער איז געווען דושנע, באַנאכט איז אינגאנצן
קיין לופט ניט געווען. געהאָדעוועט האָט מען שלעכט, און די
באלעפאטים האָבן נאָך געקוקט קרום אפן נייעם עסער: זיי
זינען נאָך ניט זיכער געווען, צי ער וועט קאָנען באצאָלן פארן
געמיינעם עסן און פאר דער נאָך געמיינערער דירע. בא
וואסילן אליין איז געווען א געדריקטע שטימונג.
שפעטער מיט דרײַ טעג אָבער האָט אים נאָוואַק
בארויקט.

— נו, שוין געפונען ארבעט פאר אייך. איר וועט ארבעטן
אף דער זעלבער פאבריק, וואָס איך, אביסל וועט אייך אויס-
קומען זיך לאָזן קאָסטן אף טראַמוווי, וואָרום די פאבריק גע-
פינט זיך אין אן אנדער שטעטל; נאָר סימאכט ניט אויס, אף
דורכלעבן וועט ווי ניט איז קלעקן.

אף מאָרגן, זעקס אינדערפרי איז וואסיל מיט נאָוואקן אוועק-
געפאָרן אף דער ארבעט. דער טראַמוווי, וואָס האָט זיך אָפגע-
שטעלט ניט ווייט פון זייער ווינונג, האָט זיי צוגעפירט צו
דעם שכיינישן שטעטל מילטאון, וואָס איז באשטאנען פון
צוויי פאבריקן. עטלעכע צענדליק ארבעטער-היזער, איין קינאָ-
טעאטער, א באַנק, פיר פארשיידענע קלויסטערס און זעקס
טראַקטירן, וואָס זיינען טאָמיד איבערגעפילט מיט שיקורים.
אף איינער פון די פאבריקן— אף א פאבריק פון אוטאָמאָביל-
שינעס האָט נאָוואק געבראכט צו פירן וואסילן. איבערן טויער
האָט געשטעקט א גרויסע פיגור— א סטאטוע פון א מענטשן,
מיט א ציגאר אין מויל, וואָס איז געווען צונויפגעשטעלט פון
אוטאָ-שינעס. איבער דעם אלעמען איז געווען אן אופשריפט:

Mitchelin Tire Co.

קאָמפאניע פאר שינעס-אויסארבעטונג, מיטשעלין.

וואסיל האָט זיך דערפרייט.

— אָט אינטערעסאנט, כּוועל זען, ווי אזוי מע מאכט אוטאָ-

שינעס.

נאָוואק האָט געענטפערט דערוף נאָר מיט א שמייכל:

— מיילע, דאָס וועט איר דאָ ניט זען; דאָס גרעסטע,

וואָס איר וועט זיך דאָ דערוויסן, איז— ווי אזוי מע אר-

בעט אויס איין טייך א וואָסער ניט איז. דאָ דארף מען עפ-

שער אַפארבעטן צען יאָר נאָכאנאנד, קעדיי צו זען דעם

גאנצן פראָדוציר־פראָצעס. מע וועט אייך געבן עפעס טון און
אן עק.

וואסיל האָט זיך גאָר גיך איבערצייגט אין דער ריכטיקייט
פון נאָוואקס ווערטער. אין קאָנטאַר האָט מען אים לאנג פא-
נאנדערגעפרעגט — פונוואנען ער קומט, ווי לאנג איז ער שוין
אין אמעריקע, צי איז ער, כאָלילע, נישט קיין מיטגליד פון א
פראָפ־פאריין. אז וואסיל האָט אף דער לעצטער פראגע געענט-
פערט „ניין“. איז דער מייסטער אזוי ווי בעסער געוואָרן. דער-
נאָך האָט מען וואסילן לאנג באטראכט, ארומגעטאפט זיינע
מוסקולן, געפאטשט איבערן פלייצע, איבער די אקסלען. פונקט
ווי אמאָל אין דער עמיגראנטן־אינספּעקציע אפן „טרערן־
אינדזל“, האָט זיך וואסיל אויך אצינד דערפילט, אזוי ווי ער וואָלט
געווען א בעהיימע, וואָס דער באלעבאָס קויפט זיך אפן יאריד.
ענדלעך, האָט זיך די פראָצעדור פארענדיקט. וואסיל האָט
באקומען אף די הענט א נומער און איז אוועק נאָכן מייסטער-
אופזעער איבער די לאנגע קאָרידאָרן פון דער פאבריק. אין
איינעם פון די קאָרפוסן איז דער אופזעער געבליבן שטיין און
האָט זיך אָפגערופן:

— אָט דאָך. דו וועסט פירן וואגאַנעטקעס מיט דעקלעך.
דאָס איז ניט שווער. נאָר, דו ווייסט דאָך. בא אונדז אין אמע-
ריקע דארף מען „האָרי אפ“.

וואסיל האָט עס שוין געוויסט. די ארבעט איז בעעמעס געווען
נישט קיין קאָמפליצירטע, דאָך פאר קיין גרינגע האָט זי וואסיל
בעשומיפן נישט געקענט רעכענען. די טירן פון איין צעך האָבן
זיך פון צייט צו צייט פאנאנדערגעעפנט, און ס'איז פונדאָרט
ארויסגעפלוין א צוויי־שטאָקיקע וואגאַנעטקע אָן ווענטלעך.
בלויז מיט איינע אייזערנע גראטעס. זי איז געווען ענלעך צו

א ביכער-עטאזשערקע. אינמיטן האָט געשטעקט א שטאנג, אָף
וועלכן ס׳זײַנען געווען אָנגעטון צוועלף גראָבע שווערע דעק-
לעך פאר שינעס פון מאסע-אוּטאָמאָבילן. וואסיל האָט איבער
א שטארק לאנגן קאָרידאָר געטריבן די וואגאָנעטקע ביז צו די
ליפטן. ביז די וואגאָנעטקע האָט זיך מיטן ליפט אראָפּגעלאָזט
אראָפּ אין קעלער ארײַן, האָט זיך שוין פונדאָרטן אופגעוויבן
א צווייטע וואגאָנעטקע, א פוסטע. וואסיל האָט זי געטריבן ביז
צו די באקאנטע טירן, וואָס האָבן זיך אוּטאָמאָטיש פאנאנדער-
געעפנט דאָ האָט מען בא אים צוגענומען די פוסטע וואגאָ-
נעטקע. און ארויסגעשיקט אים א נײַע, שוין אן אָנגעלאָדענע.
אזוי האָט ער צען שאָ אין מעסלעס געמוזט אַרומטרייבן די
וואגאָנעטקעס.

א וואָך איז פאָריבער. ס׳איז אָנגעקומען שאַבעס, דער טאָג
פון אויסצאָלן, און וואסיל האָט זיך דערוויסט, אז מע האָט אים
באשטימט זעקסט האלבן דאָלער א וואָך. אצינד האָט עס אים
שוין ניט אויסגעזעען פאר אזא גרויסע אשירעס, ווי די אמאָ-
ליקע סכירעס באם „פעטער“, ווייל פאר דירע און קעסט האָט
ער געמוזט באצאָלן פיר דאָלער, און דער טראמווײַ האָט בא
אים צוגענומען זעכציק סענט א וואָך. און אפילע די-אָ סכירעס,
וואָס ער האָט פארדינט פאר דער פיבערדיקער וואָך געט
מיט די שווערע וואגאָנעטקעס, האָט ער אויך ניט באקומען
אינגאנצן. אין קאָנטאָר האָט מען אים געגעבן א קאָנווערטל,
איך וועלכן ס׳זײַנען געלעגן נאָר פיר דאָלער.

— און דאָס איבעריקע? — האָט ער פארכידעשט א פרעג
געטון דעם כעשבן-פירער.

— פאר דער ערשטער וואָך גיבן מיר דיר ניט אָפּ אצינד
דאָס גאנצע געלט. דאָס איבעריקע וועלן מיר דיר געבן, אז דו

וועטט אינגאנצן אוועקגיין פון דער ארבעט. דאָס איז פון דיין
טויזע וועגן: די קאָמפאניע וועט פאר דיר אָפּשפּאַרן דאָס
געלט, אזוי וואָלסטו עס פארטרינקען אָדער גלאט פאטערן.
אז וואסיל האָט עס דערציילט נאָוואקן, האָט נאָוואק א
שמיכל געטון:

— מיילע, דאָס טוען זיי שוין דאפקע ניט פאר די ארבע-
טער, נאָר פאר זייער אייגענער קעשענע. בא יעדן ארבעטער
פארהאלטן די באלעבאטיס אנערעך א דריטל ארבעט-לוין, אר-
בעטער זינען פאראן בא אונדז העכער זעקס טויזנט, קאָנט
איר זיך שוין אליין פאָרשטעלן, וואָס פאר אן אומזאך-קאפיטאל
ס'שטעלט זיך צונויף דערפון. און וויפל פראָצענט דאָס גיט
ריינעם רעוועך.

וואסיל האָט ניט געוואוסט, וואָס איז אזוינס אומזאך-קאפי-
טאל, און וויפל פראָצענט גיט ער די באלעבאטיס, ער האָט
אָבער געפילט, אז די באלעבאטיס האָבן אים באגאזלט, פונקט
ווי זיי האָבן באגאזלט אלע אנדערע ארבעטער פון דער פאב-
ריק, און צוגענומען בא אים זיין שווער-פארהאָרעוועט געלט.
שפעטער מיט עטלעכע וואָכן האָט מען וואסילן איבערגע-
פירט אף אן אנדער ארבעט. טרייבן די וואגאָנעטקעס האָט מען
שוין אצינד ניט באדארפט. איבער די פאבריק-קאָרידאָרן האָט
מען שוין דורכגעצויגן עלעקטרישע דראָטן, און די וואגאָנעט-
קעס זינען איצט אויטאָמאטיש ארומגעלאָפן צו די ליפטן און
צוריק אין צעך אריין, וווּ מע האָט זיי אָנגעלאָדן אויך מיט
אזעלכע עלעקטרישע קראנען. אינעם נייעם קאָרפוס האָט שוין
וואסיל געהאט צו טון ניט מיט דעקלעך נאָר מיט קאמערעס.
די פויגיקע עלאסטישע קאמערעס האָבן זיך אזוי ווי א שלאנג
געדרייט פאר זינע פיס; ער האָט זיי שנעל אונטערגעכאפט.

פונקט ווי זיי וואלטן טאקע געווען לעבעדיקע שלענג, ער
האט אָפגעדרײט די קלאפאנעס, אופגעהאנגען די קאמערע אפן
שטאנג, וואָס האָט געשטעקט אין וואנט איבער זײן קאָפּ, און
אַנשפארנדיק זיך מיט דער קני אין שלײף האָט ער ארויס-
געקוועטשט פון דער נאָך ווארעמער קאמערע די רעשטלעך
גאז און לופט. דערנאָך האָט ער נאָך שנעלער פארדרייט די
קלאפאנעס און אַרופגעוואָרפן די פלאכע פוסטע קאמערע אָף
א וואגאַנעטקע, וואָס האָט געהאט אָף זיך א נומער, לויט דער
גרייס פון דער קאמער. די אַרבעט איז געווען קאָמפליציר-
טער, און מע האָט וואסילן מויסיף געווען פופציק סענט א
וואָך. אָבער דעם נאָענטסטן שאפעס האָט מען פארהאלטן די
ערשטע הויסאַפּע, אויך קעדיי צו אָפּשפאָרן „פון זײן טויווע
וועגן“. אז ער זאָל כאָלילע „ניט פארטרינקען און ניט פאטערן
דאָס געלט“. וואסיל האָט צו פיסלעך גענומען אויסצאָלן די כווי-
וועס דער באלעבאָסטע און נאָוואקן קיין פריי געלט אָבער,
ער זאָל זונטיק קענען אביסל א לעב טון, אָדער צוגיין אין
קינא—איז שוין בא אים קימאט ניט געבליבן. סײזו געווען
שווערלעך. דער יונג האָט אָבער געליטן און האָט זיך ניט
געקלאָגט. וואָרום ער האָט ניט געזעען קיין אנדער אויסוועג.
וואסיל האָט אָבער ניט באוויזן אַנצווארעמען זיך אפן גײעם
אַרט. אײנמאָל איז צום אופזעער פון זײן צעך צוגעגאנגען דער
פארוואלטער פונעם זאוואָד:

— דער רועך זאָל עס נעמען, די פארפלוכטע מיידלעך קענען
ניט אויסהאלטן די ארבעט אינעם פערטן צעך, היינט האָבן
שוין עטלעכע ווידעראמאָל געכאלעשט. קלייבט מיר צו עט-
לעכע געזונטע יונג, אָט כאָטש דעם אָ גיט מיר—ער וועט
אויסהאלטן.

און מע האָט וואסילן געגעבן שוין די דריטע ארבעט אף דער פאבריק.

דידאָזיקע ארבעט איז שוין דאָפּקע ניט געווען קיין שווערע. זי איז אפילע געווען א גרינגע... בא א לאנגן טיש זינען גע- זעסן אנערעך פּערציק ארבעטער. צווישן זיי זינען אויך געווען מיידלעך. איבערן טיש האָט זיך געצויגן א ברייטער, לעבעדי- קער פּאס, וואָס האָט זיך די גאנצע צייט געהאלטן אין איין באוועגן. אפן פּאס האָט זיך געצויגן א סטענגע פון עפעס א מין ברודיקלעך-גרויער מאסטיקע. די ארבעטער האָבן אופגעכאַפּט שטיקלעך פון דער-אָ מאסטיקע. אָפּגעוויגן אף ניט קיין גרוי- סער וואזע, וואָס איז געשטאַנען לעבן יעדן ארבעטער, און אָנ- געפילט מיט דער מאסטיקע פלעכענע פודעלעך. צו וואָס האָט מען גענוצט די מאסטיקע, האָט וואסיל ניט געוואסט (עפּשער אף פארקלעפן די לעבלעך אין די קאַמערעס?— האָט זיך וואסיל אָנגעשטויסן). די ארבעט איז לאכלוטן ניט קיין שווערע. אָבער וואסיל האָט אינגיכן פארשטאַנען. פון וואָס די מייד- לעך האָבן געכאַלעשט. פון דער גרויער מאסע האָט זיך אופגע- הויבן א דאַמף פון צעשמאַלצענעם קאוטשוק און נאָך פון עפעס; ער האָט אָנגעפילט מיט זיך די גאנצע לופט, ניט געלאָזט אָטעמען, ארויסגערופן א ווארגעניש אין האלדז. פון צייט צו צייט האָט עמעצער פון די ארבעטער, דעריקערשט פון די מייד- לעך, גענומען קאַרטשען זיך. אַנידערגעוואלגערט זיך אף דער פּאָדלאָגע און געכאַלעשט. פלעג מען אים דעמאָלט ארויסטראָגן פון שטוב אף דער פרישער לופט, ביז ער איז געקומען צו זיך, און דערנאָך האָט ער זיך ווידער אומגעקערט צו דער ארבעט. סאָף טאָג האָט זיך וואסיל געוואקלט, אזוי ווי א שיקערער, און ער איז געפאלן פון די פיס. אין קאַפּ האָבן אים געהודעט

מיליאָנען בינען, פאר די אויגן האָבן זיך אים געדרייט עפעס מינע געל-גרינע רעדער. עסן האָט ער גיט געקענט, כאָטש ער האָט נאָך קיין ווארעמעס גיט געגעסן. ער איז געקומען צו פאָרן אהיים און פארכאלעשט אנידערגעוואלגערט זיך אפן בעט.

דער צווייטער טאָג איז גיט געווען בעסער. וואָס א טאָג, איז וואסיל געוואָרן דארער, ער האָט פארלאָרן דעם אפעטיט און דעם טאם פון לעבן. אונטער די אויגן זינען אים ארויס בלויז רעדער. אפן פאָנעם בא אים האָבן זיך אויסגעשאַטן טשיריקעס. אז עמעצער האָט זיך צו אים געווענדעט מיט-א פראגע, האָט וואסיל א היפשע וויילע טעמפ געקוקט פאר זיך, אזוי ווי ער וואָלט וועלן צעקליינען די פאָשעטע פראגע, און ער האָט געענט-פערט פאמעלעך מיט א גלייכגילטיק קאָל.

זונטיק האָט וואסיל א גאנצן טאָג גערוט אין בעט, און ער האָט דערפילט. אז ווייטער אזוי ארבעטן איז אומגעלעך. און קיין אויסוועג איז נישט. ווארפן די ארבעט איז אן אומזין; פון וואָס וועט ער לעבן? בעטן זיך אף אן אנדער ארבעט? האָט ער עס געטון. דער אופזעער האָט זיך נאָר אויסגעלאכט: — נישקאַשע, וועסט אויסהאלטן. דו פיסט דאָך גיט קיין מיידל, און אויב ס'געפעלט דיר גיט — גיי דיר פונדאגען.

וואסיל וואָלט אַצינד דאפקע געוואָלט זיין א מיידל, ווייל די מיידלעך האָט מען אראָפגענומען פון דער-אָ ארבעט, און פארביטן זיי מיט מאנצבלען.

נאָוואק האָט געשאַקלט מיטן קאָפּ, ער האָט אָפגעזיפצט און געפרוּווט טרייסטן וואסילן:

— שווער, כאווערל? מיילע, וואָס קען מען טון. אין אנדערע צעכן איז גיט בעסער. אָט בא מיר אין דער גיסער'ע, ווי

סיידט די צעשמאָלצענע גומע, איז נאָך ערגער. נאָר איך בין
שוין ווי עס איז געוויינט געוואָרן.

— און צי דען איז גיטאָ קיין אויסוועג? פאר קיין פאל
גיט?..

נאָוואַקס פאָנעם איז פלוצים געוואָרן ערנסט, אפילע
שטרענג.

— איינציקווייז וועלן מיר גאָרניט ניט קענען אופטון. נאָר
ווען מיר נעמען זיך אלע מיטאמאָל, וואָלט זיך אן אויסוועג
געפונען. מע דארף פארשטרעקן!

און פלוצים איז וואסילן קלאָר געוואָרן אין קאָפּ, פונקט ווי
ער וואָלט געלייזט א שווערע רעטעניש, וואָס האָט אים לאנג
ניט געלאָזט רוען און פארסאמט אים דאָס לעבן.

— נו, יא, ס'איז דאָך קלאָר. אן אויסוועג איז פאראן, ער מוז זמן!
— א שטרייק!

XIII

אף דער פארטפארזאמלונג. — די וועלט אף צוויי

האלבע. — דער צ. ק. קעגן דעם שטרייק. —

הייסט עס, מאסקים.

אלע מאָנטיק פלעג נאָוואַק ערגעץ פארפאלן ווערן אף א
גאנצן אָוונט. היינטיקס מאָל האָט ער גערופן מיט זיך וואסילן.

— קום מיט מיר אף דער פארזאמלונג פון אונדזער
ברענטש.

— פון וואָסער ברענטש?

— נו, פון דער פיליע פון דער רוטישער סעקציע ס. פ. א.

— ס. פ. א. ?

— נו, יא, סאָציאליסטישע פארטיי פון אמעריקע.

נאָוואַק פּרעגט נאָך, צי ער וויל! ענדלעך וועט ער דערזען
פון דער נאָענט די סאָציאַליסטן באַ דער אַרבעט, אָף דער
פאַרזאַמלונג... אסאך סאָציאַליסטן!

דאָך איז דאָרט קיין סאך סאָציאַליסטן ניט געווען. אין ניו
קיין גרויסן הינטער-צימער פון שענק האָבן זיך געפונען א
צוואנציק; פונעם שכינישן ביליאַרד האָט זיך געטראָגן אַרויסן.
גלעזער האָבן געקלונגען, שטעקנס האָבן געקלאַפט איבער די
רעשלעך, ווען-ניט-ווען האָט זיך דערטראָגן אן ענגלישע זיד-
לער. אין צימער איז געווען אַנגערויכערט און אונטער די
וואַלקנס רויך האָט זיך אַרויסגעזעען אפן וואנט אַינגעפאַסט
אין א רעמל הינטער א גלאַז דער „משארטער“— די דערלוי-
בעניש פון דער רעגירונג פאר דער אַרגאַניזאַציע.

— דו זעסט, די פארטיי איז באַ אונדז אַ לעגאַלע, דאָס
הייסט ניט קיין פאַרווערטע, ניט אזוי ווי אין רוסלאַנד, — האָט
זיך נאָוואַק אָפגערופן... — דאָך קומט דערפון ווינציק וואָס
אַרויס, — האָט ער נאָכדעם צוגעגעבן.

ס'האָט זיך אַנגעהויבן די פאַרזאַמלונג. פאַר א פאַרויצער
איז אויסגעקליבן געוואָרן דער שוואַרצע קלוגיששקער
דובאַוו („ער איז באַ אונדז אַ געלערנטער“— האָט דער
אוילעם געזאָגט). דובאַוו האָט דורכגעלייענט דעם טאַג-
סיידער: „קאַרעספּאַנדענץ. וועגן שטרייַק. וועגן אַנעמען נייע
מיטגלידער.“ וואָס איז דאָס פאַר א קאַרעספּאַנדענץ— האָט
זיך וואסיל באלד דערוואוסט. מע האָט איבערגעלייענט בריוו,
וואָס מע האָט באַקומען פונעם קריזקאָם פון דער פארטיי. די
בריוו האָבן מערסטנטיל גערעדט וועגן דעם, וואָס די כאַוויירים
פון די שפראַך-פּעדעראַציעס צאָלן ניט רעגולער די מיטגליד-
אַפּצאָלן, און זיי זינען ביכלאל ניט גענוג דיסציפלינירט.

— וואָס הייסט עס — שפראך־פעדעראציעס? — האָט וואסיל
שטילערהײַט א פרעג געטון גאָוואקן.

גאָוואק האָט אים פונקט אזוי שטיל דערקלערט.

— איר פארשטייט, אונדזער אמעריקאנישע פארטיי איז
געבויט לויטן שפראך־סימען. דאָ זײַנען פאראן אָן א שיר עמי־
גראנטן פון פארשיידענע לענדער, דאָסראָו קענען זיי ניט
קײן ענגליש, איז אָט מוז מען זיי אָרגאניזירן אין פעדעראציעס,
אָדער סעקציעס, לויט די שפראכן. וואָס זיי רעדן. אָט איז בא
אונדז דאָ א רוסישע סעקציע, ווייל מיר אלע פארשטייען רוסיש
(ניט געקוקט אף דעם, וואָס איך־בין, אשטייגער, א וויטרוס,
נאָר דאָ איז מער ניטאָ קײן וויטרוסן־סאָציאליסטן, קומט מיר
אויס זײַן אין דער רוסישער סעקציע). אלע רוסישע סעקציעס
פארייניקן זיך אין דער רוסישער פעדעראציע פון דער אמערי־
קאנישער סאָציאליסטישער פארטיי. אף דעמזעלבן אויפן אויך
די פאליאקן — אין דער פוילישער, די דײַטשן — אין דער דײַ־
טשישער, די איטאליענער — אין דער איטאליענישער. און אלע
פעדעראציעס אינײַנעם מיטן גרונט־קערן — דעם עמעס־אמע־
ריקאנישן (דאָס הייסט, די, וואָט באנוצן די ענגלישע שפראך)
שטעלן עס צונויף די פארטיי. סײַז קאָמפליצירט, אָבער
לויט די אמעריקאנישע באדינגונגען קען אנדערש ניט
זײַן.

— און די אנדערע פארטייען ווערן אויך אזוי געבויט?

— סײַוענדט זיך וועלכע די פורזשואזע, דאָס הייסט, די
פארשיידענע פארטייען פון די גווירים, האָבן ניט אזוינע פעדע־
דעראציעס, ווייל די גווירים קענען דאָ אלע ענגליש.

— פארוואָס־זשע לערנען די ארבעטער ניט קײן ענגליש?
סײַואָלט דאָך געווען בעסער.

— געוויס בעסער. ווען אָבער האָט דער ארבעטער צײַט
לערנען? דאָס איז נאָר א לעגענדע אזא, אז אין אמעריקע קען
זיך דער ארבעטער אלץ אויסלערנען; דערוף דארף מען האָבן
צײַט און געלט. דער ארבעטער האָט ניט קײן צײַט און ניט קײן
געלט. און ווער סײַפאלט שוין יאָ ארײַן אין א שול, סאמט מען
דאָרט אויס פון אים דעם ארבעטער־גײַסט, מע לערנט אים זײַן
א טרײַער קנעכט פון די באלעבאטיים, די „באָסעס“. דאָ איז
שוין קעסײַדער אזוי: אויב אן ארבעטער לערנט זיך אין א בור-
זשואזער שול, וועט שוין פון אים זעלטן ווען ארויסגיין א בא-
וויסטזיניקער.

— ווי אזוי־זשע איז עס מעגלעך, א געלערנטער און ניט
קײן באוויסטזיניקער?

— באוויסטזיניקײַט, כאווערל, באקומט מען ניט אין אזוינע
שולן. צוליב דעם דארף מען אויסלערנען ניט די בורזשואזע
וויסנשאפט, נאָר די ארבעט־רשע.

וואסיל האָט פארשריבן זא זיך אין זיקארן נאָך איין לעבנס-
עמעס: פונקט ווי סײַעקזיסטירן צוויי עמעסן, פונקט ווי סײַזינען
פאראן צוויי מינים סאָבײַליסטן, אזוי איז אויך דאָ צוויי וויסנ-
שאפטן: איין וויסנשאפט פון די באלעבאטיים און איינע פון די
ארבעטער. ווי אזוי־זשע קומט עס אויס? די גאנצע וועלט,
הייסט עס, טיילט זיך אף צוויי העלפטן... און ער האָט געמײַנט,
אז די וויסנשאפט, וואָס מע לערנט אין די שולן און מע לײַענט
אין די ביכלעך— אז זי איז פאר אלעמען איינע און דיזעלבע
ער האָט שוין אָבער ניט באוויזן פאנאנדערפֿרעגן נאָוואקן
זועגן דעם, נאָוואק האָט זיך ערנסט אָפגערופן:

— נו, אצינד מוז מען הערן, מע וועט באלד רעדן וועגן
שטרײַק.

דער פאָרזיצער האָט טאקע געמאָלדן:
— דער צווייטער פונקט פון טאָג־סיידער — וועגן דעם
שטריק אף דער אווטאָשינעס־פאבריק. אכטונג!
אלע האָבן זיך אָנגעשטרענגט, גרייט צו הערן; וואָרום די
מעהייט פארזאמלטע האָט געארבעט אף דערזעלבער פאבריק,
וואָס נאָוואק און וואסיל.

— כאוויירים, דאָס פאָריקע מאָל האָט דער קרייזקאָמיטעט
ארויסגעזאָגט זיך קעגן שטריק. ווי איר געדענקט, האָבן מיר
דאָס פאָריקע מאָל באשלאָסן זיך ווענדן מיט אן אפעליאציע
צום צענטראל־קאָמיטעט. אצינד איז שוין דאָ פון צענטראל־
קאָמיטעט אן ענטפער וועגן דעם איניען. דער סעקרעטאר וועט
איך באלד איבערלייענען.

דער סעקרעטאר איז אופגעשטאנען און א צערוודערטער
ארויסגענומען דעם פאפיר פון קאָנווערט. אין דער אָנגע-
שטרענגטער שטילקייט האָט ער מיט אן אָפגעהאקט קאָל גע-
נומען לייענען:

דער צענטראל־קאָמיטעט פון דער אמעריקאנישער סאָציאליס-
טישער פארטיי זאָגט זיך ארויס קאטעגאָריש קעגן דעם שטריק
אף דער מילסאונער אוטאָשינעס־פאבריק פון מיטשעלין...

ס'האָט אים איבערגעשלאָגן א טומל פון אופרעגונג, אזא
טומל, אזוי ווי אין צימער וואָלטן זיך געפונען ניט קיין צוואנ-
ציק מאן, נאָר לעכאָלאפאָכעס הונדערט.

— וואָס הייסט?

— דער צ. ק. הייסט עס, האלט אונדז אויך ניט אונטער?
אף וועמען האָבן מיר שוין איצט צו האָפן?
— זאָלן זיי אלע גיין צו אדדע רוכעס!
— מירן אליין שטריקן!

דין פאָרזיצער איז קאם געלוגגען צו באַרויַקן די צער-
דערטע פארזאמלונג.

— כאוויירים, — האָט ער מיט זיין דורכדרינגענדיקן קאַל
געפרוּווט אלעמען איבערצושרייַען, — כאוויירים! באַרויַקט זיך!
דאָס שרייַבט דאָך פאָרט דער צענטראַל-קאָמיטעט. מע דארף דאָך
אויסהערן ביזן סאָף. — עפשער זיינען פאראן וויכטיקע סיפּעס.
ענדלעך האָט דער סעקרעטאר באַקומען א מעגלעכקייט צו
לייענען ווייטער:

... העיזיס, ווי די ארבעטער פון דער פאבריק זיינען גיט אַראַ-
ניזרט, זאָגט זיך די יוניע (פּראָפּאָריין) אָפּ אַנצופירן דעם שטרייַק,
און בעמיילע איין שוין דער שטרייַק פון פאָרויס פארמישפּעט אָף
א דורכפאל.

אכּוץ דעם זיינען די אייגנטימער פון דער פאבריק באוּוּסט
פאר פּילאנטראָפּן (באַל-צדאַקע), און ווען די פארטיי גיט איר
העסקעם אפן שטרייַק, וואָלט זי ארויסגערופן דערווידערונגען און
פּראָטעסטן גיט נאָר מיצאד די ברייטע געזעלשאַפטלעכע קרייזן,
נאָר אויך מיצאד א געוויסער טייל ארבעטער.

סעקרעטאר פונעם צענטראַל-קאָמיטעט מאַריס הילקוויט.

די אופרעגונג צווישן די פארזאמלטע איז שוין איצט דער-
גאַנגען צו אזא מאדרייגע, אז ס'האָט זיך אויסגעוויזן: ווען
מאָריס הילקוויט אליין קומט איצט אהערצו אראָפּ, וואָלט מען
אים דאָ צעריסן אָף שטיקלעך. לאנג האָט נאָך דער פאָרזיצער
געמוזט קלאפן מיטן הילצערנעם האמער איבערן טיש, ביז מע
האָט ווי גיט איז געקענט ווייטער פירן די פארזאמלונג.
— דאָס ערשטע וואָרט נעם איך זיך אליין. כאוויירים, — האָט
דער פאָרזיצער געמאָלדן, — איך האלט, אז די מיינונג פון צענ-
טראַל-קאָמיטעט איז א ריכטיקע.

— וואָס?

— א ריכטיקע? מיר דארפן, הייסט עס, אזוי ווייטער ליידן?
— דו האלטסט טאקע אף אן עמעס די באלעבאטיס פאר

פילאנטראפן?

— נו, דו ביסט דאך א מענשעוויק, איז וואָס קען מען שוין
ווארטן פון דיר?— האָבן זיך ווידעראמאָל געטרָאָגן אויסגע-
שווייזן דער פּאַרזיצער האָט באַנייט א קאָן גענומען קלאפן
מיטן האַמער איבערן טיש.

— איך בין פּאַרזיצער, און כּהאַב קיינעם קיין וואָרט ניט
געגעבן. און דאָס, וואָס איך בין א מענשעוויק, איז עס קיינעמס
אייסעק ניט; ס'איז דאך אלעמען באוויסט, אז לויטן סטאטוט
מעגן זיין מיטגלידער פון אונדזער פארטיי אלע סאַציאליסטן—
עסערן, עסדעקן, מענשעוויקעס און צום באדויערן, אפילע באַל-
שעוויקעס אויך. איז אָט, בעט איך ניט שטערן. דאָס שרייבט
ניט אפּיווער, נאָר איינער פון די אָנפירער פונעם II אינטער-
נאַציאָנאַל, מאָריס הילקוויט. די בורזשואזיע וואָלט א היפש
ביסל אָפּגעצאָלט, קעדיי צו אריבערציען הילקוויטן אף איר
זייט, און דאך, זעט איר, אז ער פארבלייבט מיט אונדז, מיט די
ארבעטער. אָט! און כּוצדעם, וואָס וועט איר טון, אז איר וועט
ארויס אין שטרייק קעגן דעם ווילן פון דער פארטיי, קעגן דעם
ווילן פון פּראָפּאָריין? ווער זשע וועט אייך אונטערהאלטן? און
מיט אַייערע אייגענע קויכעס אליין וועט איר זיך דאך קיין
אייצע ניט געבן. דאָס וואָלט געווען אן אומזין! מע דארף זיך
אָפּזאָגן פונעם געדאַנק וועגן א שטרייק, מע דארף צווארטן.
עפּשער דערנאָך, שפּעטער... ווער פון די כאַויררים וויל זיך
ארויסזאָגן?

— איך!

— איך!

— מיר גיב א וואָרט! — האָט זיך געטראָגן פון אלע זייטן.

— ווארט זשע צו, ניט אלע מיטאמאָל! נו, ווער האָט גע-
בעטן דער ערשטער? כאווער נאָוואק, דו, דוכט זיך?
נאָוואק איז ארוף אף דער טריבונע. ער איז געווען אופגע-
רעגט און ער האָט א קליינע וויילע געצויגן אין זיך די לופט,
אזוי ווי ס'וואַלט אים פארפעלט אָטעם. ענדלעך, האָט ער אָנ-
געהויבן.

— כאוויירים, מער ווארטן קענען מיר ניט. די זאך איז פאר-
אונדז קלאָר. מיטן געדאנק וועגן שטרייך טראָגן מיר זיך ארום
שוין ניט דאָס ערשטע יאָר. גענוג שוין. אויב איר אלע האָט
אונדז אוועקגעוואָרפן, וועלן מיר קיין מוירע ניט האָבן אפילע
צו ברעכן די פארטיי־דיסציפלין, מיר וועלן אליין דערקלערן א
שטרייך. איצטער, באלד. מיר וועלן זיך פארבינדן מיט זיי אר-
בעטער פון אנדערע נאציעס, פארן שטרייך זיינען דאָך אויך די
פראנצויזן, און די איטאליענער אויך. מיילע, די גריכן זיינען
ניט באווסטזיניק, כאָטש מע וואַלט ווי ניט איז געקענט אויך
זיי אריבערשלעפן. נאָר זיי זיינען דאָך ניט אזוי פיל, אז די פאב-
ריק זאָל מיט זיי אליין קענען ארבעטן. מאָרגן שוין שאפן מיר
א שטרייך־קאָמיטעט. איך לייג פאָר ארויסטראָגן דעמדאָזיקן
באשלים און פאנאנדערלאָזן די פארזאמלונג, וואָרום מיר וועלן
היינטיקע נאכט האָבן אָן א שיר ארבעט. די זאך איז קלאָר. איך
האָב געענדיקט, כאוויירים.

— איין רעגעלע, ווארט צו, איך האָב עפעס וויכטיקס צו
זאָגן, איידער די פארזאמלונג ענדיקט זיך! — האָט זיך דער-
הערט א קאָל, בעייס נאָוואק איז אראָפּ פון טריבונע.

דאָס האָט געזאָגט אַ מאַגערער, באַיאָרטער אַרבעטער,
און ס'האָט זיך באַ אים געפילט אַן אויסלענדישער אַקצענט.
— האַ, דער לאַטיש! זאָל דער לאַטיש רעדן! רעד, יאַן! —
האַבן אים די פאַרזאַמלטע אונטערגעהאַלטן.

אַפן פאַרזיצער האָט זיך שוין איצט קיינער נישט אומגעקוקט.
דער „לאַטיש“ איז אַרופגעלאָפן אַף דער טריבונע, און שיר
נישט מיט אַ יינגלשער לעבעדיקייט האָט ער גענומען רעדן און
מאַכן מיט די הענט:

— אונדזער פאַרזיצער האָט געזאָגט, אז די פּורזשואַזיע וואָלט
אַסאך באַצאָלט, קעדי צו איבערציען הילקוויטן אַף איר זייט.
דאָס איז נאַריש. איך קען הילקוויטן פּערזענלעך, כ'קען אים
אויסגעצייכנט, און שוין נישט פון איין יאָר. איז אָט דאַרף איך
אַיך זאָגן, אז די פּורזשואַזיע איז נישט קיין נאַר, אַרויסצוואַרפן
אַף אים געלט, אז ער דינט ס'יווי באַ איר. בעסער דינען ווי
ער, באַדאַרף מען שוין נישט. אליין איז ער אין דער אַרבעטער-
פאַרטיי, און טאַמער ווילן די אַרבעטער אַרויסטרעטן אַקטיוו
קעגן די באַלעבאַטיים, האַלט ער זיי אָפּ. ער איז פּונקט דער-
זעלבער פּשאַרעניק ווי דובאַוו. און ביכלאַל קען זיין, אז הילק-
וויט נייטיקט זיך נישט אזוי שטאַרק אין געלט. וואָרום ער האָט
אַ היפש ביסל אייגנס. איר ווייסט, פאַרוואָס ער וויל נישט, אז
מיר זאָלן שטרײקן? גאָר פאַשעט. ער האָט אליין אַקציעס פּונקט
פון אָט דער קאַמפּאַניע מיטשעלין. און אונדזער שטרײק
וואָלט איר אָנגעמאַכט העזיקעס. אַצינד פאַרשטייט איר שוין,
כאַוויירים? איז אָט, דאָס איז עס. מער האָב איך גאַרנישט וואָס
צו זאָגן.

— ריכטיק! אַ יאַט, דער לאַטיש! נאָוואַק האָט גוט געזאָגט.
לאַמיר אָפּשטימען! פאַרן שטרײק! פאַרן שטרײק!

דער פאָרויצער האָט געמאכט דעם לעצטן פרווה.
— איך זאָג זיך אָפּ צו שטעלן אָף אָפּשטימונג דעמדאָזיקן
פאָרשלאַג. ער גייט קעגן דער פארטיידיסציפלין...
קיינער האָט אים שוין אָבער ניט געהערט.
— דו ווילסט ניט, דארף מען ניט. אראָפּ! זאָל נאָוואק זיין
פאָרויצער!

— נאָוואק! מיר קלייבן אויס נאָוואק! האָר פאָרויצער!
נאָוואק האָט איצט גערעדט ניט לאנג.
— ווער איז פארן שטריק? אלע, כוץ דובאָוון. אָנגענומען.
און אצינד, כאוויירים, לאָמיר זיך פאנאנדערגיין, וואָרום די
ציט ווארט ניט. וועמען גיט מען איבער פארבינדן זיך מיט די
ארבעטער פון אנדערע נאציעס? מיר און יאנען? דו זאָגסט
זיך ניט אָפּ, יאן? הייטט עס, מאסקים. די פארזאמלונג איז גע-
ענדיקט.

XIV

וואסיל שרייבט פראַקלאמאציעס. — דער פיקעט איז
ארעסטירט. — ס'איז פאראן אויך אזא געזעץ. —
נאָוואקס פאָרשלאַג. — ווער וועט באגעגענען וואָלאָ-
דארסקין.

באנאכט האָט מען געשריבן פראַקלאמאציעס אויפן צו די
ארבעטער פון דער פאבריק, מע האָט זיי אָף פארשידענע
לעשויעס גערופן צום שטריק. נאָוואק האָט אפילע געשריבן
אָף וויסרוסיש, דערנאָך האָט ער זיך פלוצים דערמאָנט.
— מיר האָבן דאָך אזויפיל גאליציאנער. וואסיל, דו וועסט
קענען אָנשרייבן אָף אוקראיניש?

— כיוויים ניט, — האָט זיך וואסיל פארשעמט: — אויב טיאז
אזוי ווי אין „קאָבזאר“, וועל איך עפשער קענען.
— פרוו זיך. שרייב אזוי ווי אין „קאָבזאר“.

וואסיל איז געווען גליקלעך, וואָס פאר אים האָט זיך אויך
געפונען אן ארבעט, און ער האָט געשריבן אופרופן שיר ניט
פיז באגינען. אינדערפרי, אז ער איז געגאנגען איבער די צעכן,
האָט ער אומבאמערקט פאר די „פאָרמאנס“ פאנאנדערגע-
וואָרפן די באשריבענע פאפיר-טאָוועלעך אונטער די טישן און
ווארשטאטן.

אין דעמזעלבן טאָג האָט מען צונויפגערופן אן אלגעמיינעם
מיטינג. מע האָט אסאך געשריגן, לאנג געשפארט זיך, אף
פארשיידענע לעשוניגעס. באזונדערס האָבן זיך געהיצט און גע-
שריגן די גריכן, איטאליענער, שפאניער. אפילע עפעס א כינע-
זער איז ארופגעשפרונגען אף דער טריפונע און גענומען ארויס-
ברענגען פון גאָרגל עפעס מינע אומפארשטענדלעכע ווערטער.
ענדלעך, איז ארויסגעטראָגן געוואָרן א פאשטימונג:

שוין פון מאָרגן ניט ארויסגיין אף דער ארבעט.
האלטן זיך, פיז די באלעבאטים וועלן זיך אונטערגעבן.
אויסקלייבן א שטרייך-קאָמיטעט.

צונויפזאמלען א שטרייך-פאָנג
ארויסשטעלן לעבן דער פאפיר-פיקעטן און ניט דערלאָזן
קיין סקעפן (*).

אפן צווייטן טאָג האָט א גרופע ארבעטער פון צוועלף מאן
ארומגעשפאנט פאר דעם פאפיר-טויער און אָפגעשטעלט
יעדערן, וואָס האָט געוואָלט דורכגיין. זיי, וואָס האָבן ניט

(* שטרייךברעכער.

מאסקים געווען אפן שטרייק, האָבן זיך אומגעקערט אהיים,
אָדער זיי האָבן זיך פאנאנדערגעשאָטן איבער די נאָענטע
שענקלעך— אייניקע מיט אופרעגונג, אנדערע מיט צופרידן-
קייט. הינטערן טויער איז טכילעס געווען שטיל. פלוצים האָט
זיך דער טויער פאנאנדערגעעפנט, און ס'זינען ארויסגעשפרונ-
גען צוויי פאָליסמענס און עטלעכע פאָרמאנט אָנגעטאָענע
אין פלויע קורטקעס פון זאוואָדישע פֿיערלעשער, זיי האָבן
ארוםגערינגלט דעם פיקעט, גענומען שלאָגן די אקשאַנים מיט
זייערע קלאַפּעס און פארשלעפט זיי אפן פאבריק־הויף. פון די
פענצטער האָבן זיך באלד דערטראָגן דיַשווערע קלעפּ פון די
קלאַפּעס און דאָס קרעכצן פון די צעשלאָגענע פֿיקעט־לייט.

אפן גאס האָט זיך דער האמוין גענומען רודערן:

— וואָס פאר א רעכט האָבן זיי?

— פארוואָס שלאָגן זיי אונדזערע כאוויירן?

— דער געזעץ פארווערט דאָך ניט קיין פרידלעכע פיקעטן!

אין פענצטער האָט זיך באוויזן די פיגור פונעם פאָליצי־שעף.

— מע האָט זיי ארעסטירט ניט פארן פיקעט, נאָר דערפאר,

וואָס זיי זינען ארוםגעגאנגען אָן א דערלויבעניש איבער דער

ערד, וואָס געהערט צו דער קאָמפאניע. פיר קווארטאלן ארום

דער פאבריק און דער טראמוו־פֿריק רעכטס— געהערן צו דער

קאָמפאניע, וועלכע איז באלעבאָס אויך איבער דער פאבריק.

קיין שום באוועגונג פון פוסגייער אָן א ספעציעלער דערלוי-

בעניש וועל איך איבער דער ערד, וואָס געהערט צו דער קאָמ-

פאניע, ניט דערלאָזן. גייט זיך פאנאנדער, קאָלומאן מיר האָבן

נאָך ניט באנוצט קיין געווער.

דער האמוין האָט א שטראָם געטון אף צוריק און מיט צע-

רודערונג און אופרעגונג זיך אָפגערוקט ווייטער פון דער

פאבריק. עטלעכע צענדליק „סקעפן“ האָבן זיך מיט סימכע א
לאָז געטון צום טויער.

אָבער די פאבריק האָט ניט געארבעט. ס'איז געווען צו וויי-
ניק סקעפן. זיי זיינען נאָר גענוג געווען אף ארויסצוגיין פון
דער פאבריק דורך דעם הינטערשטן טויער און אויסצוזעצן די
פענצטער בא די מיטגלידער פונעם שטרייק-קאָמיטעט, בעייס
אלע דערוואַקסענע זיינען געווען אפן גאס, און אין שטוב זיי-
נען איבערגעבליבן נאָר די קינדער.

אינאָוונט איז פאָרגעקומען א נייער מיטינג. מע האָט בא-
שלאָסן ארויסשטעלן פיקעטן בא די טראַמוויי-סטאנציעס, ווייל
די מערהייט ארבעטער האָט געווינט ניט אין מילטאון, נאָר
אין די ארומיקע שטעטלעך, און פונדאָרטן האָבן אויך געקענט
אָנקומען אויך די סקעפן.

אָבער אויך דידאָזיקע פיקעט-לייט האָט מען אפן צווייטן טאָג
ארעסטירט. ס'האָט זיך אָפגעזוכט עפעס א מין פאָרשריפט פון
מוניציפאליטעט (שטאָטישע זעלבסטפארוואלטונג), וואָס פאר-
ווערט צונויפזאמלען זיך בא דעם טראַמוויי-אָפּשטעל, ווייל דאָס
שמערט די פאסאזשירן און ס'שאט דער נאָרמאלער באווע-
גונג פון טראַמוויי. פארשטייט זיך, אז קיינמאָל ביז אהער האָט
מען דידאָזיקע פאָרשריפט ניט אָפגעהיט, אָבער היינטיקס מאָל
איז זי געקומען צונוק, קעדיי צו דערלאנגען די שטרייקערס
א נייעם קלאפ.

די דריי טעג שטרייק האָבן זיך פאר די ארבעטער שוין גע-
לאָזט פילן. די פארדינסטן אף דער פאבריק זיינען ניט געווען
אזעלכע גרויסע, אז מע זאָל קענען אָפּשפאָרן געלט. מע האָט
שוין געמוזט אָנהייבן ארויסגעבן שטיצע די ווייניקער בא-
זאָרגטע. דער שטרייק-פאָנד איז זיך צערונען. דער פראָפ-

פאריין האָט זיך קאטעגאָריש אָפגעזאָגט שטיצן די שטרײַקערס, ווייל זיי זײנען קלוימערשט ניט קיין מיטגלידער פון פאריין, און צונעמען זיי איצט אין פאריין קען מען ניט, דערפאר ווייל זיי ארבעטן ניט.

דער שטרײַק האָט זיך געצויגן ווייטער. אָבער בא די שטרײַקערס זײנען שוואכער געוואָרן די קויכעס, זײער מוט איז געפאלן. יעדער טאָג האָבן די באלעבאטיס אָפגעזוכט אינעם שטויב פון די געריכט־ארכיוון אלץ נײע און נײע געזעצן קעגן די שטרײַקערס. אויב עמעצער פון די ארבעטער האָט אין פארצווייפלונג געוואָלט צערעכענען זיך און גיין זוכן ארבעטער געץ אין אן אנדער שטאָט. האָבן זיך די באלעבאטיס אָפגעזאָגט אויסצוצאָלן זיי דאָס געלט, וואָס זיי האָבן פארדינט ביזן שטרײַק! דערוף האָט זיך אויך געפונען א געזעץ: די ארבעטער האָבן קלוימערשט געבראַכן דעם אָפמאך מיט די ארבעטגעבער. איז אָט האָבן די ארבעטגעבער דאָס רעכט ניט אויסצופילן זײערע פליכטן בענעגייע צו די ארבעטער.

אזוי איז פארגאנגען א וואָך. ענדלעך, איז נאָוואק אף דער אלגעמײנער פארזאמלונג פון די שטרײַקערס ארויסגעטראָסן מיט א נײעם פאָרשלאַג.

— כאוויירים, אליין וועלן מיר זיך לאנג ניט קענען האלטן: די באַסעס האָבן צו פיל פארשיידענע געזעצן קעגן אונדז. אצינד האָבן מיר זיך שוין אפן בעסטן אויפן איבערצייגט, צי אין דער דעמאָקראטישער אמעריקע זײנען טאקע בעעמעס אלע גלייך פארן געזעץ. אָט האָט זיך ניט אָפגעזוכט קיין איינציקער געזעץ, וואָס זאָל פאשיצן אונדזערע אינטערעסן. עפשער זײנען טאקע פאראן אזעלכע געזעצן, מיר אָבער ווייסן ניט פון זיי. איר קענט דערפאר זידלען אונדז, די מיטגלידער פונעם שטרײַק-

קאמיטעט. מיר זיינען אָבער ניט שולדיק, וואָס מיר ווייסן ניט די געזעצן, און מיר קענען ניט אָנפירן בעסער מיטן שטרײַק. קיין אנדערע אָנפירער קענען מיר דאָ ניט קריגן. איז אָט, האָב איך א פאָרשלאג. אין ניו-יאָרק גייט ארויס אן ארבעטער-צײַ-טונג אף רוסיש — „נאָווי מיר“. דאָרט ארבעטן אונדזערע באַ-וויירים, פונקט אזעלכע ארבעטער ווי מיר, זיי ווייסן אָבער בעסער פאר אונדז די אמעריקאנישע געזעצן און זיי האָבן מער דערפארונג. לאָמיר זיך ווענדן צו זיי און בעטן, זיי זאָלן אונדז צושיקן אן אָנפירער.

אף דעם פאָרשלאג האָט קיינער ניט דערווידערט. דעמזעלבן טאָג איז קיין ניו-יאָרק אוועק א טעלעגראמע, און אף מאָרגן באַטאָג האָט געזאָלט קומען א מיטגליד פון דער רעדאקציע „נאָווי מיר“.

אזוי איז געשטאנען אין דער ענטפער-טעלעגראמע, וואָס נאָוואק האָט דערהאלטן באַנאכט.

אינדערפרי איז באַ נאָוואקן אין זייער פאָרגעקומען א באַ-ראַטונג פונעם שטרײַק-קאמיטעט.

— צוליב וואָס האָסטו פאָרגעלייגט ארויסרופן אן אָנפירער פון דער רעדאקציע, און ניט פונעם קאנטקאָם פון דער פאר-טיי? — האָט יאן געפרעגט נאָוואקן. אף דער פאָריקער פאר-זאמלונג איז יאן ניט געווען — א פאָליסמען האָט אים צע-קלאפט דעם קאָפּ מיט דער בולעווע, און ער איז יענעם טאָג געלעגן צו בעט, האָט ער ניט געקענט זיך באַטייליקן באַם באַ-האנדלען נאָוואקס פאָרשלאג.

נאָוואק האָט געענטפערט:

— און דו האָסט שוין פאָרגעסן, אז דער צ. ק. איז געווען קעגן אונדזער שטרײַק?

— ניין, — האָט זיך דער לאטיש ניט אונטערגעגעבן, — איך
האָב ניט פארגעסן, אצינד אָבער, אז דער שטרייק גייט שוין,
וועט דער קאנטקאָם עפשער ניט אָפּזאָגן זיך אונדז העלפן. דער
„נאָווי מיר“ איז דאָך אויך אן אָרגאן פון דער פארטיי...
— דאָ, יאן, האָסטו א טאָעס. דער „נאָווי מיר“ — איז אָפּי-
ציעל ניט דער אָרגאן פון דער פארטיי, נאָר פון א פארלאג-
געזעלשאַפּט, איז אָט האָבן דאָרט אונדזערע כאוויירים פרייע
הענט. זיי וועלן אונדז העלפן, ניט ווי פאָרשטייער פון דער
פארטיי, נאָר ווי א פארלאג-געזעלשאַפּט. און צוליב וואָס
שטעלסטו ביכלאל די דאָזיקע פראגע?

— פארשטייסטו מיך, מע קען דאָך ניט וויסן, וועמען מע
וועט אונדז צושיקן פונעם „נאָווי מיר“. דו וויסט דאָך, אז
דאָרט זיצן אָט די אלטע פּשאָרע-מאכער — די דאָקטוירים און
אדוואָקאטן. מע וועט אונדז צושיקן איינעם אזוינעם, וואָס וועט
אונדז גלייך אונטערייסן דעם שטרייק.

— פאר אזעלכעס דארפן מיר ניט מוירע האָבן. איך ווייס
שוין, וועמען מע האָט אונדז ארויסגעשיקט. צו אונדז קומט
דער כאווער וואָלאָדארסקי.

— יאָ, אויב אזוי איז עפעס אנדערש. וואָלאָדארסקי איז א
ווילער יונג און אן עמעסער באַלשעוויק, ער וועט אונדז אפּ-
דערעמעסן העלפן. איך קען אים גוט, אמאָל נאָך, אין פילא-
דעלפיע, האָבן מיר איינינעם געארבעט אף א שניידער-פאבריק.
איז דאָרט קיין בעסערער כאווער ניט געווען. אָבער ווער וועט אים
גיין באגעגענען אפן וואָקזאל? אונדז אלעמען קען די פּאָליציי,
און אז מע וועט אונדזערן איינעם דערזען אפן וואָקזאל מיט א
נייעם מענטשן, וועט מען אומבאדינגט צוטראכטן עפעס א פּראָ-
וואָקאציע און מע וועט דורכוואלגערן די גאנצע זאך.

נאָוואַק האָט זיך פארטראכט.

— ס'איז א וויכטיקער געדאנק... אזא זאך קען מען ניט אָנ-
טרויען אבי וועמען. דאָ דארף מען האָבן א זיכערן מענטשן.
און אלע אונדזערע אקטיוויסטן קען שוין די פאָליציי.
פלוצים האָט זיך זיין בליק אָפגעשטעלט אף וואסילן.
— א גליקלעכע-אידיע. צי וואָלט איר זיך, כאווער, ניט
גענומען דערפאר? אף אייך וועט זיך געוויס קיינער ניט
ארומקוקן.

ס'וואָלט געפאסט, וואסיל זאָל ניט מאסקים זיין! ער איז
אזוי אויך געזעסן אזוי ווי אף קוילן, און דאָס הארץ איז בא
אים ארויסגעפאלן פונעם געדאנק נאָר, אז די כאוויירים וועלן
אים ניט וועלן אָנטרויען אזא וויכטיקע ארבעט. נאָר ווי אזוי
וועט ער אָבער דערקענען וואָלאָדארסקין? אן, יא, דעם
סימען ווייסט ער שוין פון זיין פריערדיקער דערפארונג— אן
איבערגעקערטער נומער פון דער צייטונג „נאָווי מיר“.

— געדענקט-זשע, כאווער, איר וועט אים באגעגענען אפן
וואָקזאל, דערציילן פון אונדזערע אינאָנים און גלייך אוועק-
פירן אינעם זאל, ווו ס'דארף פאָרקומען דער מיטינג. און אצינד-
דאָזט זיך גלייך אין וועג, וואָרום דער צוג דארף שוין באלד
אָנקומען, — האָבן אים די קאָמיטעט-מיטגלידער געגעבן זייערע
לעצטע אָנווייזונגען.

וואסיל איז שוין געווען אפן וואָקזאל פונקט מיט א מינוט
פריער, איידער דער צוג איז אָנגעקומען. ער האָט ניט געוואָלט
קומען פריער, קעדיי ניט צוציען אף זיך קיין אופמערק-
זאמקייט.

ער האָט זיך אוועקגעשטעלט אפן פּעראָן און גוט באטראכט
אלע פאסאזשירן, וואָס זינען ארויס פון די וואגאָנעס.

ענדלעך, האָט ער אים דערזעען.
א מיטלווקסיקער, דארער מענטש. שארפע געזיכט־שטריכן,
די נאָז מיט א הויקערל, אזוי ווי א פויגלשע, אקשאָנעס־
פאלדן ארום די ליפן. פון הינטער די ברילן בלישטשען א פאָר
קארע אויגן; זיי זיינען שארפע, דורכדרינגלעכע און אביסעלע
אָפלאכנדיקע.

וועגן דעם פאָנעם האָט מען ניט געקענט זאָגן, אז ער
איז שײן. אָדער צוציענדיק. ער האָט אָבער גלייך ארויס־
גערופן צו זיך סימפאטיע און אָפשיי. דער מענטש איז געגאנגן
גען און קלוימערשט געלייענט א צייטונג, אָבער ווען מע קוקט
זיך גוט אײן, וואָלט מען געזעען, אז די צייטונג איז גאָר געווען
ווייט פון די אויגן, און געהאלטן האָט ער זי אין האנט ניט אָף
לייענען, נאָר צוליב עפעס אנדערש. וואסיל האָט זיך גלייך אָנגע־
געשטויטן. אָבער קעדיי בעסער זיך צו דערוויסן, איז ער צוגע־
גאנגען בענטער און איבערגעלייענט דעם איבערגעקערטן
נאָמען פון דער צייטונג.

האָט ער זיך שוין איצט גלייך אויסגעקערעוועט צו דעם
מענטשן און שטילערהייט זיך אָפגערופן.

— כאווער וואָלאָדארסקי, קומט, מע ווארט שוין אָף אײך,
דער מיטינג וועט זיך באלד אָנהייבן.

וואָלאָדארסקי האָט מיט א שארפער באוועגונג צונויפגע־
וויקלט די צייטונג, באהאלטן זי אין קעשענע, האָט א דריק גע־
טון וואסילס האנט און געענטפערט:

— גוט. נאָר איר וועט מיר, כאווער, אפן וועג דערציילן, ווי
האלט עס מיט אייערע איניאָנים.

די זאגע איז ניט קיין גלענצנדיקע, מיר וועלן
 אָבער קעמפן. — ברעכט די טירן! — צו מאַריסקע דער
 אלמאַנע, דורכן פּוסטן פעלד. — וואָלאַדאַרסקיס
 ארעסט *

וואסיל האָט קוים באוויזן איבערצודערציילן וואָלאַדאַרסקין.
 וועגן דעם גאנג פונעם שטרייך, ווי זיי האָבן זיך שוין דערנע-
 ענטערט צו דעם „סאלון“, וווּ ס'האָט געדארפט פאַרקומען דער
 מיטינג. וואָלאַדאַרסקי האָט אים אויסגעהערט רויק און ערנסט,
 ער האָט פון צייט צו צייט איבערגעריסן וואסילן מיט א קורצער
 פראגע, ער האָט אָבער דערפֿי נישט ארויסגעזאָגט קיינשום
 מיינונגען אָדער באַמערקונגען. אז וואסיל האָט פארענדיקט
 האָט וואָלאַדאַרסקי א זאָג געטון:

די לאגע איז בא אײך נישט קיין גלענצנדיקע, כאווער.
 ער האָט זיך פארטראכט א וויילע און צוגעגעבן:
 — נאָך מער דערפאר, וואָס די פּאָליציי אין אייער שטאָט
 איז די סאַמע אכזאַריעסדיקע. נאָר אונדז, ארבעטער, קומט
 קיין שום זאך ניט אָן גרינג. מיר וועלן קעמפן.
 וואסיל האָט דערפילט, אז אינײנעם מיט דעם-אָ כאווער
 קען מען קעמפן. „אָט דאָס איז א מענטש, — האָט ער זיך גע-
 טראכט. — ער דרייט ניט קיין איבעריקע ווערטער, און דאָך
 רעדט ער אזוי קלאָר, אזוי ריכטיק. ווי האָט ער עס געזאָגט?

* פון דער רעדאקציע. דעם כ. וואָלאַדאַרסקיס ארעסט, בעייס זיין
 ארבעט אין אמעריקע, איז ווירקלעך פאַרגעקומען בא איינע אומשטענדן, ווי
 ס'דערציילט זיך דאָ אינעם ווערק פון י. ראָלינאטאָ.

די לאגע איז ניט קיין גלענצנדיקע, אָפּער אונדז גיט זיך קיין שום זאך ניט גרינג, מיר וועלן קעמפן. אָט דאָס איז ריכטיק". וואסיל וואָלט ניט געקענט דערקלערן גענוי, פארוואָס האָבן די עטלעכע ווערטער באלד געשאפן בא אים דעם גלויבן, אז אונטער וואָלאַדארסקים אָנפירונג וועט דער שטריק אויסשפילן. עפּשער דערפאר, וואָס די דאָזיקע ווערטער זיינען געזאָגט געוואָרן אזוי פּעסט און זיכער, ניט אפן אגיטאטערישן אויפן, נאָר אזוי ווי א מענטש רעדט וועגן א שווערן ערנסטן איניען, וועגן זיינעם אן איניען.

דערווייל זיינען זיי שוין אָנגעקומען ביז צום סאמע „סאלון". אויסער שענקען איז אין סאוט-ריווער קיין אנדערע זאלן און פארזאמלונגען ניט געווען. לעבן סאלון האָט געטומלט א גרויסער אוילעם שטריקער. מע האָט באמערקט וואָלאַדארסקין — ס'האָבן זיך דערהערט אויסגעשרייען:

— אָט איז ער געקומען — אָן-אָ, טו נאָר א קוק!

— ווער? ווער? ווי?

— דאָס איז דאָך דער כ. וואָלאַדארסקי פון ניו-יאָרק!

זעסט?

— דער-אָ אין די ברילן?

— עהע, דער וועט אונדז שוין אויסלערנען, וואָס צו טון:

ער איז אונדזערער.

וואָלאַדארסקי איז צוגעגאנגען נעענטער.

— כאווייריס, — האָט זיך דערהערט זיין הויך פעסט קאָל, —

איך בין ניט געקומען אהערצו לערנען אייך, איך בין געקומען

ארבעטן אינינעם מיט אייך, זיך באטייליקן אין אייער קאמף —

וואָרום אייער זאך איז אונדזער אלעמענס; די באווסטזיניקע

ארבעטערשאפט פון ניו-יאָרק ווייסט וועגן אייער קאמף, זי שפירט

גוט נאך נאכן שטרייק און זי איז גערן אייך העלפן, מיט וואָס
נאָר זי וועט קענען. איך האָב נאָך אין ניריאָרק צונויפגענומען
יעדיעס וועגן דער לאגע פון אייערע אונטערנעמער, און דאָ
אפן וועג האָב איך מיך אינקורצן פאקענט מיטן גאנג פון אייער
שטרייק. איז אָט וועלן מיר האָבן וועגן וואָס זיך אייצען און
פון וואָס א טראכט צו טון. אָבער די געזעצן פון אייער שטאָט
פארבאָטן מיטינגען און פארזאמלונגען אונטערן פרייען הימל.
איז אָט וועלן מיר אריינגיין אין א שטוב און זיך מעיאשעו
זיין, וואָס מיר דארפן ווייטער טון.

„מיר דארפן טון“, — „אונדזער זאך“ — די שטרייקערס
האָבן דאָס דערהערט. ניט איינער פון זיי האָט זיך א טראכט
געטון, אזוי ווי וואסיל: מיט אזא אָנפירער קען מען מענא-
צייך זיין.

אריינגיין אין שטוב האָט זיך זיי אָבער ניט איינגעגעפן. די
טיר איז געווען פארשלאָסן. מע האָט אָנגעקלאפט, איז ארויס
דער נאלעבאָס, א דיקער גריך, און ער האָט דערקלערט:
— די מאכט האָט באפוילן פארמאכן אלע סאלונען אף דער
צייט פון שטרייק און ניט פארקויפן קיין שטארקע גע-
טראנקען.

— מיר קלייבן זיך דאָך ניט טרינקען, — האָבן זיך די ארבע-
טער גערויגעזט, — מיר דארפן נאָר דורכפירן אין זאל א פאר-
זאמלונג.

דער גריך האָט צענומען די הענט:

— כיקען ניט, כ'האָב קיין רעכט ניט עפענען. ס'איז פארבאָטן.

— דו האָסט דאָך צוגעזאָגט. און גענומען אן אדערוף!

— דעם אדערוף קען איך אומקערן.

דער אוילעם האָט זיך א רודער געטון.

— וואָס הערט איר אים? ברעכט אוף די טיר!
— מיר וועלן דעם סאלון צעטראָגן אף שפענדעלעך און
דורכפירן די פארזאמלונג!

וואָלאָדארסקיס הויך קאָל האָט אלעמען איבערגעשריגן.
— כאוויירים, בארויקט זיך, מע דארף אויסמיידן אלץ, וואָס
קען געבן דער פאָליציי א גרונט אָנצופאלן אף אונדז און פא-
נאנדעריאָגן די פארזאמלונג. עפשער ווילן עס זייער שטארק
די אונטערנעמער מיט דער פאָליציי, מיר וועלן זיי אָבער אזא
זאך ניט טון. דאָ נאָענט אונטער סאוט-ריווער פארענדיקן זיך
די גרענעצן פון אייער קאונט*, און דאָרט הייבט זיך שוין אָן
די טעריטאָריע, אף וועלכער אייער אָרטיקע מאכט האָט ניט
צו באפוילן. עפשער ווייסט עמעצער פון א דירע, ווו מע וואָלט
זיך דאָרט געקענט צונויפנעמען? נאָר אפילע ווען ס'וועלן פאר-
אונדז פארשלאָסן זיין אלע טירן, וועלן מיר דורכפירן די פאר-
זאמלונג אף דער פרייער לופט, כאָטש די מאכט פארבאָט עס.
פון דעם אוילעם האָט זיך ארויסגערוקט עפעס איינער אן
ארבעטער. דערנאָך האָבן אלע דערציילט, אז זיי האָבן אים
קיינמאָל אפן פאבריק ניט געזעען; אין דער רעגע אָבער ווען
ער איז ארויס, האָט קיינער אפילע ניט א טראכט געטון, ווער
ער איז און פונוואנען ער קומט. דער מענטש האָט געזאָגט:
— איך ווייס איינע א דירע אינעם שכינישן קאונט, און
ס'איז גאָר נאָענט, מע דארף אפילע ניט פאָרן מיטן טראמוויי-
דאָס איז אינעם סאלון פון דער אלמאָנע.
— עמעס טאקע, לאָמיר גיין צו מאָריסקע דער אלמאָנע, זי
וועט אונדז ניט אָפּזאָגן, איר מאן האָט דאָך געארבעט אף אונ-
דזער פאבריק!

(*) קרייז.

מאריסקע — אזוי האָט מען גערופן די אלמאָנע פֿון אן אַר-
בעטער א פּאָליאק, וועלכער איז דערהארגעט געוואָרן פֿון א
פּאס, וואָס האָט געפלאצט אָף דער עלעקטראָ-סטאנציע פֿון
דער אווטאָ-שינעס-פּאַבריק. די אלמאָנע האָט זיך לאנג געמיש-
פּעט מיט די אונטערנעמער, וואָס האָבן געוואָלט דערווייזן, אז
שולדיק איז דער ארבעטער אליין אין זיין אומגליקלעכן טויט.
דאָך האָט זי געווונען דעם מישפּעט, ווייל זי האָט געדונגען א
גוטן אדוואָקאט. און כאָטש דער אדוואָקאט האָט זיך פאר זיין אר-
בעט. אראָפּגענומען שיר ניט האלב פונעם געלט, וואָס די אונטער-
נעמער האָבן אויסגעצאָלט, דאָך איז נאָך בא מאריסקען פאר-
בליבן גענוג געלט אָף צו ארענדירן א טראקטיר אינעם שכי-
נישן קרייז. די ארבעטער פלעגן זיך אָפּט אריינכאַפּן אין דעם
טראקטיר אָף אויסטרינקען א קופּל ביר און א שמועס טיין מיט
דער אלמאָנע וועגן איר פארשטאַרבענעם מאן. און אָט אויך
היינטיקס מאָל זיינען אלע געווען זיכער, אז מאריסקע וועט
זיך ניט אָפּזאָגן אריינצולאָזן די שטרייקער אָף א פאר-
זאמלונג.

דער גאַנצער אוילעם האָט זיך א לאָז געטון אין דער-
ריכטונג. אז זיי זיינען ארויס אָף דער הויפט-גאַס, האָבן זיך
אלע פּאַרכידעשט, וואָס מע זעט ניט קיין איינציקן פּאָליציי-
מאַן: ביז איצט האָבן פּאָליסמענעס זיך געדרייט ארום די שטריי-
קערס, ווי נאָר זיי פלעגן זיך ערגעץ צונויפגעמען אין א רעדל.
יאָוואק איז געגאַנגען לעבן וואָלאָדאַרסקין. ער האָט אים שטיל
געפרעגט:

— און וואָס וועט זיין, אויב מע וועט דאָרט אויך ניט אריינ-
לאָזן? וועלן מיר טאקע אינדערעמעסן מאכן די פּאַרזאמלונג
אפן גאַס?

וואָלאָדארסקי האָט געענטפערט פונקט אזוי שטיל, אָבער
וואסיל, וועלכער איז געגאנגען דאָ נאָענט פון דער אנדערער
זייט, האָט געהערט דעם ענטפער.

— מ'וואָלט אזעלכעס געמעגט ריזיקירן נאָר דאן, ווען אלע
אנדערע מיטלען וואָלטן שוין געווען אויסגעשעפט. איך מיין,
אז ט'וועט זיך אונדז איינגעפן געפינען אן אנדער אויסוועג,
מיר וועלן אָבער צוליב דעם מוזן אָפלייגן אף א טאָג די פאר-
זאמלונג, מע וועט דארפן צונויפנעמען— בא א הונדערט ארבע-
טער און איבער נאכט אויסבויען א קורץ בא עמעצן אפן
הויף אָדער אין גאָרטן. צי גאָר אף יענעם פוסטן פעלד לינקס.
זאָל עס זיין אפילע א געצעלט פון צווייגן, אָבער לויטן געזעץ
הייסט עס שוין א פארמאכטע געפלידע, און קיינער וועט ניט
האָבן דאָס רעכט אונדז צו פאנאנדערטרעייבן.

וואסיל האָט ווידעראמאָל א קלער געטון:

„אָט דאָס איז אן אָנפירער! אים וועט שוין קיין שום פאָלי-

ציי ניט איבערקלייגן.“

דער, וואָס האָט פריער פאָרגעלייגט גיין צו מאריסקע דער
אלמאָנע, האָט דערווייל אריינגעטראָגן א נייעם פאָרשלאג:

— מיט דער הויפט-גאס איז צו ווייט צו גיין, דאָ קען מען
בעסער אדורכשניידן גלייך, אָט דורך דעם-אָ פוסטן פעלד.—
ער האָט פאוויזן מיט דער האנט אף רעכטס:— דאָ וועלן מיר
פאר א רעגע אָנקומען. קומט, כאווער וואָלאָדארסקי.

ער האָט גענומען וואָלאָדארסקין פאר דער האנט, און וואָלאָ-
דארסקי האָט זיך מעכאניש אויסגעקערעוועט אף רעכטס.

פלוצים איז פון צווישן די קוסטעס אויסגעוואקסן א פאָליס-
מען און ער האָט אָנגעכאפט וואָלאָדארסקין פאר דער אנדער-
רער האנט.

— איר זינט ארעסטירט.

— אף וואָסער סמאך? — האָט וואָלאָדארסקי רויק געפרעגט? —
אזוי ווי ס'וואָלט דאָ געשען א גאנץ געוויינלעכע זאך.

— איר האָט אויווער געווען אפן געזעץ וועגן אומבאריר-
לעכקייט פֿון פֿריוואַט־אייגנטום. דער פֿאלעבאָס פֿון דעם־אָ-
פלאַך האָט זיך נעכטן געווענדעט אין פֿאַליציי מיט א באַקאַשע,
מיר זאָלן אָפּהיטן זיין פֿאַרמעגן. און ניט לאָזן, אז פֿרעמדע
זאָלן דאָ אַרומגיין.

— און מ'האָט שוין וועגן דעם ערנעץ געמאַלדן? — האָט זיך
וואָלאָדארסקי אלץ ניט אונטערגעגעבן.

— צי האָט מען געמאַלדן? אָן־אָ ווענגט א ברעטל: „זיטי-
קע מענטשן ווערט שטרענג פֿאַרבאָטן אַרומצוגיין“. קומט מיט
מיר און מאַכט ניט קיין טיינעס, אַניט וועט איר נאָך דאַרפֿן
געבן ענטפֿער אויך פֿאַר קעגנשטעלן זיך דער געזעצלעכער
מאַכט בעיסן ארעסט.

אינדערעמעסן האָט טאַקע קיינער ניט פֿאַמערקט דאָס ברעטלע
צווישן די קוסטעס. די פֿאַליציי האָט זיי טאַקע איבערגעקלוגט.
וואָלאָדארסקי איז שווייגנדיק געגאַנגען נאָך פיידע פֿאַלי-
ציאַנטן, וואָרום דער, וואָס האָט זיי פֿריער געייצעט גיין צו מאַריס-
קען דער אלמאַנע איז געווען א פֿאַליציי־שער דעדעקטיוו... —
די שטרעיקערס האָבן זיך גענומען רודערן:

— כעוורע, וואָס איז דאָס, הא?

— צי וועלן מיר נאָך לאַנג לאָזן איזדעקעווען זיך איבער אונדז?

— כעוורע, ניט דערלאָזן! אָפּשלאָגן פֿאַ זיי דעם כאַווער
וואָלאָדארסקי!

וואָלאָדארסקי האָט זיך אָפּער אויסגעקערעוועט צו די שטרעיק-
קער, און ער האָט אויסגעשריגן:

— בארויקט זיך, כאוויירים! זאָרגט זיך ניט פאר מיין גוירל,
 נאָר פארן גוירל פונעם שטרייק! לאַזט זיך ניט אף קיין פראָ-
 וואַקאציעס, ס'וועט זיך געפינען, ווער ס'זאָל אָנפירן מיטן
 שטרייק, איר ווייסט דאָך, ווהיין מע דארף זיך ווענדן.
 מער האָט ער גאָרניט באוויזן צו זאָגן: דער פּאָליציאנט
 האָט אים גראָב א כאפ געטון פאר דער פלייצע...

XVI

וואסיל צעזעצט א שויב. — דער מישפעט איבער
 וואָלאָדארסקין. — ווער גייט דאָרטן נאָך? — דער
 „קאפעליוש“ און דאָס פאפירל. — די מילכאָמע.

נאָוואק האָט א כאפ געטון וואסילן פאר דער האנט:
 — הערט נאָר, כאווער, איר מוזט אונדז נאָכאמאָל ארויס-
 העלפן! מע באדארף אומבאדינגט אריינכאפן זיך ווי ניט איז
 אין „קאָרט“ (געריכט) אריין. מע דארף טייקעף זיך דערוויסן,
 וואָס וועט זיין מיטן כאווער וואָלאָדארסקי, וואָס וועט מען אים
 צומישפעטן. איר פארשטייט דאָך, אז קיינער פון אונדז קען
 אהינצו ניט אדורכגיין, וויל אונדז, די מיטגלידער פונעם
 שטרייק־קאָמיטעט, וועט מען אָדער אינגאנצן ניט אריינלאָזן
 אין געריכט, אָדער אויב מע וועט אונדז יאָ אריינלאָזן, וועט מען
 שוין אונדז ניט ארויסלאָזן פונדאָרטן. איר פארשטייט...
 וואסיל האָט פארשטאנען. ער האָט אפילע ניט געקלערט
 זיך אָפּזאָגן. מע דארף טייקעף זיך דערוויסן און געבן צו וויסן
 קיין ניריאָרק, וואָס וועט זיין מיט וואָלאָדארסקין. ווי אזוי אָבער
 פאקט מען זיך אריין אין געריכט־זאל? זיי זיינען געשטאנען
 אינצווייען לעבן א וויטרינע פון אן איטאליעניש פרוכט־

קלייטל. וואסיל האָט זיך צוגעטוליעט מיטן שטערן צו דעם
קאלטן גלאַז, דער מויעך האָט אלץ געזוכט א מיטל:
„ווי אזוי גייט מען דורך אפן מישפעט“? — ער שפארט זיך
צו נאָך שטארקער צו דעם גלאַז... „גלאַז, וויטרינע“... פלוצים
האָט זיך וואסיל אויסגעקערעוועט צו נאָוואקן:
— כאווער נאָוואק! איר האָט געלט? אזוי א דאָלער צען.
— כ'האָב... נאָר צו וואָס דארפט איר געלט? — האָט נאָוואק
ניט פארשטאנען.

— גיט אהער. גיכער. כ'האָב א פלאן!
— נאט, נעמט, נאָר וואָס פאר א שייכעס...
וואסיל האָט אים ניט געלאָזט ענדיקן. ער האָט שנעל א
כאפ געטון דאָס געלט אין קעשענע, איז עטלעכע טריט אָפגעלאָפן
פונעם פענצטער און מיט אלע קויכעס זיך א יאָג געטון —
בראזג! און האָט מיטן קאָפּ צעזעצט די וויטרינע.
נאָוואק האָט נאָר אן אויקע געטון פון אומגעריכטקייט, ס'איז
אָבער ניט צו באשרייבן דעם נוואלד און דעם טומל, וואָס דער
באלעבאָס פון קלייטל — דער איטאליענער — האָט אָנגעמאכט.
— עך, דו פארשאַלטענער רוסאק, כיוועל דיך צעקוילענען!
ס'איז שוין אָבער אויסגעוואקסן לעבן זיי א גראָפער פאָליציאנט.
ער האָט געפאָכעט מיט דער בולעווע און אוועקגעשלעפט ביידן —
וואסילן מיטן איטאליענער — אין דער פאָליצי־סטאנציע.
— קום, קום, דער ריכטער וועט דיר שוין ווייזן, ווי אזוי
מע שלאָגט שויבן!

אין געריכט־זאל איז אף דער פאשולדיקונג־באנק געזעסן
וואָלאָדארסקי. לעבן אים איז געשטאנען דער פאָליסמען אין
ציווילע קליידער, וועלכער האָט אים ארעסטירט. אף דערזעלבער
באנק האָט מען אויך אנידערגעזעצט וואסילן, און דער איטא-

ליענער האָט זיך געדרייט אָף דער איידעס־באנק מיט טויזנטער
מעשוועדיקע קלאַלעס אָף די ליפן.

וואָלאָדארסקי האָט א קוק געטון אָף וואסילן און ער האָט
אים שוין געוואָלט א פרעג טון, נאָר וואסיל האָט אים שוין
באוויזן א ווונק טון מיט די אויגן — און וואָלאָדארסקי איז אַן־
שוויגן געוואָרן.

— אכטונג, דער געריכט גייט! — האָט אויסגעשריגן א
פאָליסמען און אלע זיינען אופגעשטאנען.

ס'איז אריינגעקומען דער ריכטער, א פליכעוואטער אלטיטש־
קער, מיט שטיקלעך גרויע וואָל אָף די שלייפן. אפן שפיץ קאָפּ
האָט בא אים געשטעקט א מעשוועדיק היטעלע מיט א קוטעסל
פון די פלייצעס איז אראָפּגעהאנגען די שווארצע מאנטיע. ער
האָט א קלאפּ געטון מיטן הילצערנעם האמער איבער דער
קאטעדער, און אלע האָבן זיך אנידערגעזעצט.

— וועמעס איניען גייט דער ערשטער?

דער פאָליסמען אין ציווילן אָנטון איז ארויסגעגאנגען
פאָרויס.

— אייער ווירדיקייט, אָט דער־אָ אויסלענדער האָט אויווער
געווען אפן געזעץ וועגן דער אומבארירלעכקייט פון פריוואטן
אייגנטום, און ער האָט נאָך מיטגעשלעפט מיט זיך אפן פאר־
ברעכן דעם צעווילדעוועטן האמוין שטרײַקערס. איך האָב אפֿי־
לע געהערט פון זיי דראָנגען אָף מיין אדרעס, און איך האָב
איינגעשטעלט מיין לעבן, ארעסטירנדיק דעמדאָזיקן פארברעכער.
— הא־הא, — האָט זיך דער אלטיטשקער דערפרייט, — איך
האָב שוין געהערט, אז ס'דארף געשען אזא פארברעכן... דאָס
הייסט... איך מיין... אז ער איז געשעען. באשולדיקטער! אייער
נאָמען? פאמיליע? עלטער? פון רוסלאנד? און אונדזערע גע־

זעצן היט איר ניט אָפּ! יאָ, יאָ, שוין גענוג אף ארויסשיקן אייך
פון די גרענעצן פון אונדזער שטאָט און פארבאָטן אומצוקערן
זיך אף דער גאנצער צייט פון שטרייק. וואָס קענט איר זאָגן
פאר אייער באַרעכטיקונג?

וואָלאַדאַרסקי האָט זיך אויסגעגלייכט, די אויגן פון הינטער
די ברילן האָבן פא אים א בליץ געטון מיט אופרעגונג.

— איך פארשטיי דאָך, אז דאָס איז געווען א פראָוואָקאציע
מיצאד דער פּאָליציי, אז איר האָט נאָר געדארפט עפעס א צוטשע-
פעניש, קעדיי צו ארויסשיקן מיך אף דער צייט פונעם שטרייק!
— הא-הא, — האָט קלוימערשט פארבידעשט אויסגעשריגן
דער אלטיטשקער. — באליידיקן די פּאָליציי? — וועלן מיר אייך
שוין ניט באלד ארויסשיקן. איר האָט ניט געטראָפן. אפרייער
וועט איר נאָך מויכל זיין אָפּוויצן צען טעג אין טפיסע. האָט איר
דאָס, הייסט עס, אָנגעפירט דעם שטרייק? וויפל-זשע האָבן אייך
די רויטע אָפּגעצאָלט דערפאר, וואָס איר רייצט און אזוי פלייסיק
די פינצטערע מאסן קעגן אונדזער דעמאָקראטישער אָרדענונג?!

— איך פרעג דאָך אייך ניט, וויפל האָבן אייך די באלעבא-
טים אָפּגעצאָלט דערפאר, וואָס איר דערשטיקט דעם שטרייק! —
האָט וואָלאַדאַרסקי אופגעצאָרנט. — איר קענט מיך שטילערהייט
פארפייניקן אין טפיסע, אָבער דאָ אין געריכט האָט איר ניט
קיין רעכט צו באליידיקן מיך, אפילע אפן סמאך פון אייערע
גערימטע דעמאָקראטישע געזעצן. איך וועל ניט דערלויבן...

— אָ-אָ! כוועל ניט דערלויבן! פונקט גאָר ווי יענץ שפערל
בא דער קאץ אין די בעגל, — האָט דער אלטיטשקער זיך א
ווערטל געטון. די פּאָליסמענעס האָבן זיך צעהירזשעט אין א
געלעכטער. וואָלאַדאַרסקי איז אנשוויגן געוואָרן, ער האָט שוין
איצט פארשטאנען, אז ער זעט טאקע בעעמעס אויס, ווי א

שפערל אין די נעגל בא דעם-א פליכעוואטן קאטער. וואסיל
האט זיך קאם אינגעהאלטן, ער זאל זיך ניט ארופווארפן אפן
ריכטער. דער אלטיטשקער האט דערווייל ווייטער געצויגן:

— יא, יא, פאר באליידיקן דעם געריכט א דרייענדיקע
שטראף. דרייסיק טעג טפיסע. נאָר ניט אין סאוט-ריווער. דאָ
איז אביסעלע ניט זיכער. און אז איר וועט אָפּזיצן— וועלן מיר
איך בעקאוועדיק ארויסשיקן אויסער די גרענעצן פונעם שטאט
ניו-דזשערזי. דאָס איז איך שוין גענוג, אָדער איר ווילט נאָך
עפעס זאָגן? און פייניקן איך קלייבט זיך קיינער ניט, מיר
ווייסן דאָך, אז איר זיינט א זשורנאליסט און איר קענט אופהייבן
א טומל אין דער פרעסע. דאָס לוינט אונדז ניט. מער וועט איר
גאָרניט ניט זאָגן? א שאַד, א שאַד! אָפּיצער!— האָט ער זיך
אויסגעקערעוועט צום פאָליסמען, — פירט אָפּ דעם פארברעכער
און גרייט אים צו אן ארעסטאנטן-אוטאָמאָביל. איך וועל איך
זאָגן, ווהיין סאמע איר דארפט אָפּפירן דעם פויגל.
— ווער גייט דאָרטן נאָך?— האָט דער ריכטער געפרעגט.

ווען מע האָט שוין וואָלאָדארסקין ארויסגעפירט.
און וואסיל האָט זיך אופגעהויבן פון באַנק. דער איטאליענער
האָט זיך צעשריגן און מאָדנע קאָמיש גענומען זידלען זיך אָפּ
אלע לעשויןעס, וואָס ער האָט נאָר געקענט (און זידלען זיך
האָט ער, אפּאָנעם, געקענט אפּילע אָפּ כינעזיש), מע האָט אָבער
דעם קרעמער לאנג ניט געלאָזן אויסגיסן זיינע געפילן. דער
ריכטער, וואָס האָט אָקאָרשט אָפּגעראַמט פון וועג דעם געפער-
לעכן שטרייק-אָנפירער— האָט שוין אצינד קיין כיישעק נישט
געהאט זיך צו פארנעמען מיט קלייניקייטן. ער האָט געהייסן
דעם איטאליענער אנשוויגן ווערן, האָט אויסגעהערט דעם פאָ-
ליסמען און אויסגערופן אן אנטוישטער:

— א סקאנדאל, וואָס מאכט זיך יעדן טאָג. וואָס, יונגאטש, האָסט עפעס אַויסגעטרונקען? ניין? דו זאָגסט, אז דו האָסט נישט געוואָלט אָנטון קיין העזעק דעם באלעבאָס פון דער קראָם? אזוי, אזוי... וויפל קאָסט די שוויב? זיבן דאָלער? יאָ... באַצאָל אים טייקעף אומיאד און געדענק, מער זאָלסטו מיר זיך נישט ווייזן פאר די אויגן, אַניט וועסטו באַ מיר זיצן. נו, שטעל פיס!

וואסיל איז ארויסגעלאָפן פון געריכט, באַגלייט פונעם איטא-ליענערס נישט זייער ליבלעכע בראָכעס.

נאָוואַק האָט אומגעדולדיק געווארט אפן גאס. ער האָט אויס-געהערט, וואָס וואסיל האָט אים דערציילט, און האָט צונויפ-געדריקט די פויסטן:

— דרייסיק טעג און ארוישיקן! מע דארף טייקעף טעלע-פאָנירן קיין ניו-יאָרק. נאָר ניין, לאָמיר צווארטן, מע דארף זיך אָפּפריער דערוויסן, ווהיזן מע וועט אים אוועקפירן. לאָמיר נאָכשפירן דעם ארעסטאנטן-אווטאָ. אָן, דוכט זיך, גייט עפעס, אן אווטאָ. — צי איז עס ניט נאָך וואָלאָדארסקין? לאָמיר זיך שטעלן אין שאַטן און א קוק טון.

זיי האָפן זיך באהאלטן אין א פינצטערן ווינקל הינטערן ראָג. דער אווטאָ איז אָבער געווען ניט פון טיורמע. ס'איז גאָר געווען א פאסאזשיר-מאשין. האָט זיך אָפגעשטעלט לעבן דער פאליציי-סטאנציע, דאָס טירל האָט זיך אופגעעפנט, און ס'איז ארויסגעשפרונגען פון אווטאָמאָביל א גרויסער געפאק-טער מאנצל. ער איז אָפּ א רעגעלע געפליבן שטיין באַם אריינגאנג, ארויסגענומען באַ זיך פון פאָרטפעל. א וויסינג פאפירל און אופגעהאנגען דאָס פאפירל אָפּ א טאָוול, אָפּ וועלכן ס'זיינען געהאנגען נאָך אסאך מעלדונגען.

דער אומבאקאנטער האָט זיך גענומען אופהייבן איבער זיי
טרעפ צום טיר פון דער פּאָליציי־סטאנציע, אף א רעגעלע האָט
דער לאמטערן באלויכטן זיין פּאַנעם — און וואסיל האָט אופגע-
ציטערט און זיך שטייפער צוגעדריקט צו נאָוואקן.

— דאָס איז דער „קאפעליוש“! — האָט וואסיל קאם געקענט
אויסריידן מיט זיינע איבערגעטריקנטע ליפן.

ווי נאָר דער אומבאקאנטער איז פארשווינדן געוואָרן אינע-
ווייניק, איז וואסיל צוגעלאָפן צום טיר, און ער האָט אראָפגע-
כאפט דאָס פאפירל, וואָס דער אומבאקאנטער האָט אָקאַרשט
אופגעהאנגען.

אפן פאפיר איז מיט שווארצן שריפט געשטאנען:

ס'ווערט געזוכט:

און אונטן איז געווען אַנגעמאָלט וואסירס פּאַרטרעט. אונ-
טערן פּאַרטרעט זיינען מיט קלענערע אויסיעס אַנגעוויזן געווען
די סימאָנים פונעם פארברעכער, וועלכן ס'האָט געזוכט די
פּאָליציי פונעם שטאט ניר־יאָרק.

וואסיל האָלענאָק, א רוטענער, גלויטן אויסזען אלט 15—16

יאָר. ניט קוקנדיק אף זיין יונגקייט — א געפערלעכער אגענט פון

א באנדע אנארכיסטן־באַמביסטן.

לויט די יעדעס פון דער פּאָליציי דארף ער זיך געפינען

ערגעץ אינעם ראיאָן פון מילטאון. די פּאָליציי פונעם שטאט ניר-

יאָרק לייגט פאַר א געלט־באלוינונג דעם, וואָס וועט העלפן כאפן

דעמדאָזיקן מינדעריעריקן פארברעכער.

— נו, ברודערל, ס'האלט שלעכט, — האָט נאָוואק געזאָגט. —

איר דארפט טייקעף נעלעם ווערן פונדאנען. קאָלזמאן מע האָט

ניט צעהאנגען די מעלדונגען. זעצט זיך אפן צוג און פאַרט

וואס ווייטער. דאס פעסטע וואלט געווען קיין קאנאדע. איך
וועל איך געבן אדרעסן פון די דארטיקע כאוויירים. אך, שיר
ניט פארגעסן וועגן געלט... אט האט איר... דאס וועט איך קלעקן
אפן וועג. דאס איז פון דער פארטייקאסע. ווייל קיין אייגן
געלט פארמאג איך ניט, נאר דער איניען איז אזא, אז זשא-
לעווען און ווארטן איז ניטא קיין צייט

שפעטער מיט אַנדערהאלבן מעסלעס איז וואסיל איבערגע-
פאָרן די קאנאדישע גרענעץ; ער האט געקויפט א צייטונג
און פאר זיינע אויגן האט אופגעפינקלט א קעפל מיט ריזיקע
אויסיעס:

מילכאָמע! א סרייפע איבער גאנץ אייראָפע! עסטרייך, דייטש-
לאנד זיינען ארויס אף מילכאָמע קעגן דער גאנצער קולטורעלער
וועלט, עסטרייך איז אַנגעפאלן אף דער אומבאשיצטער סערביע!
רוסלאנד, פראנקרייך, ענגלאנד האָבן זיך גענומען פארטיידיקן סער-
ביע און די וועלט-קולטור פונעם אַנגרייף פון די הונגען.

פונווייטן האט גערוישט די מעכטיקע ניאגארא. איר גערויש
האט זיך צונויפגעפלאַכטן מיטן טראסקען פונעם צוג, זועלבער
האט וואסילן געפירט אין דעם לאנד פון גרויסע אַזערעס און
אַנסאָפיקע פרעריעס— צו נייע באגעגענישן, צו נייער ארבעט
און נייע פאסירונגען.

Ральф К. РОЛЕНАТО
ВАСИЛЬ РОЛЕНКО В АМЕРИЦІ

1987 55 1978

КООП. ВИДАВНИЦТВО „КУЛЬТУР-ЛІГА“